

GMINA KLONOWA



STRATEGIA ROZWOJU GMINY KLONOWA
NA LATA 2013-2020

Klonowa, 2013

1. Wstęp	4
1.1 Uzasadnienie powstania Strategii Rozwoju Gminy Klonowa	4
1.2. Metodologia opracowania.....	5
1.3 Ramy czasowe Strategii Rozwoju Gminy Klonowa	7
1.4. Obszar realizacji.....	7
2. Uwarunkowania rozwoju Gminy Klonowa	7
2.1. Historia Gminy	7
2.2. Położeni geograficzne	9
2.3. Powierzchnia Gminy	9
2.4. Charakterystyka społeczności Gminy Klonowa	10
2.5. Infrastruktura techniczna	14
2.5.1. Sieć wodociągowa	14
2.5.2. Sieć gazowa	15
2.5.3. Ciepłownictwo.....	15
2.5.4. Gospodarka odpadami stałymi	15
2.5.5. Sieć energetyczna.....	15
2.5.6. Sieć telekomunikacyjna	16
2.5.7. Infrastruktura transportowa	17
2.5.8. Informatyzacja	18
2.6. Środowisko naturalne i jego ochrona	19
2.6.1. Budowa geologiczna i surowce	19
2.6.2. Surowce mineralne.....	19
2.6.3. Gleby.....	20
2.6.4. Lasy.....	20
2.6.5. Wody.....	21
2.6.6. Warunki klimatyczne.....	22
2.6.7. Środowisko przyrodnicze i jego system ochrony	22
2.7. Infrastruktura społeczna	24
2.7.1. Edukacja	24
2.7.2. Opieka zdrowotna	27
2.7.3. Pomoc społeczna	27
2.7.4. Rekreacja i sport	29
2.7.5. Kultura	29
2.7.6. Bezpieczeństwo na terenie Gminy	32
2.8. Gospodarcze podstawy działalności Gminy.....	33
2.8.1. Aktywność gospodarcza na terenie Gminy.....	33
2.8.2. Sytuacja na rynku pracy.....	36
2.8.3. Obszary do zagospodarowania na terenie Gminy Klonowa	37
2.8.4. Rolnictwo.....	37
2.9. Infrastruktura turystyczna Gminy Klonowa	41
2.10. Promocja Gminy	43
2.11. Sytuacja finansowa Gminy	43
3. Badanie ankietowe wśród mieszkańców Gminy Klonowa	45
4. Wywiad z władzami Gminy Klonowa	56

5. Analiza SWOT dla Gminy Klonowa	58
5.1. Procedura analizy SWOT.....	58
5.2. Analiza zbiorcza SWOT dla Gminy Klonowa.....	59
5.3. Analiza sektorowa – SWOT	61
5.3.1. Poprawa warunków życia mieszkańców Gminy	61
5.3.2. Aktywizacja rolnictwa na terenie Gminy.....	62
5.3.3. Stworzenie warunków do inwestowanie oraz rozwoju przedsiębiorczości na obszarze Gminy	63
5.3.4. Rozwój turystyki i agroturystyki	63
5.4. Analiza scenariuszowa	64
6. Wizja i misja strategicznego rozwoju Gminy	65
7. Kierunki rozwoju Gminy Klonowa	67
8. Strategiczne i operacyjne cele Gminy.....	68
9. Zestawienie misji, wizji, celów strategicznych i operacyjnych.....	76
10. Finansowanie Strategii Rozwoju Gminy	77
11. Zespół do wdrażania Strategii Gminy Klonowa.....	78
12. Wdrożenie i monitorowanie strategii	80
12.1. Wdrożenie strategii	80
12.2. Monitorowanie strategii.....	81
12.3. Wskaźniki osiągnięć planu rozwoju Gminy.....	82

1. Wstęp

1.1. Uzasadnienie powstania Strategii Rozwoju Gminy Klonowa

Rozwój Gminy nie powinien odbywać się w wyniku pojawiającego się przypadków, które nie posiadają żadnych długotrwałych kierunków. Dlatego wymogiem jest stworzenie swobodnego planu działań i zamierzeń długookresowych, które określą pewną drogę w którą zmierza Gmina. Obowiązująca do tej pory strategia Gminy Klonowa została opracowana i przyjęta w roku 1997. Od tamtego momentu zmieniło się szeroko rozumiane otoczenie Gminy. Pojawiły się nowe szanse, jak również nowe zagrożenia. Polska przystąpiła do Unii Europejskiej, co określiło nowe możliwości dla Gminy, np. fundusze strukturalne, ale jednocześnie integracja Polski z Unią Europejską doprowadziła do pojawienia się nowych problemów, z którymi borykają się mieszkańcy Gminy Klonowa. W otoczeniu zmienił się charakter funkcjonowania gospodarki, chociażby z racji partnerstwa w ramach Unii Europejskiej, co wymaga konkretnych i spójnych działań określonych w długoterminowych celach realizowanych na terenie Gminy.

Pracę nad budową Strategii Rozwoju Gminy Klonowa rozpoczęto w styczniu 2013 roku. Powodem opracowania nowej strategii dla Gminy była konieczność nakreślenia kierunków działań i dalszego rozwoju Gminy Klonowa, w związku z wciąż zmieniającym się otoczeniem oraz coraz większymi potrzebami mieszkańców. Strategia jest bardzo ważnym dokumentem, tak zwanym kompleksowym planem, który prezentuje zadania dla władz, w długoterminowej perspektywie. Główną częścią strategii jest prezentacja celów strategicznych, tzw. priorytetów działań, poprzez uwzględnienie największych szans wpływających z otoczenia oraz możliwości i słabości jednostki organizacyjnej jaką jest Gmina. Opracowana strategia przedstawia stan do jakiego powinna dążyć Gmina, z uwzględnieniem zgłaszanych przez mieszkańców Gminy kierunków rozwoju.

Istotnym powodem budowy nowej Strategii rozwoju Gminy jest również fakt, że strategia rozwoju każdej Gminy powinna również korespondować z istniejącymi zamierzeniami strategicznymi władz powiatowych, wojewódzkich czy państwowych. W wyniku pojawienia się nowych czynników wywierających wpływ na otoczenie Gminy, ważnym jest aby określone cele Gminy, zarówno strategiczne jak i operacyjne, były zbieżne z kierunkami rozwoju przyjętymi przez w/w władze. Określone założenie odnosi się również do szeroko rozumianej współpracy na szczeblu samorządów sąsiadujących.

Bardzo ważne jest aby sprecyzować również pewne ramy działań władz Gminy, które mają prowadzić do efektywnego i kreatywnego działania. Strategia powinna wskazywać kierunki rozwoju takie które są dla Gminy najważniejsze, uwzględniając przy tym jednocześnie obszary społeczne, gospodarcze i ekonomiczne funkcjonowania. Dlatego zakres planowania, powinien określać nowe kierunki rozwoju, oparte na dogłębnej analizie stanu obecnego gminy w sferze demograficznej, gospodarczej, infrastruktury technicznej,

środowiska oraz gospodarki rolnej. Opracowana analiza pozwoli określić podstawowe kierunki i mechanizmy rozwoju Gminy, identyfikację stanu obecnego, a także potrzeby i warunki właściwego funkcjonowania społeczności lokalnej.

Opracowana strategia powinna określać cele i zadania, które będzie można zweryfikować w ramach określonego czasu. Jednakże należy pamiętać, że sformułowanych celów nie należy traktować jako „element nie do ruszenia”. Każda strategia jest formułowana w określonych warunkach, zewnętrznych i wewnętrznych, które ulegają zmianie. Dlatego też osiągnięcie zamierzonych celów wymaga ciągłego monitoringu uwarunkowań rozwoju Gminy. System monitoringu i ewaluacji strategii powinien być w odpowiedni sposób przygotowany poprzez szereg mierników określających efektywność realizowanych działań. Ważnym elementem jest również sam proces wdrożeniowy strategii, ponieważ określa się że jest to proces o wiele bardziej złożony niż sam proces tworzenia planu. Budowa strategii zatem obarczona jest koniecznością wskazania podmiotów oraz ich zadań odpowiedzialnych za realizację założeń określonych w strategii.

Gmina Klonowa jest niewielką gminą o ograniczonych możliwościach ekonomicznych, która jednocześnie boryka się szeregiem zmian w otoczeniu, w którym przyszło jej funkcjonować. Strategia Rozwoju powinna zatem uwzględniać nową sytuację, a także budować nową pozycję strategiczną Gminy. Jest to również opis procesu zarządzania oraz ukierunkowany proces społeczny, pozwalający uniknąć wszystkich popełnianych błędów, którego celem jest rozwój gminy. Dzięki właściwym założeniom, będzie można kierować rozwojem gminy tak, by równocześnie godzić interesy władz z interesami podmiotów gospodarczych i osób fizycznych, oraz ograniczać ryzyko dla przyszłych inwestorów.

Konieczność sformułowania strategicznych kierunków rozwoju gminy dostrzegają również władze samorządowe gminy, co wynika z przeświadczenia, że stabilna i długofalowa realizacja opracowanych programów przyniesie dużo lepsze efekty, niż działania chaotyczne, ponieważ pozwoli przewidywać niektóre problemy, zanim się pojawią. Bardzo ważną przesłanką budowy strategii jest również to, że strategia rozwoju gminy jest szansą na stworzenie długofalowej wizji oraz misji gminy. Długofalowy plan pozwoli na zwiększenie wiarygodności gminy wobec partnerów zewnętrznych, a także będzie bardzo dobrym elementem promocji Gminy Klonowa. Według standardów Unii Europejskiej istotnym elementem przygotowywania programów rozwoju jest uzyskanie zgody społecznej na efekty określonych działań, widocznych w osiągniętych korzyściach, dlatego ważnym jest angażowanie do prac szerokie grono mieszkańców Gminy.

1.2. Metodologia opracowania

Metodę opracowania strategii należy określić jako ekspercko-partnerską. Koncepcja opracowania strategii powstała jako opracowanie eksperckie przy jednoczesnym udziale mieszkańców, Radnych Gminy oraz pracowników tutejszego urzędu. Dlatego też w dużej

mierze proces opracowania strategii był uzależniony od aktywnego uczestnictwa mieszkańców. W samym bowiem założeniu budowy strategii przyjęto zasadę angażowania do prac osoby tworzące gminę oraz uczestniczące w jej życiu. Budowę strategii rozpoczęto od zebrania danych niezbędnych do określenia sytuacji obecnej gminy oraz określenia uwarunkowań rozwoju na podstawie danych dostarczonych przez pracowników Urzędu Gminy, danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz wszystkich innych dostępnych informacji na temat Gminy. Jednocześnie przeprowadzono wywiad z Wójtem Gminy przedstawicielami Rady Gminy oraz z mieszkańcami. W wyniku przeprowadzonych wywiadów określono istniejące zasoby i scharakteryzowano otoczenie Gminy, zidentyfikowano oczekiwania i wyobrażenia o przyszłości Gminy. Wykorzystano również do prac informacje z przeprowadzonych konsultacji eksperckich dotyczących budowy strategii rozwoju gminy, jak również informacje uzyskane na szkoleniach zespołu powołanego do budowy strategii gminy. Oprócz analizy wewnętrznych czynników rozwoju Gminy, dokonano analizy czynników zewnętrznych.

Istotnym elementem analizy uwarunkowań funkcjonowania Gminy było także badanie ankietowe wśród mieszkańców Gminy. Kwestionariusz ankietowy został opracowany na potrzeby budowy strategii i wypełniony przez losowo wybranych mieszkańców. W efekcie określone zostały wszystkie ważne obszary problemowe oraz preferencje rozwojowe wynikające z istniejących uwarunkowań. Określono nastawienie mieszkańców do dalszego rozwoju Gminy. Dokonano oceny realizowanych zadań przez Władze Gminy Klonowa. Metodą analizy SWOT opracowano słabe i mocne strony Gminy oraz szanse i zagrożenia dla jej rozwoju. Cele strategiczne natomiast zostały określone jako SMART – według wymogów UE, które charakteryzują się następującymi cechami:

- **Skonkretyzowane** - należy je określać możliwie konkretnie,
- **Mierzalne** - każdy cel musi mieć swój wskaźnik, na podstawie którego będzie oceniana jego realizacja,
- **Akceptowalne** - pracownicy, którzy będą realizować cel, muszą go akceptować, inaczej nie zechcą go realizować,
- **Realne** - posiadane zasoby muszą być wystarczające dla realizacji celu,
- **Terminowe** - cele powinny posiadać termin wykonania.

W wyniku powołania zespołu do budowy Strategii Rozwoju Gminy zarządzeniem Wójta Gminy Klonowa Nr 158/2013 z dnia 24 stycznia 2013 r. w sprawie powołania zespołu zadaniowego ds. przygotowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Klonowa na lata 2013-2023, utworzono zespoły tematyczne, które zajmowały się analizą sytuacji w obszarach:

- Infrastruktura techniczna,
- Rolnictwo,
- Turystyki, oświaty i kultury,
- Przedsiębiorczość.

Kolejnym obszarem prac, po ustaleniu obecnej sytuacji w jakiej znajduje się Gmina, było opracowanie wizji oraz misji Gminy Klonowa. Następnie opracowano propozycję celów strategicznych, celów operacyjnych w oparciu o zebrany materiał. Określone priorytety poddano dalszym rozważaniom wypracowując długofalowe cele Gminy Klonowa. W ostatnim etapie prac nad strategią dokonano opracowania systemu wdrażania, monitoringu i ewaluacji Strategii. Podyktowane jest to koniecznością monitorowania pojawiających odchyłeń pomiędzy planem a powstającymi zmianami w otoczeniu Gminy Klonowa.

1.3. Ramy czasowe Strategii Rozwoju Gminy Klonowa

Strategia Rozwoju Gminy Klonowa obejmuje cele, których realizacja obejmuje lata 2013-2023. Przyjęcie niniejszej Strategii nastąpi w drugiej połowie 2013 roku. Określone cele strategiczne mogą zostać osiągnięte w po uprzedniej realizacji poszczególnych zadań operacyjnych, a także utrzymania możliwości finansowych Gminy. Istnieje więc możliwość realizacji określonych priorytetów dopiero po upływie określonego czasu. Dlatego w Strategii Rozwoju Gminy Klonowa przyjęto że czas potrzebny na realizację określonych zadań to 10 lat. Okres ten nie wyklucza jednak faktu, że zmienne otoczenie wymusi na Władzach Gminy konieczność aktualizacji strategii w wcześniej.

1.4. Obszar realizacji

Strategia powinna określać kto jest podmiotem, a co jest przedmiotem tworzonego planu. Opracowanie strategii obejmuje zagadnienia, które są podstawą do opracowania długo-średnio- i krótkoterminowych planów działań, gdzie cele strategiczne i operacyjne znajdują wyraz w postaci konkretnych zadań. Przedmiotem opracowania jest obszar całej Gminy Klonowa w określonych granicach administracyjnych. Należy przez to rozumieć elementy gospodarki Gminy, takie jak infrastrukturę techniczną, nieruchomości, krajobraz, kulturę, przedsiębiorstwa działające na terenie Gminy, mieszkańców, szkoły i instytucje publiczne, itp. Ważnym elementem rozważań powinny być również czynniki zewnętrzne, które mają pośredni wpływ na funkcjonowanie Gminy Klonowa.

Podmiotem Strategii Rozwoju Gminy są natomiast władze samorządowe, zarówno władze Gminy Klonowa jak i partnerzy współpracujący w realizacji strategii. Za prawidłowość realizacji Strategii przede wszystkim odpowiada Wójt oraz Rada Gminy.

2. Uwarunkowania rozwoju Gminy Klonowa

2.1. Historia Gminy

Najważniejsze wydarzenia z historii Gminy Klonowa przedstawia poniższe kalendarium:

3000 – 1600 r. p.n.e. najstarsze ślady osadnictwa na obszarze gminy Klonowa występują w rejonie miejscowości Lipicze Stara Wieś, Klonowa, Owieczki i Sowizdrzały;

1279 – Klonowa zwana Zdunajewicami otrzymuje, na prośbę ówczesnego sołtysa Stanisława Sowka, od Leszka Czarnego przywilej lokacyjny na prawie niemieckim;

1498 – dzierżawcą ziem klonowskich zostaje starosta sieradzki Maciej Głowacki.

1568 – na terenie dawnego wójtostwa dzierżawionego przez Stanisława Tarnowskiego (wojewodę sandomierskiego) zbudowano dwór i folwark;

1616 – we wsi było 14 młynów, 8 ogrodników, 10 rzemieślników i 40 kmieci;

XVIII w. – w tym wieku nastąpiła największa dewastacja starostwa klonowskiego. Obok wsi Klonowej i Brąszewic wymienia się także Godynice, Leliwę, Lipicze, Kuźnicę Zagrzebską i Błońską;

1701 - 1720 - W tych latach stacjonują w Klonowej wojska szwedzkie, saskie i moskiewskie, które dokonują rabeży dóbr starostwa klonowskiego. Występuje również epidemia cholery;

1755 – w Klonowej zbudowano kościół zwany kaplicą;

XIX w. – dalsze losy wsi Klonowa do połowy XIX w., ze względu na niezachowanie się materiałów źródłowych, są słabo znane. Wiadomo tylko, że starostwo klonowskie weszło w skład ekonomii rządowej, której Klonowa stała się siedzibą. Wiadomo także, że mieściły się tu dwie farbiarnie i drukarnia tkanin;

26 II 1863 – dochodzi do walk oddziału powstańczego pod dowództwem Józefa Oksińskiego z Kozakami. Walki miały miejsce na terenach położonych pomiędzy Klonową a Kuźnicą Grabowską;

1868 – na mocy ukazu marcowego podzielona zostaje ziemia kościelna pomiędzy 14 żołnierzy wysłużonych w wojsku rosyjskim, byli to Polacy pochodzący z powiatu tureckiego, sieradzkiego i wieluńskiego;

1894 – zostaje wykonana dokładna mapa Klonowej i okolic przez mierniczego Dimitrowicza;

1905 – w Klonowej pojawiły się pierwsze murowane budynki;

1909 – za staraniem ks. Apoloniusza Kukowskiego w Klonowej wybudowano kościół, który jest wizytówką Klonowej do dziś. Fundusze na budowę pochodziły od wiernych;

1912 – z inicjatywy ks. Józefa Dalaka powołana zostaje Ochotnicza Straż Pożarna oraz założone zostaje Kółko Rolnicze. W Klonowej w tym roku istniały już dwie szkoły jednoklasowe: męska i żeńska;

1913 – powstaje przy OSP, z inicjatywy ks. Józefa Dalaka, Amatorskie Koło Teatralne;

1915 - w Klonowej było 10 sklepów spożywczych, masarnia, piwiarnia, restauracja i wytwórnia cukierków;

1916 – 1918 – z inicjatywy ks. Józefa Dalaka wybudowano remizę strażacką oraz mleczarnię;

1918 – 1939 – następuje wzmożona emigracja do Belgii i Francji w celach zarobkowych.

1919 – istnieje w Klonowej 6-cio klasowa szkoła powszechna;

1923 – zostaje przeprowadzona częściowa parcelacja Górki Klonowskiej;

1930 – we wsi Kielbasy rusza tartak parowy p. Kwiatkowskiego;

13 XII 1939 – zostaje spalony budynek szkoły, grono pedagogiczne wysiedlone do Nowego Sącza, a na miejscu zostaje p. Helena Zabłocka, która prowadzi nauczanie tajne.

1945 – zostaje reaktywowana szkoła;

1950– rozpoczęto budowę szkoły, kierownikiem budowy zostaje p. Franciszek Leśnik;

1972 – uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi z dniem 1 stycznia 1973 roku utworzono Gminę Klonowa.

2.2. Położeni geograficzne

Gmina Klonowa położona jest w południowo - zachodniej części województwa łódzkiego i wchodzi w skład powiatu sieradzkiego. Gmina Klonowa graniczy z takimi gminami jak: Czajków z województwa wielkopolskiego, Złoczew, Galewice, Lututów i Brąszewice z województwa łódzkiego. W odległości około 5 km od miejscowości Klonowa, przebiega droga krajowa nr 14, jednakże droga ta nie przebiega przez teren gminy.

Rys 1. Położenie powiatu sieradzkiego w województwie łódzkim oraz Gminy Klonowa w powiecie sieradzkim

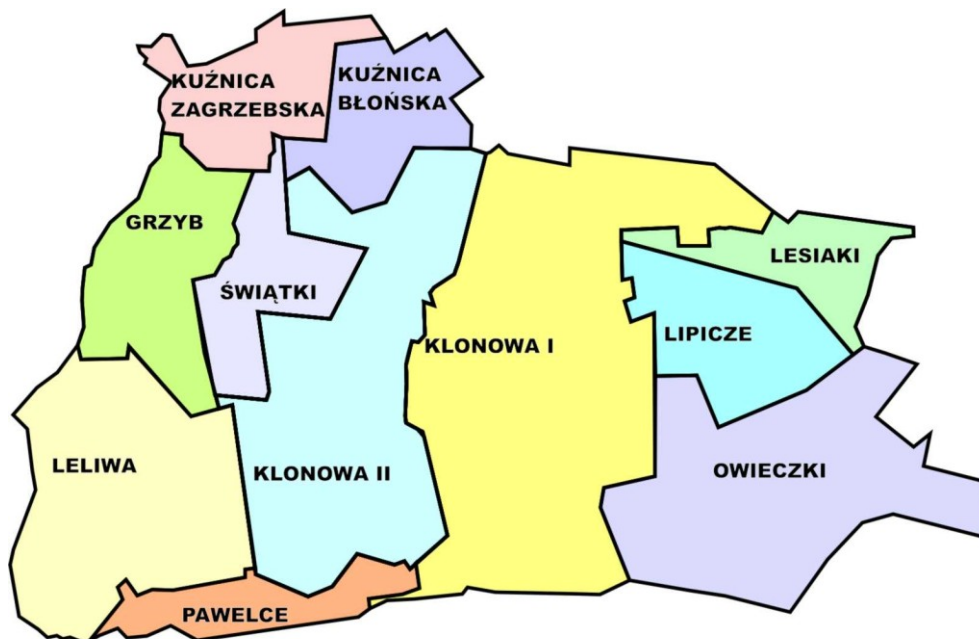


Źródło: <http://www.pomoc.lodzkie.eu>, www.kupsprzedaj.pl

2.3. Powierzchnia Gminy

Powierzchnia gminy wynosi 94,8 km², co stanowi 0,5% powierzchni obszarów wiejskich województwa i 6,7% powiatu sieradzkiego. W skład gminy wchodzi 11 sołectw: Grzyb, Klonowa I, Klonowa II, Kuźnica Błońska, Kuźnica Zagrzebska, Leliwa, Lesiaki, Lipicze, Owieczki, Pawelce, Świątki. Obszar gminy podzielony jest na 17 obrębów geodezyjnych oraz 43 wsie i przysiółki. Gmina należy do typowo rolniczych. Siedzibą Gminy jest miejscowość Klonowa. Walorem gminy jest duża lesistość, umożliwiającą rozwój turystyki i bazy rekreacyjno – wypoczynkowej. Wskaźnik lesistości wynosi dla gminy ponad 36% i jest prawie dwukrotnie wyższy niż przeciętnie w powiecie czy w województwie. Brak rozwiniętego przemysłu powoduje, że tereny Gminy są czyste ekologicznie.

Rys. 2. Obszar gminy podzielony na sołectwa



Źródło: www.klonowa.pl

2.4. Charakterystyka społeczności Gminy Klonowa

Według danych na okres 31.12.2012 roku Gminę Klonowa zamieszkuje około 3031 mieszkańców. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 31 osób/km². Ludność Gminy Klonowa należy do relatywnie młodych, a proporcje między ekonomicznymi grupami wieku są korzystne. Dane statystyczne dotyczące liczby ludności na terenie gminy zaprezentowano w poniższych tabelach.

Tabela 1. Liczba ludności wg płci w latach 2008-2012

	2008	Struktura	2009	Struktura	2010	Struktura	2011	Struktura	2012	Struktura
Kobiety	1577	0,51	1580	0,51	1569	0,51	1550	0,51	1548	0,51
Mężczyźni	1517	0,49	1503	0,49	1498	0,49	1486	0,49	1483	0,49
Ogółem	3094		3083		3067		3036		3031	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Tabela 2. Liczba mieszkańców wchodzących w skład poszczególnych wsi

Nazwa wsi	Liczba ludność
Bery	7
Bogusy	1
Borki	33
Cieluchy	2
Czekaje	26
Górka Klonowska	81
Górka Klonowska-Kolonia	147

Nazwa wsi	Liczba ludność
Grzyb	60
Jędrasy	15
Kielbasy	35
Klonowa	848
Klonówka	37
Kuźnica Błońska	198
Kuźnica Zagrzebska	94
Kuźnica Zagrzebska-Kolonia	37
Kuźniczka	65
Lary	20
Leliwa	214
Lesiaki	60
Lipicze	194
Liski	31
Mlostki	1
Morasy	5
Olender	8
Owieczki	348
Pawelce	120
Piła	11
Sowijaki	28
Sowizdrzały	24
Sójki	23
Staniochy	12
Stępie	4
Szale	24
Świątki	63
Tomaniki	16
Trzeciaki	19
Uników Kapitulny	57
Urbany	17
Wrony	35
Zgórniaki	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Tabela 3. Statystyka mieszkańców według wieku i płci na 31.12.2012r.

Wiek	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	%
0-2	55	41	96	3,17
3	15	20	35	1,15
4-5	36	34	70	2,31
6	16	21	37	1,22
7	8	12	20	0,66
8-12	82	87	169	5,58
13-15	49	51	100	3,30
16-17	37	54	91	3,00
18	28	26	54	1,78
19-65	983		983	32,43
19-60		814	814	26,86
>65	174		174	5,74
>60		388	388	12,80
Ogółem	1483	1548	3031	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Tabela 4. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym

Liczba ludności:	2008			2009			2010		
	Mężczyźni	Kobiety	Razem	Mężczyźni	Kobiety	Razem	Mężczyźni	Kobiety	Razem
W wieku przedprodukcyjnym	340	360	700	330	358	688	320	346	666
W wieku produkcyjnym	998	836	1834	996	844	1840	1005	840	1845
W wieku poprodukcyjnym	179	381	560	177	378	555	173	383	556
Ogółem	1517	1577	3094	1503	1580	3083	1498	1569	3067
Liczba ludności:	2008			2009					
	Mężczyźni	Kobiety	Razem	Mężczyźni	Kobiety	Razem			
W wieku przedprodukcyjnym	302	332	634	298	320	618			
W wieku produkcyjnym	1015	831	1846	1011	840	1851			
W wieku poprodukcyjnym	169	387	556	174	388	562			
Ogółem	1486	1550	3036	1483	1548	3031			

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Osoby w wieku przedprodukcyjnym tj. poniżej 18 lat stanowią 20 % ogółu ludności na 31.12.2012 r. Największy odsetek osób w Gminie stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Według wskaźnika struktury osób w wieku produkcyjnym jest 61 % na koniec 2012 roku. Liczba tych osób rośnie począwszy od roku 2008. Warto zauważyć także, że liczba osób w wieku przedprodukcyjnym ulega ciąglemu zmniejszaniu. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym praktycznie jest na stałym poziomie, chociaż w ostatnich latach można zaobserwować jej niewielki wzrost. Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią mniej niż 19%. Analizując strukturę płci w Gminie Klonowa można zaobserwować przewagę ilości kobiet nad ilością mężczyzn. Według wskaźnika struktury 51% mieszkańców Gminy to kobiety.

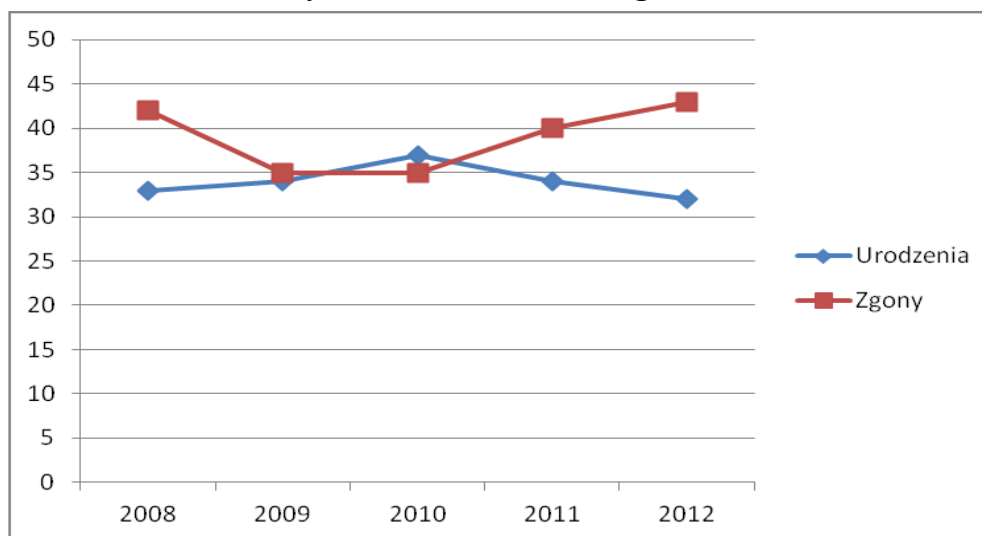
Analizując ilość urodzeń i zgonów w Gminie Klonowa w okresie ostatnich 5 lat można zaobserwować przewagę zgonów nad urodzeniami. Co prawda w roku 2010 odnotowano większa ilość urodzeń w stosunku do zgonów, jednakże już w latach kolejnych ilość zgonów znacznie przekraczała poziom urodzeń (w roku 2012 ilość urodzeń wyniosła 32 a zgonów 43). Ważnym jest również fakt, że od roku 2010 obserwować można na terenie Gminy Klonowa ciągły wzrost liczby zgonów, przy jednoczesnym stopniowym obniżaniu się liczby urodzeń.

Tabela 5. Liczba urodzeń i zgonów w latach 2008-2012

Zdarzenie w ewidencji ludności	2008	2009	2010	2011	2012
Urodzenia	33	34	37	34	32
Zgony	42	35	35	40	43

Źródło. Dane Urzędu Stanu Cywilnego w Klonowej

Rys. 3. Liczba urodzeń i zgonów



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

2.5. Infrastruktura techniczna

2.5.1. Sieć wodociągowa

Na terenie Gminy Klonowa stan zwodociągowania wynosi według danych z Urzędu Gminy 85,9 km. Procent ogółu ludności korzystającej z wodociągów na terenie Gminy według danych GUS wynosi 76,9 % na koniec 2011 roku. Zauważyć można duży postęp w wodociągowaniu gminy, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Wodociągowanie Gminy Klonowa

Rok wodociągowania	Długość sieci (mb)	Ilość przyłączy
2009	65000	530
2010	67660	631
2011	85920	728
2012	85920	732

Źródło. Dane Urzędu Gminy Klonowa

Mieszkańcy Gminy Klonowa prawie w całości zaopatrywani są w wodę z wodociągu gminnego. Wodociąg Gminny dostarcza wodę do wszystkich sołectw wchodzących w skład Gminy Klonowa. Tylko sołectwo Klonowa I nie jest w pełni zwodociągowane, woda nie jest doprowadzona do dwóch miejscowości wchodzących w skład tego sołectwa są to Bogusy i Morasy (razem ok. 9 posesji) i dwóch posesji na ul. Ks. J. Dalaka. Proces budowy sieci wodociągowej na terenie gminy przebiegał etapowo, ostatni etap budowy zakończył się w 2010 roku. Główni odbiorcy wody na terenie Gminy to ok. 700 gospodarstw domowych, prócz nich piekarnia, restauracja, zespół szkół, niepubliczny zakład opieki zdrowotnej, ochotnicze straże pożarne działające na terenie gminy. Woda do sieci wodociągowej wydobywana jest z dwóch studni głębinowych zlokalizowanych w miejscowości Owieczki, gdzie mieści się stacja uzdatniania wody. W Klonowej, na ul. Długiej znajduje się przepompownia.

Na terenie Gminy Klonowa nie ma kanalizacji, nieczystości ciekłe gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych lub poddane są oczyszczaniu w przydomowych oczyszczalniach ścieków. Obecnie w Gminie zlokalizowanych jest 78 przydomowych oczyszczalni ścieków, z czego 65 powstało przy współfinansowaniu ze środków z budżetu gminy. Przy Zespole Szkół w Klonowej znajduje się mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków odbierające nieczystości z obiektów szkolnych i domu nauczyciela o przepustowości 14,6 m³/d.

W najbliższym czasie nie planuje się inwestycji w zakresie budowy i przedłużania sieci wodociągowej. W roku 2010 został opracowany projekt budowlany oczyszczalni ścieków w Klonowej oraz projekt budowlany sieci kanalizacyjnej. Projekt ze względu na duże koszty w relacji do budżetu gminy nie został zrealizowany.

2.5.2. Sieć gazowa

Na terenie Gminy brak sieci gazowej gazu ziemnego. Mieszkańcy dla celów bytowych i komunikacyjnych korzystają z punktów zaopatrzenia w gaz propan butan. Projektuje się gazociąg wysokiego ciśnienia Sieradz – Złoczew i doprowadzenie sieci do gmin: Brzeźnio, Burzenin, Klonowa, Brąszewice jednak termin realizacji tego zamierzenia nie jest znany.

2.5.3. Ciepłownictwo

Na terenie Gminy funkcjonują wyłącznie kotłownie całopalne. Uzupełnieniem energetyki grzewczej są indywidualne piece gazowe na propan-butan, olejowe i elektryczne.

2.5.4. Gospodarka odpadami stałymi

Odpady komunalne

Na terenie Gminy brak jest składowiska odpadów. Na koniec 2012 r. w Gminie Klonowa było zawartych 546 umów na wywóz odpadów, co stanowi około 79,5 %. Z terenu gminy Klonowa odpady komunalne wywożone były przez dwie firmy tj. Veolia Usługi dla Środowiska S.A. oraz EKO-REGION sp. z o.o. W 2010 r. firma EKO-REGION wprowadziła na terenie Gminy Klonowa selektywną, przydomową zbiórkę szkła, odpadów suchych (papier, tektura, opakowania wielomateriałowe, plastik, opakowania metalowe) oraz zużytych baterii i akumulatorów dla osób fizycznych.

W 2012 r. na terenie Gminy Klonowa została zorganizowana zbiórka odpadów elektrycznych i elektronicznych. Powyższe odpady zostały zebrane przez firmę TKM Recykling Polska. Organizowano również bezpłatne zbiórki zużytych opon oraz folii.

Od lipca 2013 r. w Gminie Klonowa obowiązuje nowy system gospodarki odpadami komunalnymi. Odpady te będą zbierane oraz zagospodarowywane przez firmę wyłonioną w drodze przetargu. Mieszkańcy wnosić będą na rzecz Gminy tzw. „opłatę śmieciową”, która ma pokryć koszty funkcjonowania systemu.

Azbest i wyroby zawierające azbest

Do tego typu odpadów zaliczone zostały płyty falowane azbestowo-cementowe oraz rury azbestowo-cementowe. Na podstawie inwentaryzacji ustalono, że na koniec roku 2012 r. na terenie gminy było 208994 m² płyt falistych azbestowo-cementowych. Na terenie gminy nie występują odpady tj. rury azbestowo-cementowe.

2.5.5. Sieć energetyczna

Gmina Klonowa jest w 100% zelektryfikowana. Energia elektryczna dostarczana jest do odbiorców na terenie Gminy poprzez linie napowietrzne 15 kV ze stacji 110/15 kV „Wieluń”. Dystrybucją energii elektrycznej zajmuje się Zakład Energetyczny Łódź-Teren S.A., Rejon Energetyczny Wieluń.

2.5.6. Sieć telekomunikacyjna

Gmina Klonowa posiada dostęp do infrastruktury telekomunikacyjnej TP S.A. Istniejąca sieć jest w stanie obsługiwać wszystkie gospodarstwa domowe na terenie Gminy. Dodatkowo na terenie Gminy dostępny jest zasięg operatorów telefonii komórkowej.

2.5.7. Infrastruktura transportowa

Układ drogowy Gminy Klonowa

Gmina Klonowa jest częścią województwa łódzkiego. Na południowych krańcach gminy (poza jej obszarem) przebiega droga krajowa Nr 14 do której „podwiązane” są drogi powiatowe. Na obszarze gminy nie ma dróg wojewódzkich. Infrastruktura drogową jest w nienajlepszym stanie. Większość dróg jest w średnim lub złym stanie i wymagają remontów. Wykaz i stan dróg na terenie gminy przedstawiono w poniższych tabelach.

Tabela 7. Drogi powiatowe

Numer	Relacja	Długość (km)	Rodzaj	Stan
1701E	Wandalin - Klonowa – Leliwa - Klonówka	17,91	asfaltowa 15,91 gruntowa 2	Średni
1702E	Lipicze – Stara Wieś – Króle	4,18	asfaltowa	Średni
1703E	Klonowa – Godynice gr. gm. Brąszewice	6,1	asfaltowa	Średni
1706E	Kuźnica Zagrzebska - Klonowa	7,66	asfaltowa 2,3 destrukta 5,36	Zły
1707E	Kuźnica Zagrzebska – Błota gr. gm. Brąszewice	1,2	asfaltowa	Średni
4545E	gr. gm. Czajków – Klonowa – gr. gm. Lututów	9,6	asfaltowa	Średni / Zły

Źródło: Dane Urzędu Gminy Klonowa

Tabela 8. Drogi gminne

Numer	Relacja	Długość (km)	Rodzaj	Stan
114001E	Kuźnica Błońska – gr. gm. Brąszewice	1,483	asfaltowa 1+200	Dobry
114002E	Światki – Wypych – Lisie Jamy	7,074	łuczniowa 1,3 km gruntowa	Średni
11403E	Leliwa – Huta Klonowska	3,038	asfaltowa 0,8 km	Średni/ Zły
114004E	droga pow. nr 4545E –Huta	3,567	gruntowa	Zły

Numer	Relacja	Długość (km)	Rodzaj	Stan
	Klonowska – Górka Klonowska			
114005E	Grabska Wieś – Pawelce – Cichosze - Kapie	6,234	asfaltowa 2,141 tłuczniowa	Dobry/ Średni
114006E	(Grójec Wielki) – gr. gm. Złoczew – Leśniki – gr. gm. Złoczew	4,380	asfaltowa 0,920 tłuczniowa 1,200 gruntowa	Dobry/ Średni
114007E	dr. pow. nr1707E – Duża Wieś – gr. gm. Lututów – (Niemojew)	5,682	asfaltowa 3,100 gruntowa	Dobry/ Średni
114008E	Owieczki – Zatyle – gr. gm. Lututów (Jeżopole)	1,740	asfaltowa	Dobry
114009E	Lesiaki – gr. gm. Złoczew – (Robaszew)	2,806	asfaltowa 1,860 tłuczniowa	Dobry/ Średni
114111E	(Tomczyki) gr. gm. Braszewice - Sowizdrzały	2,650	gruntowa	Zły
118266E	(Przybyłów) – gr. gm. Galewice - Leliwa	2,615	asfaltowa	Dobry

Źródło: Dane Urzędu Gminy Klonowa

W roku 2013 przeprowadzono przebudowę następujących dróg:

- drogi w miejscowości Owieczki na odcinku 0,750 km;
- drogi gminnej nr 114005E Pawelce – Cichosze – Kapie na odcinku 0,966 km.

W roku 2013 zaplanowano opracowanie dokumentacji technicznej na przebudowę drogi nr 114003E Leliwa – Huta Klonowska na odcinku 3,038 km, drogi w miejscowości Klonówka na odcinku 1 km oraz w miejscowości Lipicze na odcinku 0,9 km.

Na terenie Gminy realizowane są połączenia autobusowe na liniach Klonowa-Sieradz oraz Klonowa Wieluń. Jest także bezpośrednie połączenie autobusowe do Wrocławia (przez Czajków, Ostrzeszów, Oleśnicę). Przewóz osób realizowany jest przez Państwową Komunikację Samochodową (Sieradz, i Wieluń)

Na terenie Gminy nie ma stacji kolejowej. Najbliższa Stacja PKP znajduje się w Sieradzu lub w Wieluniu.

2.5.8. Informatyzacja

Mieszkańcy mają ograniczony wybór dostawców Internetu do domu. Na terenie gminy głównym dostawcą Internetu jest Firma TP SA (obecnie ORANGE). Na lokalnym rynku usługi dostępu do Internetu oferuje również firma Netia. Niestety gminna infrastruktura

teleinformatyczna jest słabo rozwinięta, co oznacza że Internet o dużych przepustowościach nie jest dostępny na terenie całej gminy.

Na terenie Gminy Klonowa znajdują się również publiczne miejsca dostępu do Internetu, które zlokalizowane są w Gminnej Bibliotece Publicznej w Klonowej (w bibliotece udostępnione są trzy stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu) oraz Urzędzie Gminy w Klonowej (mieszkańcy gminy oraz klienci urzędu mogą skorzystać z jednego udostępnionego stanowiska komputerowego posiadającego dostęp do Internetu). Bezpłatny dostęp do Internetu dla uczniów zapewniają również placówki oświatowe.

2.6. Środowisko naturalne i jego ochrona

2.6.1. Budowa geologiczna

Na terenie Gminy Klonowa występują dwie jednostki fizjograficzne w randze mezoregionu. Są to: Wysoczyzna Kaliska zajmująca zachodnią część gminy i Wysoczyzna Turecko-Złoczewska zajmująca wschodnią część. Ukształtowanie terenu powierzchni gminy posiada zróżnicowany charakter. Najniżej położony teren Gminy stanowi dolina rzeki Łuzycy o wysokości od 145 do 150 m.n.p.m. Najwyżej położony punkt zlokalizowany jest na południe od wsi Klonowa. Jego wysokość wynosi 192 m.n.p.m. Na terenie Gminy przeważają równiny płaskie o wysokościach od 160 do 175 m.n.p.m. Jedynie w okolicach wsi Klonowa deniwelacje osiągają wartość 32 m. Teren ma charakter rzeźby falistej, a w okolicach wsi Górka Klonowska – niskofalistej. Występują tutaj słabe stoki.

Gmina Klonowa w całości leży w zasięgu zlodowacenia środkowopolskiego – stadium Warty. Budowa geologiczna jest mało zróżnicowana. Dominują piaski fluwioglacjalne, rzadko podścielone gliną zwałową. W środkowej części Gminy w okolicach wsi Klonowa i Górka Klonowska występują gliny zwałowe silnie spiaszczone. W okolicach rzeki Łuzycy i jej dopływów występują osady rzeczne plejstoceny i współczesne. Na terenie Gminy występują jedynie złoża naturalnych piasków i żwirów. Złoża zlokalizowane w lasach leżą na obszarze Brąszewickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i nie podlegają eksploatacji.

Ze względu na potrzebę utrzymania właściwych warunków wilgotnościowych ustalono strefy lasów wodochronnych na powierzchni około 259,61 ha w rejonie wsi Morasy i Kuźnicy Błońskiej oraz Lipiczu.

Na powierzchni 6,49 ha występują lasy ochronne (drzewostan nasienny). Teren gminy ma bardzo małe opady (średnia roczna około 550 mm). Obszar gminy położony jest na wododziałach trzech lokalnych zlewni Proсны, Oleśnicy i Łuzycy. Niemal cała gmina jest terenem zasilania zlewni rzeki Proсны. Rzeka Łuzycy przepływa przez północną część gminy. Wody z pól odprowadzane są za pośrednictwem cieków stałych lub okresowych oraz rowów w kierunku Łuzycy.

2.6.2. Surowce mineralne

Na terenie gminy występują jedynie złoża naturalnych piasków i żwirów. Ich eksploatacja odbywa się na potrzeby rynku lokalnego. W ostatnim czasie wzrosło

zainteresowanie wykorzystaniem piasków i żwirów na potrzeby budowy dróg krajowych. Największe złoża piasku i żwiru występują w obszarze lasów wsi Grzyb, w północnej części wsi Lipicze i wzdłuż drogi ze wsi Borki do wsi Bery.

2.6.3. Gleby

Na terenie Gminy Klonowa przeważają gleby słabe, głównie kl. V i VI. Są to gleby pseudobielicowe i brunatne, gleby wytworzone z piasku luźnego, mało urodzajne. Większość z nich jest okresowo za sucha. Najlepsze gleby w Gminie występują w obrębie Uników Kapitulny - 53 % gleb dobrych w ogólnej powierzchni użytków rolnych. W pozostałych obrębach dominują gleby słabe, których odsetek przekracza 50%, sięgając w obrębie Kolonia Kuźnica Zagrzebska 96,4% ogólnej powierzchni użytków rolnych, Grzyb 97,9% UR i 98,1% UR w obrębie Świątki. Bonitacja gleb sytuuje Gminę Klonowa pod względem ich jakości na jednym z ostatnich miejsc w województwie łódzkim.

2.6.4. Lasy

Powierzchnię lasów i gruntów leśnych na terenie Gminy Klonowa według danych GUS na koniec 2011 r. przedstawiono w tabeli 9.

Tabela 9. Lasy w Gminie Klonowa

Powierzchnia lasów ogółem w ha	3161,7
- lasy państwowe w ha	2500,1
- lasy będące własności Gminy w ha	9,7
Lesistość w %	33,3 %

Źródło: Dane GUS

Na terenie Gminy następuje zalesianie gruntów marginalnych (klasy V, VI, VIz) w wyniku naturalnej sukcesji lasu lub celowych zalesień gruntów rolnych. Duża lesistość Gminy jest jej walorem, umożliwiającym rozwój turystyki i bazy rekreacyjno – wypoczynkowej. Wskaźnik lesistości (uwzględniający lasy zinwentaryzowane) wynosi dla Gminy, według danych GUS na koniec 2011 roku 33,3% i jest on o wiele wyższy niż przeciętnie w powiecie i wyższy od wskaźnika lesistości dla województwa, który wynosi około 20%. W rzeczywistości stopień lesistości jest jeszcze wyższy i sięga ponad 36%. Stopień lesistości wykazuje duże zróżnicowanie w poszczególnych obrębach ewidencyjnych. Obręby o najwyższej lesistości to: Grzyb (67,4%), Klonowa II (59,7%), Sowizdrzały i Klonowa I (po 49,0%). Najniższy wskaźnik mają obręby Pawelce (3%), Świątki Łąki (4,5%) i Górka Klonowska (5,8%). W obrębie Uników Kapitulny lasy nie występują. Wśród drzew dominuje sosna, brzoza i świerk.

Lasy prywatne zajmują około 590 ha a ich rozmieszczenie na terenie poszczególnych sołectw przedstawia tabela 10.

Tabela 10. Zestawienie powierzchni lasów prywatnych stan na styczeń 2013

Nazwa obszaru	Lasy do 40 lat [ha]	Lasy ogółem [ha]
Grzyb	2,9800	23,1500
Klonowa I	11,8360	62,3660
Klonowa II	11,8455	32,7585
Kuźnica Błońska	18,8680	70,6619
Kuźnica Zagrzebska	11,9248	42,7611
Leliwa	11,3921	24,7873
Lesiaki	12,2500	41,8590
Lipicze	14,7300	67,7000
Owieczki	22,7226	157,8932
Pawelce	2,9700	7,7400
Świątki	29,1501	57,4192
Razem	150,6691	589,0962

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

2.6.5. Wody

Cały obszar Gminy należy do zlewni rzeki Łużycy, która jest dopływem rzeki Proсны (odcinek rzeki położony na terenie Gminy wynosi – 8 km), płynącej w północnej części Gminy oraz jej dopływu Klonówki (o dł. 14,9 km). Rzeka Łużyca przepływa przez północną część gminy. Charakterystyczną cechą dolin rzecznych i cieków jest bardzo mała ilość wałów przeciwpowodziowych, a także przyptywy wód powodziowych wezbranych wcześniej, poza obszarem Gminy. Wody z pól odprowadzane są za pomocą rowów stałych bądź okresowych w kierunku Łużycy i Klonówki. Sieć rzek oraz rowów na terenie Gminy charakteryzuje się małymi przepływami wód, z wyjątkiem okresów nadmiernych opadów lub podczas roztopów, które powodują występowanie okresowych podtopień. Pewien wpływ na zwiększenie szkód powodziowych mają zaniedbania w zakresie konserwacji i napraw urządzeń melioracyjnych.

Istotny deficyt wód podczas „lat suchych” i ich nadmiar w czasie występowania nadmiernych opadów złagodziłaby budowa zbiorników retencyjnych. W planach rozwoju małej retencji przewiduje się budowę na terenie gminy Klonowa dwóch zbiorników:

- zbiornik „Czekaje” o pow. 19 ha,
- zbiornik „Klonowa” o pow. ok. 100 ha.

Powierzchnia wód otwartych i sieci rzek wynosi 63,65 ha, co stanowi 0,7% powierzchni Gminy. Najwięcej gruntów pod wodami znajduje się na obrębach Kuźnica Błońska (9,60 ha) i Owieczki (7,49 ha).

Na kształtowanie się poziomu wód gruntowych na terenie Gminy duży wpływ mają wysokości względne i rodzaj materiału budującego powierzchnię terenu. Tereny o głębokim poziomie wód gruntowych to południowa część miejscowości Klonowa oraz północna część

miejsowości Liski, gdzie sięga on na głębokość 3-5 m. W środkowej i północnej części Gminy poziom wód gruntowych waha się od 1,5 do 2 m, natomiast płytki i bardzo płytki poziom występuje na użytkach zielonych. W obrębie doliny Łużycy i jej dopływów zależny jest od poziomu wody w rzekach i kształtuje się na głębokości ok. 0,5 m. Zbiorniki wodne (stawy) występują w miejscowościach Owieczki, Klonowa oraz rejonie Kuźnicy Błońskiej i Kuźnicy Zagrzebskiej.

Cały obszar Gminy Klonowa posiada deficyt wody dla celów rolniczych. Na terenie Gminy Klonowa funkcjonuje Gminna Spółka Wodna na czele której stoi zarząd powołany przez Walne Zgromadzenie. Pod zarządem Gminnej Spółki Wodnej znajduje się obecnie 2770 ha gruntów zmeliorowanych oraz prawie 100 km rowów melioracyjnych. Działalnością spółki objęte jest 10 sołectw (wszystkie oprócz sołectwa Świątki). Spółka Wodna pozyskuje środki finansowe w formie dotacji z budżetu Wojewody Łódzkiego, Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi oraz z budżetu Gminy Klonowa. Spółka Wodna wykonuje prace melioracyjne w poszczególnych sołectwach takie jak: wykaszanie skarbu rowów, odmulenie mechaniczne rowów, konserwacja urządzeń melioracyjnych tj. czyszczenie sączków, zbieraczy, czyszczenie studzienek i itp. Powyższe prace finansowane są ze składek członkowskich jak również z pozyskanych dotacji.

2.6.6. Warunki klimatyczne

Cały obszar powiatu sieradzkiego leży w strefie klimatu nizin środkowo-polskich. Klimatycznie Gmina Klonowa należy do Dzielnicy Łódzkiej. Średnia roczna temperatura wynosi tu 8°C a opady 550 mm. Nadmiar wody występuje w miesiącach luty – marzec, a deficyt od lipca do października. Długość okresu wegetacyjnego wynosi 210 do 220 dni. Swoistym klimatem odznacza się wnętrze lasu. Zmniejsza się tu amplituda temperatur, zwiększa ilość opadów, zmniejsza prędkość wiatru, dłużej trwa zaleganie pokrywy śnieżnej.

2.6.7. Środowisko przyrodnicze i jego system ochrony

Do najważniejszych elementów środowiska przyrodniczego obszaru Gminy Klonowa można zaliczyć:

- 1) kompleksy leśne
 - północny „rozdzielony” ciągiem ekologicznym,
 - kompleks położony na zachód od m. Leliwa
 - kompleks południowy tzw. „Smok”;
- 2) główny ciąg ekologiczny na północnych krańcach gminy (obszary pradolinne rzeki Łużycy),
- 3) tereny bagienne i podmokłe,
- 4) rośliny i zwierzęta chronione, bytujące w ekosystemach leśnych i polnych,
- 5) użytki ekologiczne i tereny kwalifikowane do objęcia ochroną w systemie konserwatorskiej ochrony przyrody.

W prawnym jednolitym systemie ochrony przyrody RP na obszarze Gminy Klonowa występują następujące systemy ochrony przyrody:

- 1) Obszar Chronionego Krajobrazu Brąszewicki Obszar Chronionego Krajobrazu o ogólnej powierzchni w powiecie sieradzkim 14090 ha. leżący na terenie gmin: Błaszki, Brąszewice, Brzeźnio, Klonowa i Wróblew. Od południa ma on powiązanie z Obszarem Chronionego Krajobrazu Doliny Prosny, od zachodu łączy się z obszarem chronionego krajobrazu znajdującym się na terenie województwa wielkopolskiego, również obejmującego dolinę Prosny, od wschodu z projektowanym Złoczewskim Obszarem Chronionego Krajobrazu;
- 2) nowoprojektowany Złoczewski Obszar Chronionego Krajobrazu o ogólnej powierzchni na terenie powiatu sieradzkiego 12220 ha. Obszar obejmuje fragmenty 6 gmin. Są to: Brąszewice, Klonowa, Brzeźnio, Złoczew, Sieradz i Burzenin;
- 3) pomniki przyrody:
 - Lipa szerokolistna – Górka Klonowska, park wiejski,
 - Dąb szypułkowy - Górka Klonowska, park wiejski,
 - Klon zwyczajny - Górka Klonowska, park wiejski,
 - Sosna czarna - Górka Klonowska, park wiejski,
 - Dąb szypułkowy – Kuźnica Błońska, teren leśny,
 - Dąb szypułkowy – Leliwa;
- 4) użytki ekologiczne (powołane Rozporządzeniem Wojewody Sieradzkiego z dnia 22 kwietnia 1996 r. (Dz. Urz. Woj. Sier. Nr 7, poz. 39):
 - bagno śródleśne o pow. 1,10 ha położone w oddz. 215 d,
 - bagno śródleśne o pow. 0,39 ha położone w oddz. 228 b,
 - bagno śródleśne o pow. 0,70 ha położone w oddz. 230 k,
 - bagno śródleśne o pow. 0,34 ha położone w oddz. 235 i,
 - bagno śródleśne o pow. 0,46 ha położone w oddz. 236 l,
 - bagno śródleśne o pow. 1,59 ha położone w oddz. 238 f,
 - bagno śródleśne o pow. 1,35 ha położone w oddz. 246 f,
 - bagno śródleśne o pow. 0,26 ha położone w oddz. 248 a,
 - bagno śródleśne o pow. 0,27 ha położone w oddz. 250 b,
 - bagno śródleśne o pow. 0,78 ha położone w oddz. 253 h,
 - bagno śródleśne o pow. 3,47 ha położone w oddz. 287 h.

2.7. Infrastruktura społeczna

2.7.1. Edukacja

Edukacja przedszkolna i szkolna na terenie Gminy Klonowa realizowana jest poprzez:

- a) Przedszkole Publiczne w Klonowej
- b) Szkoła Podstawowa w Klonowej
- c) Szkoła Podstawowa w Kuźnicy Błońskiej
- d) Gimnazjum Publiczne w Klonowej

Strukturę szkół oraz liczby uczniów w poszczególnych placówkach w latach szkolnych od 2008/09 do 2012/13 obrazują tabele 11 i 12.

Tabela 11. Szkoły oraz uczniowie w poszczególnych placówkach

Nazwa placówki	Rok szkolny	Liczba uczniów ogółem	Liczba uczniów																
			1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
Szkoła Podstawowa w Klonowej	2008/09	181					5	38	27	32	20	33	26						
	2009/10	161					1	2	27	31	20	33	24	23					
	2010/11	162							1	33	21	33	25	24	24	1			
	2011/12	153								2	23	32	24	23	24	23	2		
	2012/13	147										31	23	22	24	24	19	4	
Szkoła Podstawowa w Kuźnicy Błońskiej	2008/09	35						7	7	4	6	4	7						
	2009/10	32							7	4	6	4	7	4					
	2010/11	31								5	5	4	8	5	4				
	2011/12	29								1	4	3	8	3	4	6			
	2012/13	28								1		4	8	3	4	6	1	1	
Gimnazjum Publiczne w Klonowej	2008/09	149	1	1	54	55	38												
	2009/10	144		1	3	54	42	44											
	2010/11	124				4	43	45	32										
	2011/12	119					6	46	33	34									
	2012/13	97					2	4	33	34	24								

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Tabela 12. Liczba przedszkolaków na terenie Gminy Klonowa

Nazwa placówki	Rok szkolny	Liczba uczniów ogółem	Liczba dzieci										
			2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010		
Przedszkole Publiczne w Klonowej	2008/09	91	32	27	23	8	1						
	2009/10	100	2	29	33	16	18	2					
	2010/11	98			33	20	33	12					
	2011/12	93			1	19	36	25	12				
	2012/13	96						30	32	27	6	1	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Wysokość i struktura kosztów funkcjonowania systemu oświaty na przykładzie roku 2012 kształtowały się na stepująco:

- 1) Zespół Szkół w Klonowej otrzymał do dyspozycji w roku 2012 z budżetu kwotę 2.719.561,00 zł, a wykorzystane zostało 2.617.882,40 zł tj. 96,3 % planu. Nastąpił wzrost wydatków o 2,1 % w stosunku do roku 2011. W Zespole Szkół uczyło się 244 dzieci (147 w Szkole Podstawowej i 97 w Gimnazjum), czyli o 27 dzieci mniej niż w poprzednim roku szkolnym. Z przeliczenia kwot wydatków wynika, że roczne wydatki na 1 ucznia w Zespole Szkół w 2012 r. wynosiły 10.729 zł (w 2011 było to 9.460 zł, natomiast w 2010 roku była to kwota 7.786 zł).
- 2) Szkoła Podstawowa w Kuźnicy Błońskiej otrzymała w 2012 roku do dyspozycji 551.767,00 zł na wydatki bieżące, a wykorzystano 518.791,72 zł, tj. 94,0 % planu wydatków. W porównaniu z 2011 rokiem zanotowano wzrost wydatków o 7,3 %. W przeliczeniu na 1 ucznia wydatki roczne w tej placówce wyniosły w 2012 roku 18.528 zł (w 2011 r. było 16.609 zł, natomiast w 2010 r. - 15.262 zł).
- 3) Ze środków własnych Gminy na działalność bieżącą Dyrektor Przedszkola otrzymała do dyspozycji na 2012 rok kwotę 522.308,00 zł, a wykorzystwała 510.148,79 zł. Nastąpił wzrost o 22 % w stosunku do wydatków ubiegłego roku budżetowego. Wzrost ten był konsekwencją pozostawienia zwiększonego zatrudnienia (2 osoby) po zakończeniu Projektu realizowanego ze środków unijnych w latach 2010-2011. W przeliczeniu na 1 dziecko wydatki roczne w tej placówce wyniosły w 2012 roku 5.427 zł.

Gmina Klonowa na realizację zadań oświatowych we wszystkich placówkach w roku 2012 przeznaczyła kwotę 3.646.823 zł co stanowiło prawie 35% wszystkich wydatków oraz prawie 45% wydatków bieżących budżetu Gminy Klonowa.

W związku ze zmniejszającą się liczbą uczniów oraz rosnącymi wydatkami na oświatę w 2013 r. dokonano reformy systemu oświaty na terenie Gminy Klonowa. Zlikwidowano Szkołę Podstawową w Kuźnicy Błońskiej, a Przedszkole Publiczne w Klonowej włączono w struktury Zespołu Szkół w Klonowej. Zatem od roku szkolnego 2013/2014 na terenie Gminy funkcjonować będzie jedna Placówka oświatowa, tj. Zespół Szkół w Klonowej w skład którego wchodzić będą przedszkole, szkoła podstawowa i gimnazjum. Przy Zespole Szkół w Klonowej znajduje się pełnowymiarowa sala gimnastyczna, plac zabaw, boisko piłkarskie a od 1 marca 2013 r. kompleks sportowy „Moje boisko – Orlik 2012”.

Uczniowie z terenu Gminy Klonowa osiągają dobre wyniki w egzaminach zewnętrznych (Tabela 13, 14 i 15) Nie odbiegają poziomem posiadanej wiedzy od uczniów z innych gmin powiatu sieradzkiego oraz z tereny całej Polski. Należy również zauważyć, że uczniowie ci osiągają lepsze wyniki w zakresie nauk matematyczno-przyrodniczych (przede wszystkim z matematyki) a nieco gorsze z przedmiotów humanistycznych. Należy też podkreślić wysokie oceny uzyskiwane z egzaminu z języka obcego (język angielski).

Tabela 13. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w latach 2009-2011

ROK	Egzamin z zakresu przedmiotów humanistycznych		Egzamin z języka angielskiego		Egzamin z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych	
	L.z.	śr.	L.z.	śr.	L.z.	śr.
2009	50	31,0	50	28,3	50	29,6
	średni		wysoki		średni	
2010	54	29,4	54	29,1	54	26,5
	średni		wyżej średni		niżej średni	
2011	39	22,4	39	26,4	39	26,6
	niżej średni		wysoki		średni	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Tabela 14. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w roku 2012

Egzamin z zakresu historii i wos		Egzamin z zakresu języka polskiego		Egzamin z zakresu matematyki		Egzamin z zakresu przedmiotów przyrodniczych		Egzamin z języka angielskiego	
L.z.	śr.	L.z.	śr.	L.z.	śr.	L.z.	śr.	L.z.	śr.
42	62,3	42	61,8	42	48,8	42	48,4	42	59,9
wyżej średni		niżej średni		wyżej średni		średni		średni	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Tabela 15. Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego dla poszczególnych gmin powiatu sieradzkiego w latach 2012 i 2013 (w %)

Rok 2012						
	z zakresu historii i wos	z zakresu języka polskiego	zakresu przedmiotów przyrodniczych	z zakresu matematyki	z języka angielskiego – poziom podstawowy	z języka angielskiego – poziom rozszerzony
Miasto Sieradz	61,9	66,2	52,7	49,6	65,9	51,2
Błaszki	60,6	67,6	50,7	48,6	52,1	35,4
Braszewice	58,2	61,2	45,9	40,6	55,9	
Brzeźnio	62,4	66,1	52,1	48,3	47,7	
Burzenin	57,5	63,6	47,5	42,4	59,6	38,8
Goszczanów	58,8	61,8	49,4	51,5	55,9	33,9
Klonowa	62,3	61,8	48,4	48,8	59,9	42,1
Sieradz	62,5	69,0	52,3	51,1	70,7	61,2
Warta	59,6	63,1	49,4	45,7	54,0	32,3
Wróblew	58,7	59,0	46,0	45,8	54,5	35,9
Złoczew	58,6	62,8	51,0	45,1	59,8	36,4
Średnia dla powiatu	60,6	65,0	50,7	47,9	59,5	43,1
Średnia dla woj. łódzkiego	61,0	65,1	50,3	48,0	63,2	46,3
Średnia dla kraju	61	65	50	47	63	46

Rok 2013						
Miasto Sieradz	57,7	66,7	62,5	51,5	68,9	51,2
Błaszki	55,1	60,7	59,1	47,7	53,5	40,3
Brąszewice	58,2	57,1	53,8	46,0	43,3	
Brzeźnio	58,0	61,8	66,2	52,9	51,8	
Burzenin	54,9	61,6	56,3	48,8	52,4	27,8
Goszczanów	54,7	56,1	55,4	48,6	54,0	32,1
Klonowa	56,7	55,4	59,3	48,4	62,6	44,8
Sieradz	60,5	64,0	63,8	54,4	66,3	48,2
Warta	57,8	63,6	58,8	45,6	57,8	40,7
Wróblew	55,9	58,7	54,9	44,8	57,2	36,6
Złoczew	55,5	58,9	58,2	51,3	55,4	34,0
Średnia dla powiatu	57,2	62,3	60,2	49,9	59,7	42,4
Średnia dla woj. łódzkiego	58,0	62,6	59,7	48,5	63,0	45,6
Średnia dla kraju	58	62	59	48	63	45

Źródło: Opracowanie na podstawie danych OKE w Łodzi i Centralnej Komisji Egzaminacyjnej

Na terenie Gminy Klonowa nie ma szkół realizujących nauczanie na poziomie średnim. Najbliższe placówki oświatowe realizujące naukę na poziomie średnim i zawodowym znajdują się w Lututowie, Złoczewie, Wieluniu i Sieradzu.

2.7.2. Opieka zdrowotna

Na terenie Gminy Klonowa opiekę zdrowotną zapewniają Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Medycyny Rodzinnej S.C. ul. Czajkowska 30. Usługi świadczone przez tą placówkę obejmują leczenie oraz porady z zakresu medycyny rodzinnej. W placówce brak jest lekarzy specjalistów.

W miejscowości Klonowa działa również apteka oraz prywatny gabinet stomatologiczny.

2.7.3. Pomoc społeczna

Na terenie Gminy Klonowa działa Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej. GOPS w ramach swojej działalności zajmuje się pomocą rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej. Do Ośrodka Pomocy wpływają najczęściej wnioski o pomoc z powodu ubóstwa oraz długotrwałej i ciężkiej choroby. Pełne zestawienie powodów przyznawania pomocy oraz ilości udzielonych świadczeń przedstawia tabela 16, a liczbę udzielonych świadczeń przedstawiono w tabeli 17.

Tabela 16. Przyczyny udzielenia pomocy i liczba udzielonych świadczeń

Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
1) ubóstwo – 95	1) ubóstwo – 83	1) ubóstwo – 79
2) potrzeba ochrony: - macierzyństwa – 23	2) potrzeba ochrony: - macierzyństwa – 27	2) potrzeba ochrony: - macierzyństwa – 24

- wielodzietność – 12 3) bezrobocie – 39 4) niepełnosprawność – 26 5) długotrwała lub ciężka choroba – 61 6) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gosp. domowego - 22 - niepełne – 13 - wielodzietne - 4 7) alkoholizm – 17 8) zdarzenia losowe – 2 9) sytuacja kryzysowa – 1	- wielodzietność – 27 3) bezrobocie – 35 4) niepełnosprawność – 22 5) długotrwała lub ciężka choroba – 53 6) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gosp. domowego - 23 - niepełne – 11 - wielodzietne - 5 7) alkoholizm – 15 8) brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze - 1 9) zdarzenia losowe – 1	- wielodzietność – 23 3) bezrobocie – 32 4) niepełnosprawność – 22 5) długotrwała lub ciężka choroba – 34 6) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gosp. domowego - 21 - niepełne – 8 - wielodzietne - 4 7) alkoholizm – 14 8) przemoc w rodzinie – 2
--	---	--

Źródło: Dane GOPS Klonowa

Tabela 17. Liczba osób objętych pomocą

Rok sprawozdawczy	2010	2011	2012
Liczba rodzin objętych pomocą	161 (523 osoby)	114 (416 osób)	107 (416 osób)
Liczba zasiłków stałych	7 (68 świadczeń)	7 (66 świadczeń)	5 (51 świadczeń)
Liczba zasiłków okresowych	33 (89 świadczeń)	31 (96 świadczeń)	35 (82 świadczenia)
Liczba zasiłków celowych	87	59	46
Liczba osób korzystających z dożywiania	89 (11 198 posiłków)	96 (12 087 posiłków)	99 (12 498 posiłków)

Źródło: Dane GOPS Klonowa

Budżet Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w roku 2012 wyniósł 1 673 766,20 zł. Należy zauważyć, że ilość środków przeznaczana na pomoc społeczną rośnie, przy czym w największym stopniu wzrost ten jest finansowany ze środków własnych Gminy Klonowa (tabela 18).

Tabela 18. Budżet GOPS Klonowa (w zł)

Rok sprawozdawczy	2010	2011	2012
Środki własne	161 198,47	219 757,28	257 818,82
Środki z dotacji	152 507,08	131 275,17	133 759,41
Środki z budżetu państwa	1 187 732,60	1 299 001,80	1 282 187,97
Razem	1 501 438,15	1 650 034,25	1 673 766,20

Źródło: Dane GOPS Klonowa

2.7.4. Rekreacja i sport

Na terenie Gminy Klonowa działa Gminny Klub Sportowy GLKS „Błyskawica”. GLKS „Błyskawica”, który uczestniczy w rozgrywkach ligowych klasy „A”. Klub organizuje także szkolenia piłkarskie oraz zawody dla mieszkańców Gminy Klonowa.

Na terenie Gminy funkcjonuje również Uczniowski Klub Sportowy „Klon”, który zrzesza młodzież zainteresowaną grą w piłkę. W ramach działalności UKS organizowane są zajęcia sportowe dla młodzieży oraz wyjazdy na basen.

W ramach infrastruktury sportowej Gmina Klonowa posiada boisko piłkarskie, pełnowymiarową salę gimnastyczną oraz kompleks boisk sportowych „Orlik 2012” zlokalizowane w miejscowości Klonowa. Dodatkowo w kilku sołectwach funkcjonują prowizoryczne boiska do gry w piłkę nożną (wiejskie).

2.7.5. Kultura

Na terenie Gminy Klonowa działa Gminny Ośrodek Kultury. Jako placówka upowszechniania kultury funkcjonuje od 1958 roku. Od 2 stycznia 2001 r. Gminny Ośrodek Kultury jest instytucją kultury powołaną przez samorząd gminy Klonowa i wpisaną do rejestru instytucji kultury pod numerem 1. Celem Gminnego Ośrodka Kultury jest prowadzenie różnorodnej działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby kulturalne mieszkańców, promocja kultury oraz stymulowanie aktywności społeczności lokalnej. Podstawowe zadania placówki to: tworzenie warunków dla rozwoju ruchu artystycznego i różnych form edukacji kulturalnej; wspieranie i promocja twórczości artystycznej wszystkich dziedzin sztuki; troska o kultywowanie tradycji ludowych, obrzędów, zwyczajów, rozwój folkloru, rękodzieła ludowego; nawiązywanie, rozwijanie i aktywne prowadzenie międzynarodowych kontaktów w dziedzinie kultury; promowanie, wspieranie i realizowanie projektów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną; rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb i zainteresowań społeczeństwa kulturą teatralną, plastyczną, muzyczną, taneczną, ludową. Swoje zadania GOK realizuje poprzez systematyczną pracę w zespołach

artystycznych i kołach zainteresowań oraz różnorodne animacje kulturalne tj. konkursy, przeglądy, projekty cykliczne i okolicznościowe wydarzenia artystyczne. Na terenie GOK w Klonowej działa:

- Dziecięcy Zespół Ludowy,
- Młodzieżowy Zespół Wokalno–Instrumentalny „Forever Young”,
- Kapela Biesiadna PAKA KLONOWIAKA.

Zespoły Gminnego Ośrodka Kultury biorą udział w imprezach i uroczystościach na terenie gminy, oraz reprezentują placówkę i gminę poza jej granicami: w Łodzi, Sieradzu, Kaliszu, Międzyborzu, Poddębicach, Wróblewie, Goszczanowie, Złoczewie, Burzeninie, Błazkach, Lututowie, Galewicach, Ostrówku k/Wielunia, Warcie, Brąszewicach, Brzeźniu. W Gminnym Ośrodku Kultury można wypożyczyć salę widowiskową na różnego rodzaju imprezy okolicznościowe oraz prezentacje.

Do innych form upowszechniania kultury i zachowania dziedzictwa kulturowego podejmowanych na terenie Gminy Klonowa należy zaliczyć działania lokalnych organizacji pozarządowych i nieformalnych grup działania. Można tutaj wymienić:

- Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Klonowa – organizacja Izby Regionalnej, w której gromadzone są przedmioty dziedzictwa kulturowego ziemi Klonowej,
- Koła Gospodyń Wiejskich – dbanie o zachowanie tradycji lokalnych, organizacja uroczystości lokalnych (dożynki);
- Nieformalne grupy działania – to przede wszystkim grupy młodzieżowe, organizujące spotkania np. Nieformalna Grupa Młodzieżowa „Ziarno”

Do lokalnych wartości środowiska kulturowego gminy zalicza się:

- 1) neogotycki kościół parafialny p.w. Przemienienia Pańskiego w Klonowej z lat 1909-1910, zbudowany w miejscu poprzedniego drewnianego. W kościele znajdują się następujące zabytki:
 - konfesjonały i ławki barokowe,
 - cenny zabytkowy obraz „Zdjęcie z krzyża” z połowy XVII w.,
 - figura św. Józefa;
- 2) obelisk z nazwiskami mieszkańców poległych i pomordowanych w czasie II wojny światowej (park w Klonowej),
- 3) kopiec podworski w Klonowej (obiekt archeologiczny),
- 4) park podworski o powierzchni 1,26 ha w Górcie Klonowskiej.

Do rejestru zabytków wpisany jest wiatrak typu koźlak, wzniesiony w 1932 r., którego pozostałości znajdują się w Klonowej. Jest to wiatrak wolnostojący w terenie nie zabudowanym, dwukondygnacyjny o kwadratowym przekroju przyziemia, dach dwuspadowy z naczółkiem.

W ewidencji Konserwatora Zabytków znajduje się 157 różnorodnych obiektów (domy, zagrody, obiekty inwentarskie). Na terenie gminy znajdują się również chronione układy przestrzenne. Zaliczone są do nich park podworski w Górcie Klonowskiej oraz cmentarz parafialny, rzymsko-katolicki (1,11 ha) w Klonowej (przy drodze Klonowa – Lututów) datowany na początek XX w.

Do wartości kulturowych obszaru gminy zalicza się także obiekty małej architektury, jak pomniki, kapliczki i tablice pamiątkowe, a przede wszystkim krajobraz identyfikujący obszar gminy. Na obszarze Gminy Klonowa zarejestrowano 55 stanowisk archeologicznych w systemie AZP (Archeologiczne Zdjęcie Polski), z których część to znaleziska archiwalne pochodzące ze starszych badan, nie posiadające w chwili obecnej dokładnej lokalizacji terenowej.

Na terenie Gminy Klonowa działa Gminna Biblioteka Publiczna w Klonowej oraz jej Filia w Kuźnicy Błońskiej. Ogólny stan zbiorów Gminnej Biblioteki oraz jej Filii kształtuje się na poziomie 25847 woluminów (tabela 19).

Tabela 19. Stan zbiorów bibliotek na terenie Gminy Klonowa

Nazwa biblioteki, filii	Literatura piękna dla dzieci w szt.	Literatura piękna dla dorosłych w szt.	Literatura popularno – naukowa w szt.	Stan na 31.12.2012 r. w szt.
GBP w Klonowej	4487	7313	5926	17726
FB w Kuźnicy Błońskiej	2792	3334	1995	8121
Razem	7279	10647	7921	25847

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Biblioteka posiada również 13 tytułów czasopism bieżących do korzystania na miejscu i z możliwością wypożyczenia do domu. Liczba czytelników zarejestrowanych w obu placówkach w roku 2012 wyniosła 512 osób. Strukturę czytelników zobrazowano w tabeli 20.

Tabela 20. Struktura liczby czytelników zarejestrowanych wg wieku

Nazwa biblioteki, filii	Czytelnicy ogółem	Do lat 5	6-12 lat	13-15 lat	16-19 lat	20-24 lata	25-44 lata	45-60 lat	Powyżej 60 lat
GBP w Klonowej	434	4	74	49	77	63	98	46	23
FB w Kuźnicy Błońskiej	78	9	36	7	5	0	13	3	5
Razem	512	13	110	56	82	63	111	49	28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Placówki biblioteczne świadczą co roku prawie 5000 usług bibliotecznych (wypożyczenia, udostępnienia w czytelni, udostępnienie komputerów). Mieszkańcy wypożyczają książki i czasopisma oraz korzystają z zasobów na miejscu.

Tabela 21. Liczba świadczonych usług bibliotecznych (za 2012 r.)

Nazwa biblioteki, filii	Wypożyczalnia	Czytelnia	Korzystający z komputerów	Odwiedziny ogółem
GBP w Klonowej	2691	579	842	4112
FB w Kuźnicy Błońskiej	507	300	-	807
Razem	3198	819	842	4919

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

2.7.6. Bezpieczeństwo na terenie Gminy

Na terenie Gminy Klonowa nie ma posterunku policji. Bezpieczeństwo na terenie Gminy Klonowa zapewnia Komisariat Policji w Złoczewie, który oprócz Gminy Klonowa zasięgiem swojego działania obejmuje gminy Złoczew, Brzeźnio i Burzenin. W latach 2011 i 2012 odnotowano na terenie gminy odpowiednio 32 i 25 przestępstw zaistniałych w miejscach publicznych, przy czym w większości były to zatrzymania nietrzeźwych kierujących (tabela 22). Z porównania danych zamieszczonych w tabeli wynika, że teren gminy Klonowa należy do stosunkowo bezpiecznych, liczba przestępstw w stosunku do innych gmin jest niewielka a większość kategorii przestępstw w ogóle nie występuje.

Tabela 22. Struktura przestępstw zaistniałych w miejscach publicznych

	Miasto i Gmina Złoczew		Gmina Brzeźnio		Gmina Burzenin		Gmina Klonowa		Razem	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Zabójstwo	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Bójki i pobicia	4	0	0	1	0	0	0	0	4	1
Uszkodzenia ciała	2	3	0	1	1	1	0	1	3	6
Kradzieże z włamaniem	6	9	9	15	5	5	3	1	23	30
Kradzieże	10	9	12	14	4	6	3	3	29	32
Kradzieże pojazdów	4	0	0	1	1	1	0	0	5	1
Uszkodzenia mienia	2	3	1	2	4	3	1	1	8	9
Nietrzeźwi kierujący	57	37	33	36	37	36	25	19	151	128
Razem	86	61	55	70	52	52	32	25	x	x

Źródło Komisariat Policji w Złoczewie

Ochronę przeciwpożarową w Gminie Klonowa zapewnia 6 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej.

- Ochotnicza Straż Pożarna Klonowa
- Ochotnicza Straż pożarna Lipicze
- Ochotnicza Straż pożarna Owieczki
- Ochotnicza Straż pożarna Leliwa
- Ochotnicza Straż pożarna Grzyb
- Ochotnicza Straż pożarna Kuźnica Błońska

Współpraca z OSP podejmowana jest w zakresie ochrony przeciwpożarowej, ratownictwa oraz działalności kulturalnej i rozrywkowej (uroczystości gminne, organizacja zawodów strażackich). Jednostki w Klonowej i Lipiczu należą do KSRG. Ochotnicza Straż Pożarna w zakresie działalności przeciwpożarowej zgodnie z ustawą z ochronie przeciwpożarowej i ustawą o samorządzie gminy są finansowane z budżetu gminy. Gmina wspiera również zadania w zakresie wyposażenia poszczególnych jednostek. W 2010 r. Gmina Klonowa zrealizowała projekt „Wsparcie systemu ratowniczo-gaśniczego w Gminie Klonowa poprzez zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013. Efektem projektu był zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego Mercedes-Benz Atego 1529 AF, który przekazano na wyposażenie jednostki OSP w Klonowej. Na bieżące utrzymanie gotowości bojowej sześciu jednostek OSP z budżetu Gminy corocznie przeznaczona jest kwota około 70.000 zł

2.8. Gospodarcze podstawy działalności Gminy

2.8.1. Aktywność gospodarcza na terenie Gminy

Działalność gospodarcza na terenie Gminy jest stosunkowo słabo rozwinięta. Posiadane przez Gminę zasoby w znacznym zakresie wykorzystywane są przez działalność rolniczą. Na terenie Gminy Klonowa na dzień 31.12.2012 roku odnotowano 101 przedsiębiorstw według Ewidencji Działalności Gospodarczej dla Gminy Klonowa. W ewidencji najwięcej podmiotów to drobni przedsiębiorcy zatrudniający do 5 osób i są to najczęściej rolnicy prowadzący działalność w zakresie handlu stacjonarnego i obwoźnego oraz produkcji palet drewnianych, usług rolniczych, budowlanych, ślusarskich itp. Handel stacjonarny prowadzi 15 firm, o w miarę stabilnym charakterze. Mniej stabilne są firmy zajmujące się handlem obwoźnym oraz świadczące drobne usługi sezonowe w zakresie upraw rolniczych. Ze względu na małe własne zasoby finansowe i niską rentowność firmy te mają ograniczony dostęp do zewnętrznych jak i wewnętrznych źródeł finansowania. Gmina Klonowa nie posiada na swoim terenie dużych przedsiębiorstw. Charakterystyczną cechą w Gminie Klonowa jest duże rozdrobnienie przedsiębiorstw.

Tabela 23. Liczba zarejestrowanych podmiotów na terenie Gminy Klonowa w latach 2008-2012.

Rok	Wpisy do rejestru	Wykreślenia z rejestru	Stan na koniec roku
2008	11	8	101
2009	14	11	104
2010	12	12	104
2011	16	20	100
2012	9	8	101

Źródło: Dane Urzędu Gminy Klonowa

Do największych podmiotów prowadzących działalność na terenie Gminy Klonowa można zaliczyć:

- Zakład Produkcyjno-Handlowo-Usługowy Mirosław Przybyłek– produkcja opakowań drewnianych,
- Zakład Produkcyjno-Handlowo-Usługowy Grzegorz Jakóbczak – produkcja opakowań drewnianych,
- Rejonowy Bank Spółdzielczy w Lututowie,
- APTEKA Danuta Rabikowska-Foryś,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej,
- Piekarnia,
- Restauracja IMPERIUM,
- Stacja Paliw,
- Gospodarstwo Agroturystyczne Stanisława i Stanisław Ługowscy,
- Gospodarstwo Agroturystyczne Sylwia i Stanisław Olbińscy.

Tabela 24. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze regon według wybranych sekcji na koniec 2011 roku

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	w tym								
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	przemysł	budownictwo	handel; naprawa pojazdów samochod.	transport i gospodarka magazynowa	zakwaterowanie i gastronomia	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	obsługa rynku nieruchomości	
			razem	w tym przetwórstwo przemysłowe						
WOJEWÓDZTWO	228537	4946	29452	28193	23915	67969	14566	5595	7506	8040
POWIAT SIERADZKI	8512	275	1039	975	1046	2556	432	181	212	221
Gminy miejskie:										
Sieradz	4258	21	486	458	430	1233	213	100	139	172
Gminy miejsko-wiejskie:										
Błaszki	773	44	96	93	98	265	40	17	13	10
w tym miasto	207	3	27	25	19	74	4	4	6	3
Warta	785	49	84	76	104	223	41	14	12	8
w tym miasto	314	7	33	30	44	87	10	4	6	4
Złoczew	488	26	63	54	57	164	20	12	13	3

w tym miasto	325	8	47	40	37	115	9	10	9	3
Gminy wiejskie:										
Brąszewice	255	11	68	65	39	72	5	7	2	-
Brzeźnio	365	20	57	54	55	113	20	5	6	7
Burzenin	338	19	26	26	70	119	25	4	5	4
Goszczanów	225	30	30	27	28	58	10	2	5	2
Klonowa	134	19	22	21	12	33	9	-	2	-
Sieradz	621	22	74	71	124	187	27	16	12	12
Wróblew	270	14	33	30	29	89	22	4	3	3

Źródło: Dane GUS w Łodzi.

Tabela 25. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze regon w powiecie sieradzkim na koniec 2011 roku

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Sektor		Z ogółem					
		publiczny	prywatny	spółki handlowe		spółki cywilne	spółdzielnie	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
				razem	w tym z udziałem kapitału zagranicznego				
WOJEWÓDZTWO	228537	6648	221889	14945	2827	16129	960	6920	176378
POWIAT SIERADZKI	8512	320	8192	441	43	440	51	402	6576
Gminy miejskie:									
Sieradz	4258	152	4106	301	32	247	26	162	3206
Gminy miejsko-wiejskie:									
Błaszki	773	25	748	32	2	32	5	34	634
w tym miasto	207	11	196	14	-	11	3	5	159
Warta	785	37	748	23	4	41	6	63	594
w tym miasto	314	21	293	12	1	13	3	17	238
Złoczew	488	19	469	17	3	28	4	20	387
w tym miasto	325	16	309	13	2	22	4	8	256
Gminy wiejskie:									
Brąszewice	255	9	246	5	-	14	1	16	203
Brzeźnio	365	17	348	26	2	21	3	17	269
Burzenin	338	12	326	5	-	9	1	16	287
Goszczanów	225	15	210	5	-	4	2	16	179
Klonowa	134	10	124	3	-	7	1	9	101
Sieradz	621	11	610	14	-	24	1	23	518
Wróblew	270	13	257	10	-	13	1	26	198

Źródło: Dane GUS w Łodzi.

Sytuacja w Gminie Klonowa pod względem ilości zarejestrowanych podmiotów gospodarczych przypadających na liczbę mieszkańców, jest nieco gorsza aniżeli w sąsiednich gminach. Najwięcej podmiotów prowadzi działalność w zakresie handlu i naprawy pojazdów samochodowych, rolnictwa oraz przetwórstwa przemysłowego. Na terenie Gminy tylko jeden podmiot posiada osobowość prawną. Jest to Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska w Klonowej. To firma działająca w branży spożywczej.

Według danych Urzędu Gminy można zauważyć że następuje spadek ilości nowopowstałych podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w ewidencji działalności gospodarczej. Jednakże zmiany te są niewielkie i mogą świadczyć o stabilnej sytuacji w zakresie istniejących podmiotów gospodarczych.

2.8.2. Sytuacja na rynku pracy

Na rynku pracy główną zbiorowość na terenie Gminy Klonowa stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Z analizy struktury wynika że grupa ta stanowi aż 61 % ogółu ilości mieszkańców. Poziom bezrobocia w gminie nie odbiega znacząco od poziomu bezrobocia na terenie pozostałych gmin powiatu sieradzkiego. Liczba osób bezrobotnych w stosunku do ilości mieszkańców gminy wynosi 3,5 %. W stosunku do osób w wieku produkcyjnym liczba bezrobotnych osiąga poziom 5,8 %. Aż 62 % ogółu bezrobotnych stanowią kobiety. Analizując powody pozostawania w sytuacji bez pracy na terenie Gminy Klonowa, można zaobserwować widoczną przewagę osób bezrobotnych z powodu braku kwalifikacji i doświadczenia zawodowego oraz osób do 25 roku życia. Z danych wynika, że w niekorzystnej sytuacji są mieszkańcy w Gminie Klonowa nie znajdujący zatrudnienia w sektorze rolnym. Pojawia się również tzw. bezrobocie ukryte, które jest typowe dla obszarów rolniczych na terenie Polski. Z ogółu zarejestrowanych bezrobotnych na terenie Gminy Klonowa na dzień 31.12.2012r. osób zarejestrowanych z prawem do zasiłku jest 12.

Tabela 26. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Klonowa na dzień 31.12.2012r.

Wyszczególnienie		Bezrobotni zarejestrowani				
		ogółem		w tym z prawem do zasiłku		
		w końcu mies. sprawozdawczego				
		razem	kobiety	razem	kobiety	
Ogółem (w. 02+04)		01	108	67	12	5
z tego osoby	poprzednio pracujące	02	68	35	12	5
	w tym zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy	03	1	1	1	1
	dotychczas niepracujące	04	40	32	0	0
Wybrane kategorie bezrobotnych (z ogółem)						
Zamieszkali na wsi		05	108	67	11	5
w tym posiadający gospodarstwo rolne		06	5	3	0	0
Osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki		07	18	13	0	0
w tym, które ukończyły szkołę wyższą do 27 roku życia		08	6	6	0	0
Cudzoziemcy		09	0	0	0	0
Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy		10	101	63	7	2
z wiersza 10	do 25 roku życia	11	42	31	1	0
	długotrwale bezrobotne	12	55	35	0	0
	kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	13	X	16	X	0

powyżej 50 roku życia	14	20	10	2	1
bez kwalifikacji zawodowych	15	17	9	0	0
bez doświadczenia zawodowego	16	47	35	0	0
bez wykształcenia średniego	17	53	29	6	2
samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia	18	9	8	0	0
które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	19	0	0	0	0
niepełnosprawni	20	3	1	0	0
po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego	21	0	0	0	0

Źródło. Dane Urzędu Pracy w Sieradzu.

Tabela 27. Wybrane dane o rynku pracy

	Powiat	Gmina Klonowa
Pracujący ^a	19 464	184
Bezrobotni zarejestrowani	6 934	89
w tym kobiety w %	49,8	49,4
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %	9,1	5,1
Udział bezrobotnych zarejestrowanych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym w %	9,8	5,6

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych, w rolnictwie.

Źródło. Dane GUS w Łodzi

2.8.3. Obszary do zagospodarowania na terenie Gminy Klonowa

Gmina Klonowa nie posiada wolnych terenów do zagospodarowania pod inwestycje. Gmina dysponuje większą powierzchnią gruntów zlokalizowaną za nową strażnicą OSP w Klonowej przy ul. Złoczewskiej, ale są one przeznaczone pod lokalizację oczyszczalni ścieków dla Gminy Klonowa.

2.8.4. Rolnictwo

Gmina Klonowa jest gminą typowo rolniczą. Główne kierunki produkcji roślinnej to uprawa zbóż i ziemniaków, natomiast zwierzęcej – produkcja mleka i trzody chlewnej. Użytki rolne zajmują ogółem 6020,26 ha. Struktura użytkowania gruntów będących własnością osób fizycznych przedstawia poniższa tabela 28.

Tabela 28 Grunty prywatne na terenie Gminy Klonowa

Rodzaj	Powierzchnia w ha
Grunty ogółem	6020,2628
w tym:	
-grunty orne	4543,9152
-sady	22,6802
-łąki	1125,1335
-pastwiska	328,5339
Pozostałe grunty i nieużytki	49,5355
Lasy i grunty leśne ogółem	590,1686

Źródło. Dane Urzędu Gminy Klonowa

Tabela 29. Liczba gospodarstw według powierzchni

Zakres powierzchni w ha	Liczba gospodarstw wg powierzchni				
	2008	2009	2010	2011	2012
Poniżej 1,0	235	241	247	158	266
1,0-1,4999	65	70	75	76	78
1,5-1,9999	58	65	64	65	63
2,0-2,9999	84	85	85	85	91
3,0-4,9999	113	111	112	115	121
5,0-6,9999	138	139	137	139	140
7,0-9,9999	197	194	195	186	184
10,0-14,9999	168	169	167	170	165
15,0-19,9999	41	41	41	41	39
20,0-29,9999	16	16	15	15	17
30,0-49,9999	2	1	3	3	3
50,0-99,9999	0	1	1	1	2
100,0 i powyżej	0	0	0	0	0

Źródło. Dane Urzędu Gminy Klonowa

Na terenie gminy Klonowa funkcjonuje 903 gospodarstw rolnych (dane z ewidencji Urzędu Gminy). Największy odsetek stanowią gospodarstwa rolne o powierzchni od 7 ha do 10 ha. Zauważa się tendencję powiększania dużych gospodarstw i zwiększenie ilości gospodarstw w przedziale 1-5 ha. W Gminie Klonowa ma miejsce znaczne rozdrobnienie gruntów. Największe rozdrobnienie, określone ilością działek w gospodarstwie jest we wsiach: Lipicze, Kuźnica Błońska i Sowizdrzały.

O strukturze zasiewów decydują głównie warunki przyrodnicze, tradycja upraw i długość okresu wegetacyjnego, który średnio trwa 210-220 dni. Średnia roczna temperatura

wynosi tu 8°C a opady 550 mm. Nadmiar wody występuje w miesiącach luty – marzec, a deficyt od lipca do października. Na terenie Gminy uprawia się głównie zboża i ziemniaki. Największy udział w strukturze zasiewów zajmują zboża, których udział w ogólnej powierzchni zasiewów wynosi 79 %. Powierzchnia uprawy ziemniaków na terenie Gminy Klonowa wynosi około 15%. Uprawia się również rośliny pastewne i warzywa.

Produkcja zwierzęca na terenie gminy rozwija się w dwóch kierunkach tj. chowu bydła, tj. bydła mlecznego oraz trzody chlewnej. W przypadku hodowli krów mlecznych na terenie Gminy zauważyć można postępującą koncentrację produkcji mleka, co powoduje ograniczenie pogłowia krów w małych gospodarstwach często nawet ich likwidację, a jednocześnie powstawanie niezbyt licznej grupy gospodarstw o dużej obsadzie bydła mlecznego. Większy wzrost pogłowia odnotowano w obsadzie trzody chlewnej. Powodem takiej sytuacji jest, rezygnacja w małych gospodarstwach z hodowli krów, przy jednoczesnym zwiększeniu hodowle trzody chlewnej. Większość gospodarstw produkcje prowadzi metodami tradycyjnymi.

Techniczne wyposażenie gospodarstw rolnych z roku na rok stopniowo ulega zmianom. Gospodarstwa dysponują coraz większą liczbą maszyn i urządzeń. W wielu przypadkach nie są to jednak maszyny i urządzenia nowe. Zmiana technicznego wyposażenia jest spowodowana dopłatami z Funduszy Unijnych Na terenie Gminy działa doradca z Łódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego, który pomaga rolnikom w wypełnianiu wniosków w celu pozyskania środków na modernizację gospodarstw rolnych.

O intensywności rozwoju rolnictwa świadczy liczba rolników korzystających z funduszy unijnych na rozwój gospodarstw (tabela 30).

Tabela 30. Sprawozdanie z lat 2010-2012 dotyczące korzystania rolników z funduszy europejskich (z pomocą doradcy rolnego) na terenie gminy Klonowa

I. Działanie „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”		
Gospodarstwo rolne w roku 2010	Rodzaj założonej działalności	Uzyskana pomoc z ARiMR w zł.
1.	Wynajem maszyn i urządzeń rolniczych- świadczenie usług rolnikom.	100 000
2.	Wynajem maszyn i urządzeń rolniczych- świadczenie usług rolnikom.	100 000
SUMA (zł)		200 000
II. Działanie „Ułatwianie startu młodym rolnikom”		
Gospodarstwo rolne w roku 2010	Wysokość premii w zł	Cel na który przeznaczono uzyskaną premię
1.	75 000	Zakup maszyn do gospodarstwa

2.	75 000		Zakup maszyn do gospodarstwa	
3.	75 000		Zakup maszyn do gospodarstwa	
4.	75 000		Zakup maszyn do gospodarstwa	
5.	75 000		Zakup maszyn do gospodarstwa	
SUMA (zł)	375 000			
Gospodarstwo rolne w roku 2011	Wysokość premii w zł		Cel na który przeznaczono uzyskaną pomoc	
1	75 000		Zakup gruntów rolnych	
2	75 000		Budowa budynku inwentarsko – składowego	
3	75 000		Zakup maszyn rolniczych	
4	75 000		Zakup maszyn rolniczych	
SUMA w zł.	300 000			
III. Działanie „Modernizacja gospodarstw rolnych”				
Gospodarstwo rolne w roku 2011	Wysokość inwestycji w zł	Wysokość uzyskanej dotacji w zł	Cel na który poszły pozyskane pieniądze	Kierunek produkcji w gospodarstwie
1.	719 966	300 000	Zakup maszyn rolniczych	Bydło mleczne
2.	259 104	129 592	Zakup maszyn rolniczych	Bydło opasowe oraz trzoda chlewna
3.	331 149	161 536	Zakup maszyn rolniczych	Bydło mleczne
4.	352 428	171 916	Zakup maszyn rolniczych	Bydło mleczne
5.	165 976	67 470	Zakup maszyn rolniczych	Bydło mleczne
6.	32 999	16 097	Zakup maszyn rolniczych	Trzoda chlewna
7.	790 000	300 000	Zakup maszyn rolniczych	Bydło mleczne
8.	850 000	300 000	Zakup maszyn rolniczych	Bydło mleczne
SUMA z zł.	3 501 622	1 446 611		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Dla rolników organizowane są również szkolenia z zakresu pozyskiwania funduszy unijnych oraz możliwości rozwoju gospodarstw a także dostosowania gospodarstw do wymogów polityki rolnej Unii Europejskiej. Łódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego świadczy rolnikom także usługi doradcze.

Na terenie gminy Klonowa brak jest zakładów przemysłu rolno-spożywczego, zakładów przetwórczych, punktów skupu płodów rolnych, zakładów świadczących usługi na rzecz rolnictwa. Funkcjonuje jedynie punkt skupu mleka w miejscowości Klonowa, gdzie znajduje się ponadto lecznica zwierząt, stacja paliw, składy prowadzące sprzedaż węgla, nawozów sztucznych itp.

2.9. Infrastruktura turystyczna Gminy Klonowa

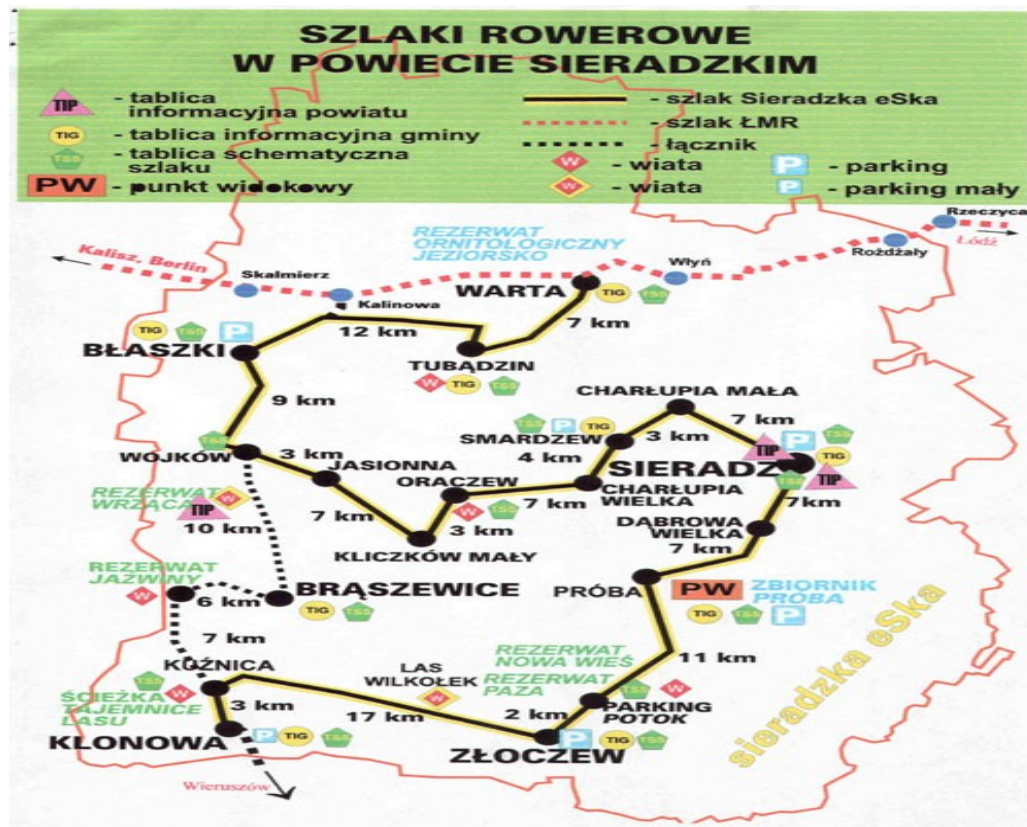
Gmina Klonowa posiada bardzo dobre walory turystyczne. Ponad 36 % powierzchni Gminy zajmują lasy, które są bogate w runa leśne. Klonowskie lasy przyciągają jesienią dużą liczbę grzybiarzy, zwłaszcza z terenów miejskich województwa łódzkiego jak również osoby chcące aktywnie wypoczywać, ponieważ na terenie gminy znajdują się ścieżki rowerowe „Stare Dęby” prowadząca przez największe kompleksy leśne w gminie o długości 20 km oraz „Powstańcy styczniowi” o długości 18 km.

Przez teren gminy wytyczona jest jeszcze jedna ścieżka rowerowa o łącznej długości ok. 20 km, stanowiąca część powiatowej trasy rowerowej tzw. „Sieradzkiej eSKI”, która jest łącznikiem pomiędzy Łódzką Magistralą Rowerową Łódź-Berlin a szlakiem rowerowym w powiecie wieruszowskim (Rys. 4). Przez gminę przebiega, również Łódzki szlak konny, którego łączna długość to ponad 2000 km (Rys 5).

Ponadto można spotkać na terenie Gminy różnorodność flory i fauny. Do najważniejszych elementów środowiska przyrodniczego, oprócz kompleksu leśnego obszaru Gminy Klonowa można zaliczyć:

- główny ciąg ekologiczny na północnych krańcach gminy (obszary pradolinne rzeki Łużycy),
- tereny bagienne i podmokłe,
- rośliny i zwierzęta chronione bytujące w ekosystemach leśnych i polnych,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Brąszewicki Obszar Chronionego
- Nowoprojektowany Złoczewski Obszar Chronionego Krajobrazu
- pomniki przyrody:
 - Lipa szerokolistna – Górka Klonowska, park wiejski,
 - Dąb szypułkowy - Górka Klonowska, park wiejski,
 - Klon zwyczajny - Górka Klonowska, park wiejski,
 - Sosna czarna - Górka Klonowska, park wiejski,
 - Dąb szypułkowy – Kuźnica Błońska, teren leśny,
 - Dąb szypułkowy – Leliwa.

Rys. 4. Szlak rowerowy „Sieradzka Eska”



Źródło – materiały promocyjne Starostwa Powiatowego w Sieradzu

Rys. 5. Łódzki Szlak konny



Mapa. Lokalizacja Projektu – szlak i najważniejsze miejscowości
Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem danych BULIGL

Na terenie gminy znajduje się gospodarstwo agroturystyczne „Zacisze”, które dysponuje 16 miejscami noclegowymi, można w nim skosztować również smacznych, przygotowanych z własnych produktów potraw. Gospodarstwo agroturystyczne „Zacisze” zdobyło I miejsce w konkursie na najlepsze gospodarstwo agroturystyczne województwa Łódzkiego w 2011 r.

W Gminie Klonowa znajdują się również atrakcje turystyczne:

- neogotycki kościół parafialny p.w. Przemienienia Pańskiego wybudowany w latach 1909-1910,
- wpisany do rejestru zabytków znajdujący się w kościele obraz „Zdjęcie z Krzyża” z połowy XVII w, oraz drewniana figura św. Józefa,
- Klonowska Izba Regionalna, w której zobaczyć można wyposażenia dawnych mieszkań i zagród wiejskich,
- liczne pomniki przyrody oraz użytki ekologiczne zlokalizowane na terenie całej gminy.

2.10. Promocja Gminy

Gmina nie posiada sformalizowanego i zapisanego formie papierowej systemu promocji Gminy Klonowa. Działania Gminy w tym zakresie są najczęściej przypadkowe i nie zawsze przynoszą zamierzony rezultat. Promocja Gminy polega przede wszystkim na udziale przedstawicieli społeczności lokalnej i organizacji działających na terenie Gminy w licznych imprezach o charakterze wojewódzkim i powiatowym. Gminę promuje działająca od 1917 roku Strażacka Orkiestra Dęta, przygotowujące smaczne posiłki Koła Gospodyń Wiejskich, zespoły muzyczne („Paka Klonowiaka”, „Forever Young”). Do najważniejszych imprez odbywających się na terenie gminy i cieszących się dużym zainteresowaniem należy:

- odpust parafialny przypadający na 6 sierpnia
- Klonowe Święto przypadające na 15 sierpnia.

Gmina posiada własną domenę internetową „klonowa.pl” oraz stronę internetową www.klonowa.pl która również służy do promocji gminy i przekazywania informacji o gminie.

2.11. Sytuacja finansowa Gminy

Dochody Gminy Klonowa w roku 2012 roku wyniosły 10.316.366,71 zł. Strukturę dochodów przedstawia tabela 31. W 2012 roku o około 11 % w stosunku do roku ubiegłego zmniejszył się dochód z tytułu subwencji ogólnej dla Gminy. Dochody z podatków zwiększyły się o około 9 %. Wyjątkowo korzystny był rok 2012 jeśli chodzi o dochody majątkowe. Uzyskano dotacje na inwestycje roku bieżącego (Orlik) jak również wpłynęły refundacje inwestycji z lat ubiegłych. Istotną kwotę uzyskano też ze sprzedaży majątku.

Tabela 31. Dochody budżetu Gminy Klonowa w 2012r.

Wyszczególnieni	Kwota w zł	Struktura %
Dochody z subwencji z budżetu państwa	4.225.578,00	41,0
Dotacje na zadania zlecone, własne (w tym rozwojowe)	1.874.588,25	18,2
Dochody podatkowe i opłaty lokalne	1.979.647,60	19,2
Dochody z tytułu dostaw towarów i usług	313.842,95	3,0
Pozostałe dochody bieżące	239.388,88	2,3
Dochody majątkowe	1.683.321,03	16,3
Razem	10.316.366,71	100

Źródło. Dane Urząd Gminy Klonowa

Jednostkami realizującymi ustawowe zadania gminy są:

- Urząd Gminy;
- Zespół Szkół w Klonowej, obejmujący Szkołę Podstawową, Gimnazjum, Świetlicę i Stołówkę szkolno-przedszkolną;
- Szkoła Podstawowa w Kuźnicy Błońskiej (zlikwidowana z dniem 31 sierpnia 2013 r.);
- Przedszkole Publiczne w Klonowej wraz z oddziałem w Kuźnicy Błońskiej (włączone od 1 września 2013 r. do Zespołu Szkół w Klonowej);
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Klonowej;
- Gminny Ośrodek Kultury działający w formie instytucji kultury;
- Gminna Biblioteka Publiczna w Klonowej z filią w Kuźnicy Błońskiej, działająca w formie instytucji kultury.

Gmina Klonowa realizuje ustawowe zadania przyjęte uchwałą budżetową przez Radę Gminy w Klonowej poprzez swoje jednostki budżetowe oraz instytucje kultury. W zakresie niektórych zadań Gmina korzysta też z formy zlecenia zadania publicznego innym podmiotom (np. w zakresie kultury fizycznej i sportu, utrzymania gotowości bojowej jednostek straży pożarnej, spółce wodnej). Ogółem wydatki budżetu Gminy Klonowa wynosiły na koniec 2012 roku :

- plan – 11.523.895,95 zł, w tym:
 - majątkowe – 2.802.379,00 zł;
 - bieżące – 8.721.516,95 zł
- wykonanie – 10.439.057,05 zł, w tym:
 - majątkowe – 2.240.889,08 zł.
 - bieżące – 8.198.167,97 zł

Wydatki majątkowe w 2012 roku stanowiły 21,5 % wydatków ogółem, w 2011 roku relacja ta wynosiła 13,8 %.

Tabela 32. Wydatki budżetowe w podziale na realizujące je jednostki budżetowe:

Jednostka budżetowa	Plan	Wykonanie
Urząd Gminy - bieżące	2.877.042,95	2.596.805,86
Urząd Gminy - majątkowe	2.802.379,00	2.240.889,08
Zespół Szkół w Klonowej - bieżące	2.719.561,00	2.617.882,40
Szkoła Podst. Kuźnica Błońska - bieżące	551.767,00	518.791,72
Przedszkole Publiczne - bieżące	522.308,00	510.148,79
GOPS - bieżące	1.770.065,00	1.673.766,20
Dotacje udzielane Instytucjom Kultury	280.773,00	280.773,00
Razem wydatki budżetowe	11.523.895,95	10.439.057,05

Źródło. Dane Urzędu Gminy Klonowa

W Urzędzie Gminy na koniec 2012 roku zatrudnionych było 24 osób (23,5 etatu), w tym:

- Wójt i stanowiska urzędnicze – 17 osób (16,5 etatu), w tym informatyk oraz jedna osoba do obsługi oświaty,
- pracownicy obsługi – 7 osób, (w tym 1 kierowca autobusu szkolnego, 1 konserwator urządzeń wodnych, 3 pracowników gospodarczych, 1 sprzątaczką, 1 pracownica interwencyjna).

W 2011 r. według danych GUS dochody gminy na 1 mieszkańca wyniosły 3298 zł, natomiast wydatki na 1 mieszkańca w 2011 r. wyniosły 3168 zł. Dochody własne stanowiły w dochodach ogółem budżetu gminy 23,1 %. Udział wpływów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w dochodach własnych wyniósł według danych GUS na koniec 2011 roku 20,2 %.

Planowane kwoty roczne dochodów i wydatków budżetu Gminy w 2012 roku dały deficyt w wysokości 1.261.541,89 zł. Pokrycie deficytu zaplanowano w całości przychodem z nadwyżki z lat ubiegłych. Rzeczywiste wykonanie dochodów i wydatków w roku budżetowym 2012 spowodowało deficyt budżetu w wysokości 122.690,34 zł. Łącznie z nadwyżką z roku 2011 - na koniec roku 2012 aktywa netto budżetu wyniosły 1.138.851,55 zł.

W tabelach 33 i 34 przedstawiono strukturę dochodów i wydatków budżetu Gminy Klonowa w latach 2009-2011 według działów.

Tabela 33. Dochody budżetu gminy według działów w latach 2009-2011

	2009	2010	2011
Dochody ogółem [%]	100,0	100,0	100,0
Rolnictwo i łowiectwo	3,4	3,1	2,5
Transport i łączność	4,7	0,1	8,6
Gospodarka mieszkaniowa	0,8	1,1	0,6
Administracja publiczna	1,6	1,5	1,6

Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,0	5,7	0,0
Różne rozliczenia	58,1	47,8	48,2
Oświata i wychowanie	1,4	6,0	2,1
Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społ.	14,3	13,6	14,5
Edukacyjna opieka wychowawcza	1,4	1,3	1,2
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0,0	0,2	0,0
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,0	x	x
Kultura fizyczna	x	x	x
Dochody od osób prawnych i od osób fizycznych	11,7	16,9	18,2
Pozostałe	2,5	2,5	2,5

Źródło Dane GUS

Tabela 34 Wydatki budżetu gminy według działów w latach 2009-2011

	2009	2010	2011
Wydatki ogółem [%]	100,0	100,0	100,0
Rolnictwo i łowiectwo	3,0	2,4	2,6
Transport i łączność	11,6	4,5	14,1
Gospodarka mieszkaniowa	1,2	1,4	1,5
Administracja publiczna	13,6	12,2	15,1
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1,0	7,8	1,0
Różne rozliczenia	x	x	x
Oświata i wychowanie	38,4	37,1	38,0
Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społ.	16,7	15,9	17,4
Edukacyjna opieka wychowawcza	3,5	3,4	3,6
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1,9	1,5	1,7
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2,9	6,6	2,7
Kultura fizyczna	0,2	0,2	0,4
Działalność usługowa	0,1	0,1	0,1
Ochrona zdrowia	0,3	0,2	0,2
Pozostałe	5,4	6,6	1,7

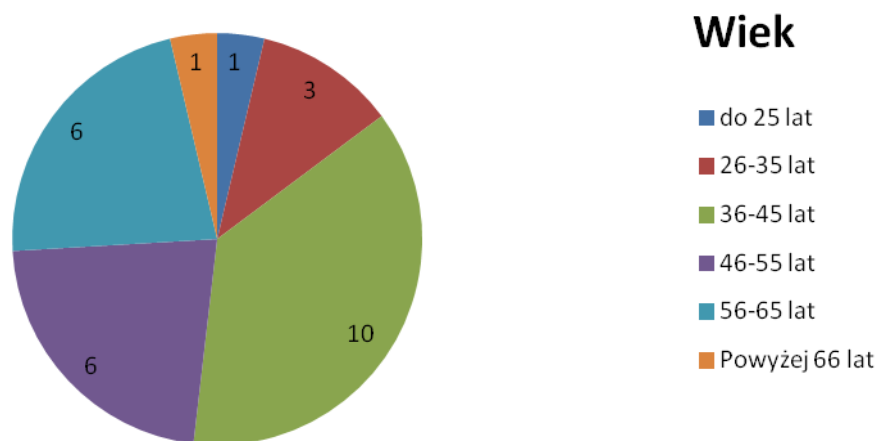
Źródło: Dane GUS

3. Badanie ankietowe wśród mieszkańców Gminy Klonowa

Badanie przeprowadzone zostało wśród mieszkańców Gminy Klonowa w dniach 18-28.02.2013 r. Kwestionariusz ankietowy składał się z 15 pytań dotyczących sytuacji Gminy

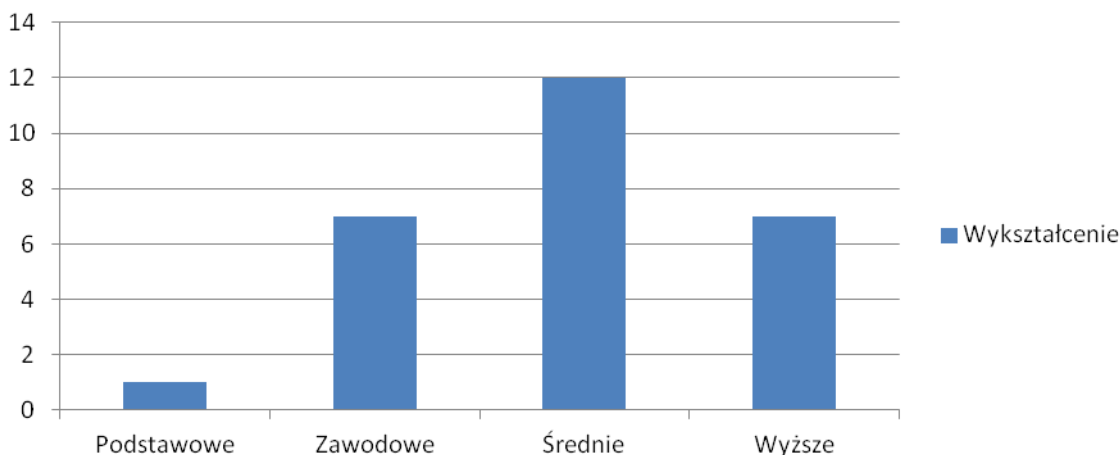
Klonowa oraz z 4 pytań, które wchodziły w skład metryczki. Kwestionariusze wypełniło 27 mieszkańców Gminy Klonowa. Wśród respondentów 44 % stanowiły kobiety a 56% mężczyźni. Wśród ankietowanych przeważały osoby w wieku 36-45 lat (rys. 6). Analizując wykształcenie (rys 7) największa ilość badanych osób posiadała wykształcenie średnie. Na drugim miejscu znalazły się osoby z wykształceniem wyższym oraz zawodowym. Wśród badanych były osoby zamieszkałe w miejscowości Leliwa, Klonowa, Grzyb, Lipicze, Górka Klonowska.

Rys. 6. Wiek respondentów



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet.

Rys. 7. Wykształcenie respondentów

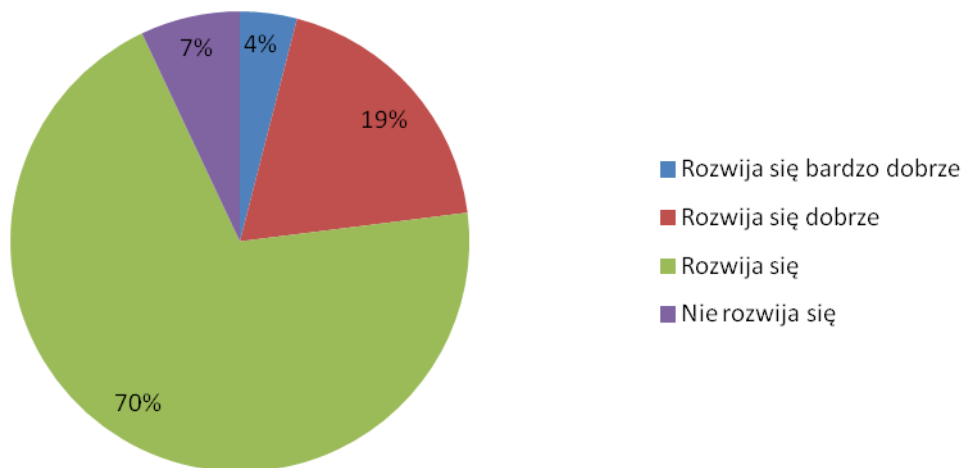


Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet.

W pierwszym pytaniu mieszkańcy poproszeni zostali o odpowiedź na pytanie: Czy są zainteresowani sprawami Gminy. Aż 100 % ankietowanych odpowiedziało, że jest zainteresowanych sprawami swojej Gminy. W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli ocenić, czy w ostatnich pięciu latach Gmina Klonowa rozwijała się. 93 % badanych wskazało, że Gmina Klonowa w ostatnich pięciu latach rozwija się. Z czego tylko 4% ankietowanych

wskazało, że Gmina rozwijała się w sposób bardzo dobry. Odpowiedzi udzielone przez mieszkańców Gminy ilustruje poniższy wykres (rys. 8).

Rys. 8. Rozwój Gminy w ocenie mieszkańców



Źródło. Opracowanie własne na podstawie ankiet.

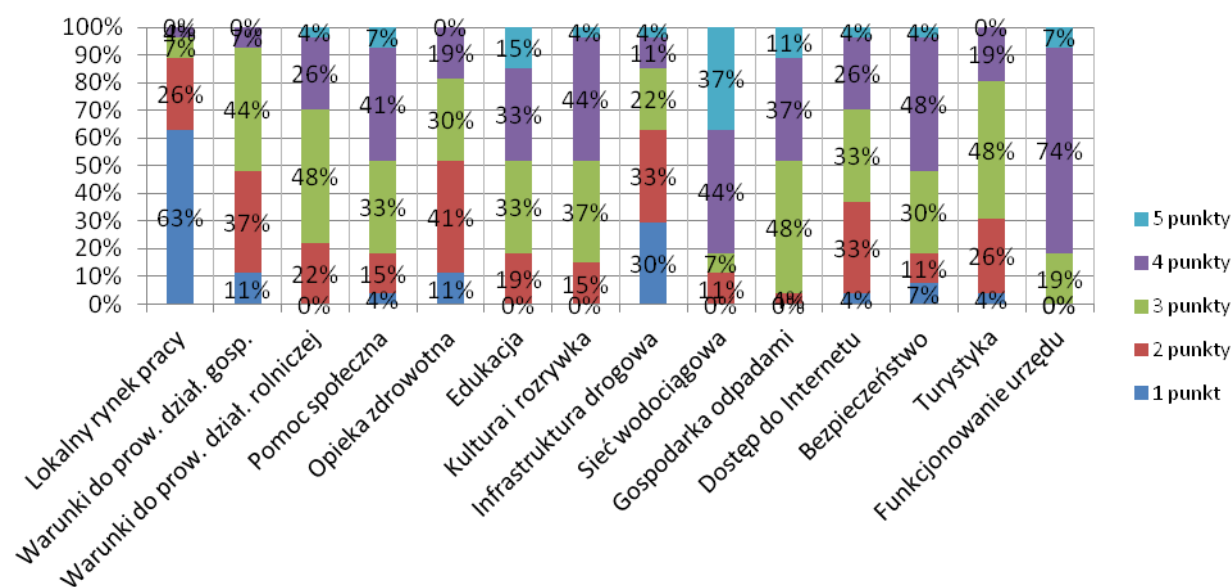
W pytaniu 3 mieszkańcy Gminy mieli dokonać oceny warunków życia w Gminie w 14 obszarach (Lokalny rynek pracy, Warunki do prowadzenia działalności gospodarczej, Warunki do prowadzenia działalności rolniczej, Pomoc społeczna, Opieka zdrowotna, Edukacja, Kultura i rozrywka, Infrastruktura drogowa, Sieć wodociągowa, Gospodarka odpadami, Dostęp do Internetu, Bezpieczeństwo, Turystyka, Funkcjonowanie urzędu). Każdy ze wskazanych obszarów respondenci mieli ocenić w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznaczało warunki bardzo złe, a 5 warunki bardzo dobre. Odpowiedzi udzielone przez Mieszkańców Gminy ilustruje rys 9.

Z wyników badania widać, że respondenci najgorzej ocenili rynek pracy. Aż 63% udzielonych odpowiedzi w tym obszarze oznaczało bardzo złą sytuację. W Gminie Klonowa brak przedsiębiorstw produkcyjnych i usługowych, słabo rozwija się świadomość do tworzenia zakładów pracy. Młodzi ludzie w poszukiwaniu pracy, zaraz po ukończeniu szkoły wyjeżdżają do większych aglomeracji lub poza granicę naszego kraju. Kolejnym obszarem, w którym ankietowani przyznali bardzo małą ilość punktów jest dostęp do opieki zdrowotnej oraz warunki do prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Na terenie Gminy działa tylko jeden ośrodek opieki zdrowotnej, nie ma lekarzy specjalistów, między innymi takich jak dentysta, kardiolog czy ginekolog. Poszukując konkretnego specjalisty mieszkańcy muszą udać się do Sieradza, Kalisza czy Łodzi. W badaniu ankietowym mieszkańcy w pytaniu 7 zaproponowali wprowadzenie na terenie Gminy dyżurów lekarzy w wyznaczonych dniach.

W zakresie warunków do prowadzenia własnej działalności gospodarczej mieszkańcy wskazywali w kolejnych pytaniach brak dobrej infrastruktury drogowej, brak dofinansowania

oraz brak ulg dla przedsiębiorców lokalnych w podatkach i pozostałych opłatach. Jednocześnie należy zaznaczyć, że Gmina jest gminą typowo rolniczą i wszelkiego rodzaju działania mogłyby się opierać na działalności przetwórczej lub przemyśle tartacznym, w związku z dużą powierzchnią lasów. Jednak brak konsekwencji w poszukiwaniu inwestora oraz odległe rynki zbytu sprawiają, że ten obszar oceniony został bardzo nisko.

Rys. 9. Warunki życia w Gminie



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet.

Pozytywnie mieszkańcy ocenili zwodociągowanie gminy, warunki do prowadzenia działalności rolniczej, działalność kulturalną oraz pomoc społeczną i możliwości rozwoju turystyki na terenie Gminy. Gmina poprzez dużą lesistość oraz posiadanie licznych zabytków jest dobrym miejscem realizowania działalności turystycznej. W badaniu bardzo dobrze wypadł Urząd Gminy, którego funkcjonowanie, aż 74 % ankietowanych uznało za dobre i 7 % za bardzo dobre. Najwyżej ankietowani ocenili zwodociągowanie Gminy oraz edukację. W tych obszarach duża ilość ankietowanych przyznało maksymalną ilość punktów.

W pytaniu 4 ankietowani mieli określić co jest największą przeszkodą w ramach życia społeczno-gospodarczego Gminy. Wśród udzielonych odpowiedzi najczęściej pojawiały się:

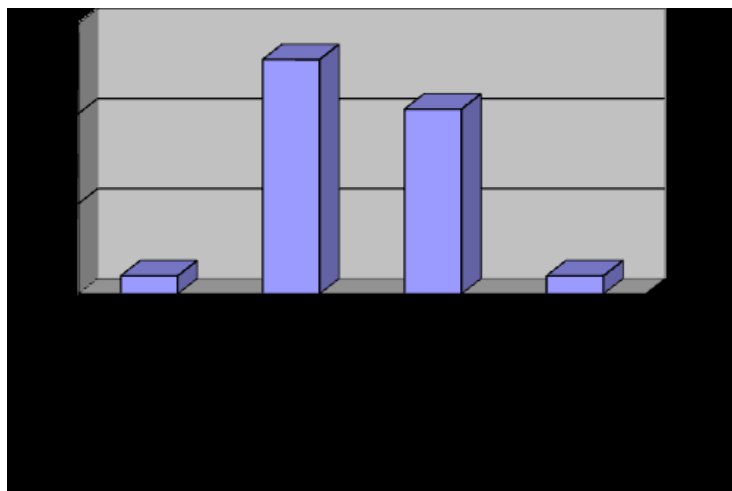
- brak miejsc pracy
- brak przedsiębiorstw na terenie Gminy
- emigracja ludzi młodych
- zły stan infrastruktury drogowej
- brak oczyszczalni ścieków i kanalizacji na terenie Gminy
- brak inicjatyw społecznych do realizacji działań proinwestycyjnych
- brak wiary mieszkańców we własne siły

- odległe rynki zbytu
- brak konsekwencji w realizacji skutecznej strategii inwestycyjnej
- brak stacji kolejowej, dobrego węzła komunikacyjnego łączącego duże aglomeracje miejskie z terenami Gminy
- brak programów poprawiających funkcjonowanie i rozwój istniejących przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych.

Respondenci zwracali uwagę że władze Gminy powinny podejmować działania zmierzające do ograniczenia bezrobocia. W ankietach pisano o konieczności przyciągnięcia inwestorów zewnętrznych i utworzenia nowych miejsc pracy. Proponowano budowę zakładów przetwórstwa rolnego oraz zakładów produkcji tartacznej. Bardzo ważnym obszarem według ankietowanych jest konieczność zatrzymania ludzi młodych poprzez nowe miejsca pracy lub pomoc finansową oraz darmowe szkolenia i pomoc w zakładaniu własnych działalności gospodarczych.

Celem kolejnego pytania było uzyskanie opinii wśród mieszkańców na temat realizowanych przez Gminę inwestycji. Odpowiedzi udzielone przez mieszkańców Gminy ilustruje rys. 10.

Rys. 10. Ocena działalności inwestycyjnej gminy

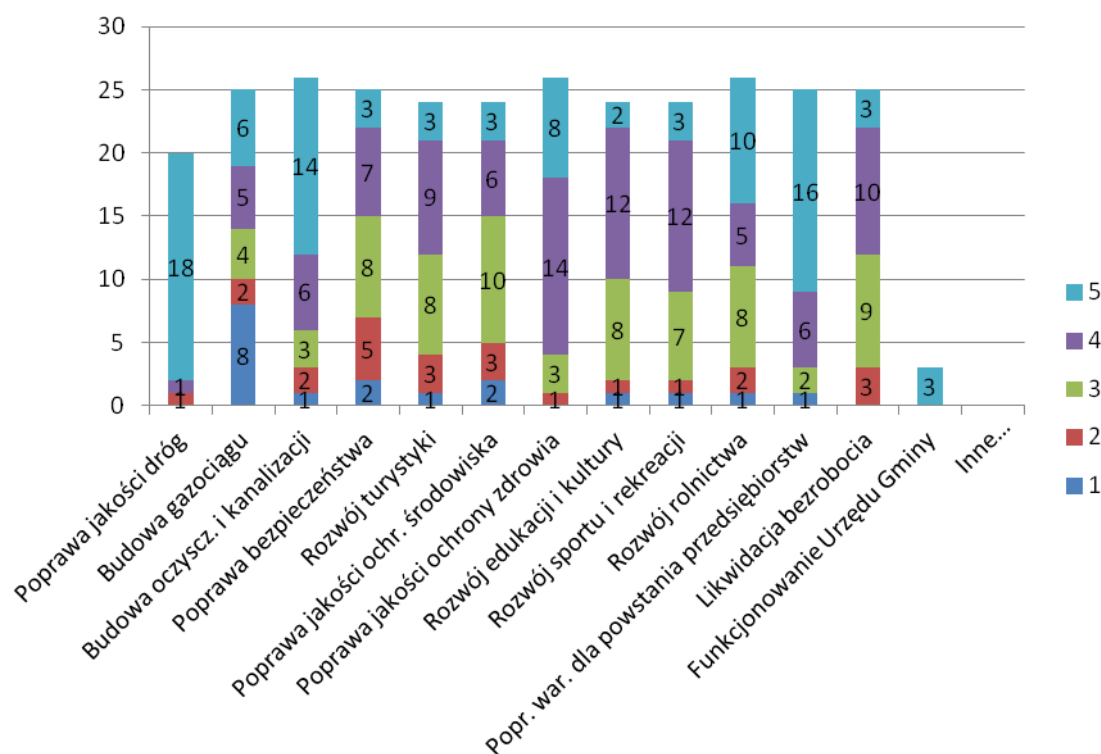


Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet.

51 % respondentów wypowiedziało się że Gmina realizuje działalność inwestycyjną w sposób dobry. 41 % ankietowanych udzieliło odpowiedzi, że Gmina realizuje inwestycję w na ocenę dostateczną, natomiast tylko 4% badanych wskazało, że Gmina realizuje planowane działania w sposób bardzo dobry. Działalność inwestycyjna Gminy jest uwarunkowana przede wszystkim wielkością posiadanych środków w budżecie.

W kolejnym pytaniu respondenci mieli określić najważniejsze obszary działań dla władz Gminy na najbliższe lata. Każdy ze wskazanych obszarów respondenci mieli określić w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza nieistotne, a 5 bardzo istotne. Ankietowani mieli do wyboru kilka zaproponowanych obszarów, a także posiadali możliwość dopisania określonego przez siebie obszaru. Odpowiedzi udzielone przez mieszkańców Gminy ilustruje rys. 11.

Rys. 11. Najważniejsze obszary działań dla władz Gminy na najbliższe lata



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet.

W kwestionariuszu ankietowym poproszono respondentów o wymienienie zadań jakie powinna realizować Gmina w najbliższym czasie. Wśród najczęściej wymienianych obszarów mieszkańcy zaproponowali władzom Gminy następujące kierunki działań:

1) poprawa infrastruktury technicznej poprzez:

- budowę oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej,
- poprawa jakości dróg gminnych i powiatowych,
- poprawa stanu chodników,
- budowa ścieżek rowerowych,
- zwiększenie dostępności do darmowego Internetu,
- budowa gazociągu;

2) rozwój turystyki dotyczył:

- budowy zbiornika wodnego, zalewu który można wykorzystać do działalności rekreacyjnej;
- 3) poprawa jakości systemu ochrony zdrowia; w ramach tego obszaru najczęściej pojawiającą się odpowiedzią było:
- dostęp do lekarzy specjalistów,
 - dostęp do lekarza stomatologa,
 - zwiększenie ilości lekarzy rodzinnych.
- 4) rozwój edukacji i kultury; w tym obszarze władze Gminy według ankietowanych powinny się skupić nad:
- rozwojem szkolnictwa,
 - organizacją szkoleń dla młodych przedsiębiorców,
 - bezpłatnymi szkoleniami dla rolników,
 - organizowaniem imprez lokalnych;
- 5) rozwój rolnictwa:
- szkolenia w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych,
 - bezpłatne doradztwo,
 - zwolnienia podatkowe,
 - pomoc w poszukiwaniu rynków zbytu;
- 6) poprawa warunków dla powstania nowych przedsiębiorstw:
- pomoc przy zakładaniu firmy,
 - ulgi podatkowe,
 - agroturystyka,
 - promocja gminy,
 - pomoc w poszukiwaniu nowych inwestorów.

Z analizy udzielonych odpowiedzi wynika, że najistotniejszą sprawą dla władz Gminy powinna być poprawa infrastruktury drogowej zarówno dróg gminnych jak i powiatowych. Respondenci zwrócili uwagę, że zła jakość dróg powoduje złą koniunkturę na rynku powstawania nowych przedsiębiorstw. Potencjalni przedsiębiorcy uciekają do sąsiadujących Gmin, gdzie zaplecze drogowe jest dobrze rozwinięte i w dobrym stanie. Dobra jakość dróg może wpływać na rozwoju transportu na terenie Gminy. Ankietowani wskazali również poprawę stanu chodnika oraz budowę kolejnych ścieżek rowerowych oraz naprawę mostów. Bardzo ważnym obszarem dla mieszkańców Gminy jest organizacja dobrych połączeń komunikacyjnych z większymi aglomeracjami miejskimi, poprzez uruchomienie dworca PKP oraz zwiększenia częstotliwości przejazdu autobusu PKS.

Następnym pod względem ważności obszarem działań dla władz Gminy jest poprawa warunków do powstawania nowych przedsiębiorstw. Mieszkańcy zaznaczyli, że głównym

działaniem jest zmniejszenie bezrobocia na terenie Gminy poprzez aktywizację, pomoc w rozwoju i modernizację przedsiębiorstw. Mieszkańcy zaproponowali pomoc Gminy w zakresie pozyskiwania funduszy na utworzenie nowych miejsc pracy, a także budowę zakładów pracy, rozwój prac interwencyjnych, wprowadzania ulg podatkowych dla nowo powstałych przedsiębiorstw. Respondenci wskazali konieczność organizowania bezpłatnych szkoleń dla mieszkańców. Władze Gminy według badanych powinny skupić się na przyciągnięciu inwestorów na teren Gminy, co umożliwi powstanie nowych miejsc pracy. Wśród propozycji realizowanych działalności pojawiło się przetwórstwo rolne oraz przedsiębiorstwa z branży tartacznej, a także agroturystyka.

Kolejnym obszarem, którym władze Gminy powinny się zająć, według ankietowanych, jest budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji. Na terenie Gminy Klonowa nie ma pobudowanej oczyszczalni oraz sieci kanalizacyjnej. Mieszkańcy korzystają z przydomowych oczyszczalni ścieków. Budowa sieci kanalizacyjnej poprawi jakość życia mieszkańców.

Czwartym pod względem istotności obszarem działań jest rozwój rolnictwa. Gmina Klonowa jest nastawiona na rolnictwo. Jednakże większość gospodarstw rolnych to gospodarstwa niewielkie, o małej powierzchni hektarowej, co przekłada się na niskie dochody. Rozwój rolnictwa poprzez szkolenia dla rolników, pomoc w składaniu wniosków o modernizację i restrukturyzację gospodarstw, a także pomoc w pozyskiwaniu niskoprocentowych kredytów pozwoli zwiększyć produktywność. Mieszkańcy wskazali jako jedno z zadań dla władz Gminy pomoc w poszukiwaniu nowych rynków zbytu oraz organizacja bezpłatnego doradztwa.

Kolejnym obszarem, bardzo ważnym według respondentów, jest służba zdrowia. Według ankietowanych, Władze Gminy powinny zwiększyć liczbę lekarzy, w szczególności specjalistów, gdyż dostęp do lekarzy specjalistów jest wręcz niemożliwy. Mieszkańcy stwierdzili, że koniecznym jest zapewnienie całodobowego dostępu do lekarza pierwszego kontaktu, a także dostęp do stomatologa, kardiologa, lekarza rodzinnego oraz ginekologa.

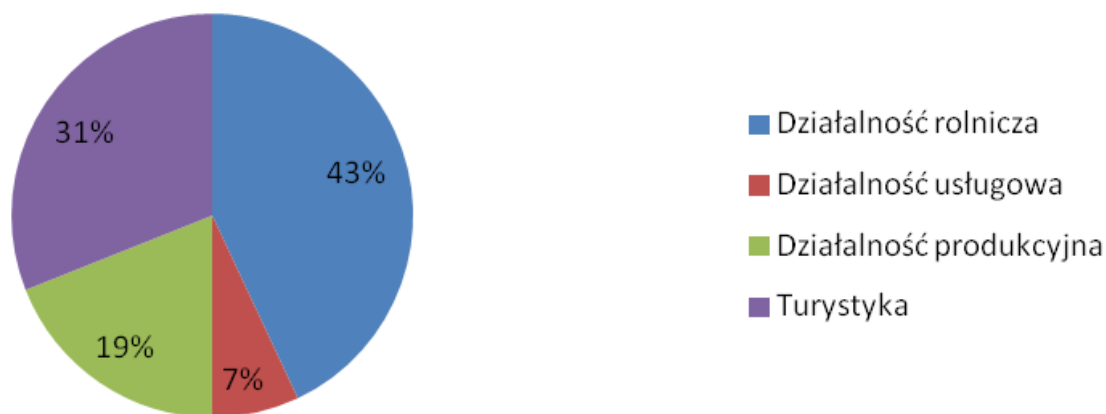
Następnymi obszarami według mieszkańców, jest rozwój edukacji i kultury oraz rozwój sportu i rekreacji. Kierunek rozwoju edukacji i kultury mieszkańcy widzą jako rozwój szkolnictwa i organizację szkoleń dla młodych przedsiębiorców, bezpłatne szkolenia dla rolników oraz organizowanie imprez lokalnych. Respondenci wskazali konieczność zwiększenia dodatkowych zajęć dla dzieci i młodzieży, w szczególności z wykorzystaniem nowej bazy sportowo-rekreacyjnej, jaką jest pobudowany orlik. Ankietowani wskazali potrzebę uruchomienia szkoły średniej oraz realizację programu stypendialnego dla zdolnych uczniów. W ramach rozwoju sportu i rekreacji ankietowani, stwierdzili, że władze powinny skupić się na budowie nowych boisk oraz basenu sportowego. Jednocześnie należy zwiększyć ilość organizowanych zawodów sportowych oraz udostępnić pobudowany orlik dla mieszkańców Gminy.

Według ankietowanych Gmina Klonowa nie jest atrakcyjna dla potencjalnych inwestorów. Stwierdziło to aż 63 % badanych. Jako powody najczęściej pojawiały się:

- zła infrastruktura drogowa – 46%,
- złe warunki do rozwoju przedsiębiorczości – 34%
- położenie Gminy – 10%,
- brak promocji Gminy – 5%.

W badaniu ankietowym zapytano mieszkańców jakie są najważniejsze możliwości (kierunki) rozwoju Gminy Klonowa. Odpowiedzi udzielone przez mieszkańców Gminy ilustruje rys.12.

Rys. 12. Możliwości rozwoju Gminy Klonowa



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet.

Prawie połowa ankietowanych wskazała, że Gmina powinna rozwijać działalności związane z rolnictwem. Na drugim miejscu pojawiła się turystyka. Respondenci potwierdzili, że skoro Gmina Klonowa jest gminą typowo wiejską i nastawianą na rolnictwo, to w tym zakresie powinna się dalej rozwijać. Mieszkańcy wskazali również konieczność wykorzystania pozostałych walorów Gminy jakimi jest duża lesistość, tworzone obszary chronionego krajobrazu, zaplecze historyczno-zabytkowe oraz czyste środowisko. W przeprowadzonym wywiadzie wśród mieszkańców uzyskano informacje, że dobrym kierunkiem jest rozwój gospodarstw agroturystycznych. Jednak mieszkańcy zaznaczyli, że realizacja takich działań musi być poparta przez pomoc władz Gminy. Promowanie walorów Gminy, dobre warunki środowiskowe oraz moda na wypoczynek weekendowy, mogą przyciągnąć potencjalnych turystów, którzy zapewnią utrzymanie sporej grupie mieszkańców.

Mniejszy udział w odpowiedziach działalności produkcyjnej oraz usługowej mieszkańcy tłumaczą złą infrastrukturą drogową, która nie przyciąga inwestorów. Dlatego ważnym obszarem jest poprawa istniejących dróg i budowa nowych.

W odpowiedzi na pytanie: „Jaki potencjał Pana/Pani zdaniem Gmina powinna szczególnie rozwijać?” Mieszkańcy wskazali, że Gmina Klonowa powinna stać się bardziej atrakcyjna dla nowych przedsiębiorców i wspierać już istniejących, by jak najwięcej mieszkańców mogło pracować. Respondenci w swoich odpowiedziach potwierdzili konieczność rozwoju turystyki, idei tworzenia gospodarstw agroturystycznych wśród rolników, w związku z czystym środowiskiem, pięknymi terenami, bogatą fauną i florą.

Mieszkańcy Gminy zapytani zostali o pozytywne i negatywne zmiany jakie dokonały się na terenie Gminy w przedziale kilku ostatnich lat. Wśród udzielanych odpowiedzi do pozytywnych zmian mieszkańcy zaliczyli:

- budowa kilku nowych dróg,
- budowa orlika,
- zwodociągowanie gminy,
- rozwój kultury i oświaty,
- zwiększenie miejsc w przedszkolu,
- inwestycje w gospodarkę.

Wśród zaobserwowanych negatywnych zmian mieszkańcy wskazali:

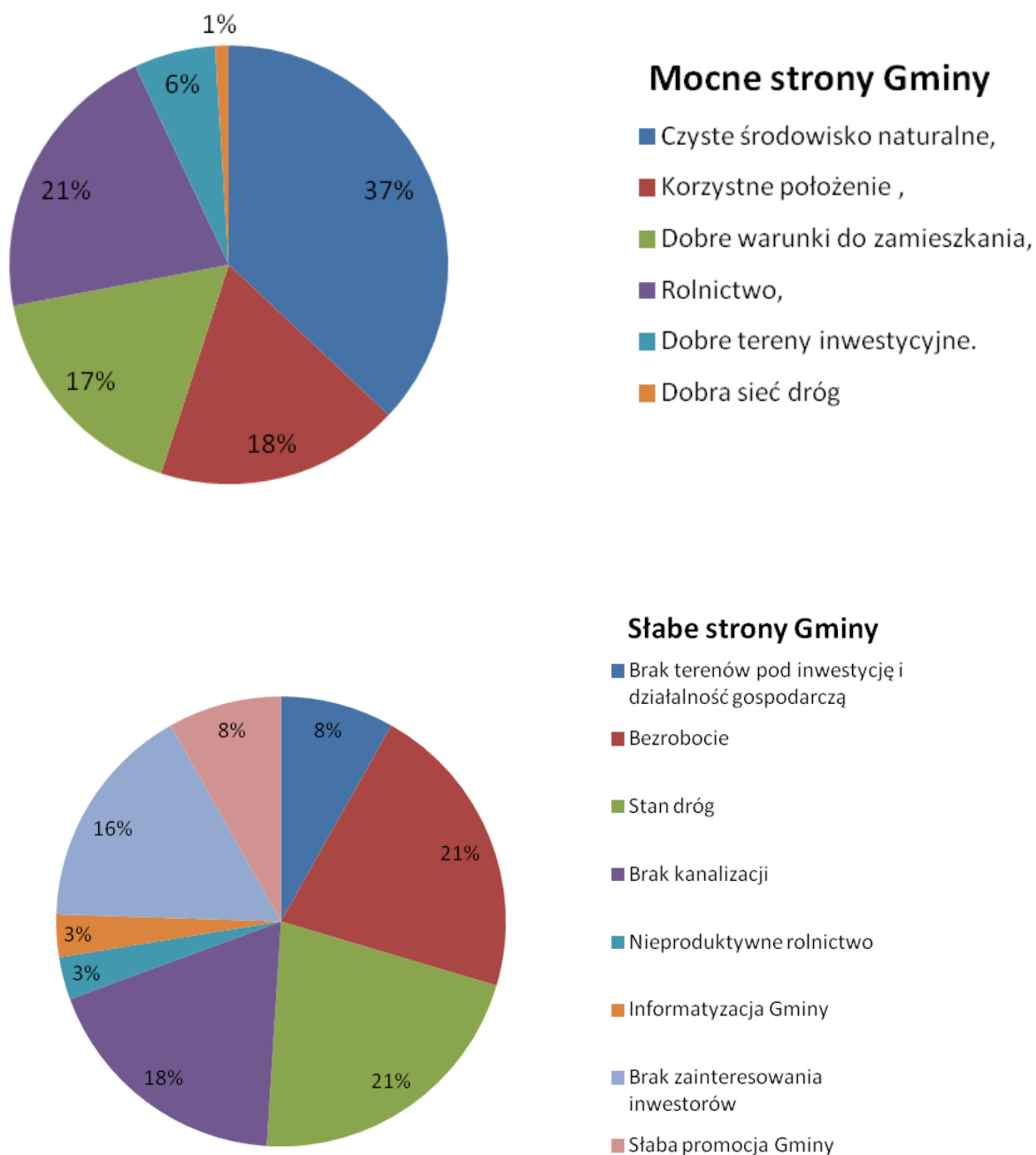
- brak oczyszczalni i kanalizacji,
- zły stan dróg,
- brak nowych przedsiębiorstw,
- wzrost bezrobocia,
- wzrost podatków.

W kolejnych pytaniach mieszkańcy wymienili mocne i słabe strony Gminy Klonowa. Odpowiedzi ilustruje poniższy rys. 13.

Według ankietowanych atutem Gminy jest środowisko naturalne. Mieszkańcy wymienili również korzystne położenie, dobre warunki do zamieszkania, jak również dobre tereny inwestycyjne.

Wśród słabych stron Gminy mieszkańcy wskazali wysoki poziom bezrobocia oraz zły stan dróg. Następnie wskazali, że słabą stroną jest brak kanalizacji i oczyszczalni ścieków oraz nieproduktywne rolnictwo, co wynika z dużego rozdrobnienia rolnictwa na małe gospodarstwa rolne. Ankietowani zwrócili uwagę na brak wydzielonych terenów inwestycyjnych oraz słabą promocję Gminy. Wysokie bezrobocie oraz brak perspektyw rozwojowych prowadzi do emigracji młodych ludzi i słabnącym zadowoleniu mieszkańców.

Rys. 13. Mocne i słabe strony Gminy



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet.

4. Wywiad z władzami Gminy Klonowa

W marcu 2013 roku przeprowadzono wywiad z wójtem Gminy Klonowa, sekretarzem Gminy oraz radnymi i sołtysami. Z informacji uzyskanych podczas spotkania określono najistotniejsze obszary które powinny być rozwijane w najbliższych latach. Są to:

- 1) zmniejszenie poziomu bezrobocia,

- 2) infrastruktura techniczna (sieć dróg, kanalizacja),
- 3) rozwój przedsiębiorczości,
- 4) rolnictwo,
- 5) infrastruktura turystyczna,
- 6) system ochrony zdrowia,
- 7) edukacja i kultura.

Według władz najistotniejszym obszarem, który powinien zostać znacząco zmieniony jest poziom bezrobocia na terenie Gminy. Brak przedsiębiorstw, likwidacja już istniejących działalności gospodarczych z powodu braku rynków zbytu, powoduje zmniejszającą się liczbę miejsc pracy. Wśród władz pojawiły się opinie, że na terenie Gminy powinny zacząć się rozwijać przedsiębiorstwa przemysłowe, szczególnie w branży przetwórstwa produktów rolnych, przedsiębiorstwa z branży tartacznej, a także szereg usług, realizowanych na rzecz mieszkańców Gminy.

Modernizacja już istniejących dróg i budowa nowych według władz Gminy wpłynie na atrakcyjność Gminy i przyciągnie nowych inwestycji. Zgodnie przyznano, że duże możliwości przyciągnięcia inwestora może przynieść zakończenie budowy drogi krajowej S8, która znajduje się w pobliżu Gminy Klonowa. Znaczącym jest również fakt, że Gmina Klonowa położona jest pośrodku pomiędzy dużymi aglomeracjami miejskimi takimi jak Kalisz, Łódź, Wrocław.

Władze Gminy uważają, że bardzo ważną kwestią jest rozpoczęcie budowy oczyszczalni i kanalizacji na terenie Gminy.

Rozwój przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy jest dla władz jednym z priorytetów. Gmina Klonowa jest gminą rolniczą. Młodzi ludzie po ukończeniu szkoły nie wyobrażają sobie pracy na 5 ha gospodarstwie i utrzymania własnej rodziny. Jednocześnie nie ma możliwości znalezienia pracy z powodu braku przedsiębiorstw, co przekłada się na migracje do większych miast. Wyznaczenie terenów pod inwestycje, ulgi podatkowe oraz pomoc w rozwoju przedsiębiorstw, może doprowadzić do poprawy warunków życia i zatrzymania młodych ludzi na terenie Gminy. Obok przyciągania inwestorów i stworzenia nowych miejsc pracy, władze Gminy podkreśliły konieczność rozwoju gospodarstw rolnych. Dobrym czynnikiem poprawy pracy rolników będzie modernizacja, poprzez wymianę parku maszynowego, zakup dodatkowych gruntów oraz tworzenie Spółdzielni Rolniczych. Poprawę pracy i produkcji rolnej, można osiągnąć poprzez przyciągnięcie rolników oraz przekonanie ich do możliwości jakie posiadają, chociażby w zakresie istniejących Funduszy Unijnych. Rolnicy na terenie Gminy powinni rozpocząć produkcję ekologiczną, która może umożliwić pozyskanie nowych rynków zbytu. Pomocne będą również organizacja bezpłatnych szkoleń, zapewnienie dostępu do doradztwa czy pomoc w pisaniu projektów i wniosków.

Potencjałem dla Gminy może okazać się rozwój działalności turystycznej, a w szczególności poprzez otwieranie nowych gospodarstw agroturystycznych. Przyciągnięcie turystów, może pomóc mieszkańcom, w szczególności młodym osobom, w otwieraniu

własnych działalności gospodarczych, a dzięki temu stworzeniu miejsca pracy. Rozwój turystyki jest możliwy dzięki dużej lesistości Gminy oraz czystemu środowisku. Warunkiem rozwoju jest jednak tworzenie nowych ścieżek rowerowych, rozwój obszarów chronionego krajobrazu oraz poprawa nawierzchni dróg.

Kolejnym obszarem, który zamierza rozwijać władza Gminy jest ochrona zdrowia. Od dość dawna docierają do Urzędu informacje o potrzebie zapewnienia specjalistycznej opieki na terenie Gminy. Pojawiła się propozycja wprowadzenia dyżurów lekarzy specjalistów spoza Gminy. W planach jest uruchomienie drugiej przychodni, w której będą przyjmować lekarze rodzinni.

W zakresie wskazania mocnych stron Gminy władza wymieniła:

- czyste środowisko,
- brak zadłużenia Gminy,
- rolnictwo,
- wysokie zwodociągowanie gminy,
- dobra gospodarka odpadami,
- mieszkańcy Gminy.

W zakresie słabych stron wskazano:

- zła nawierzchnia dróg,
- bezrobocie,
- brak przedsiębiorstw,
- niska produktywność rolnictwa,
- emigracja młodzieży,
- słabo rozwinięta służba zdrowia.

Wśród największych problemów jakie zauważa władza Gminy jest niska inicjatywa i przedsiębiorczość wśród mieszkańców. Stosunkowo słabo w odniesieniu do potencjalnych możliwości rozwija się agroturystyka oraz rolnictwo. Mieszkańcy nie korzystają z możliwości dofinansowania, ponieważ najczęściej nie wiedzą jak to zrobić. Dużym problemem Gminy jest rozdrobnienie gospodarstw rolnych, przez co spada opłacalność produkcji. Należy zaznaczyć również, że w rolnictwie istnieje bardzo duże bezrobocie ukryte. Problemem jest też coraz większe ubożenie mieszkańców, co jest wynikiem złej koniunktury na rynku pracy.

5. Analiza SWOT dla Gminy Klonowa

5.1. Procedura analizy SWOT

Analiza SWOT – jest to złożona, kompleksowa metoda służąca do badania jednocześnie otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Czynniki kształtujące zmiany

organizacji dzieli się na sprzyjające i niesprzyjające (tabela 35). Jednocześnie uwzględnia się, że mogą one mieć swoje źródło zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz organizacji.

Tabela 35. Analiza SWOT

S	- Strengths	- Silne strony, atuty	ZASOBY GMINY
W	- Weaknesses	- Wady, słabe strony	ZASOBY GMINY
O	- Opportunities	- Okazje, szanse	OTOCZENIE GMINY
T	- Threats	- Trudności, zagrożenia	OTOCZENIE GMINY

Zderzenie ze sobą szans i zagrożeń z mocnymi i słabymi stronami gminy pozwala na określenie pozycji rozwojowej, która decyduje o obranej strategii. W rezultacie zastosowania metody, możliwe jest wyodrębnienie czterech sytuacji strategicznych oraz tyle samo typów strategii odpowiadające tym sytuacjom.

Technika ta oceniająca zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne czynniki, mogące mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego stanowi użyteczną pomoc prowadzącą do dokonania analizy zasobów i otoczenia gminy oraz określenia priorytetów rozwoju. W celu uzyskania jasnej analizy traktuje się **atuty i słabe strony** jako czynniki wewnętrzne z punktu widzenia społeczności lokalnej, na które ma ona bezpośredni wpływ, a **okazje i zagrożenia** jako czynniki zewnętrzne, znajdujące się w bliższym i dalszym otoczeniu gminy.

Etapy analizy SWOT:

ETAP 1 - Wyłonienie czynników otoczenia, które istotnie wpływają na organizację;

ETAP 2 - Określenie kierunku i siły wpływu tych czynników na organizację;

ETAP3 - Określenie potencjału strategicznego organizacji, z wyodrębnieniem jego silnych stron oraz słabych stron;

ETAP 4 - Szacownie siły i kierunku wpływu czynników wewnętrznych;

ETAP 5 - Określenie bieżącej sytuacji organizacji a także prognoz na przyszłość (w kontekście możliwości oraz kierunków dalszego rozwoju, przy maksymalnym wykorzystaniu czynników stwarzających największy potencjał oraz możliwie najskuteczniejszym neutralizowaniu czynników niesprzyjających rozwojowi).

5.2. Analiza zbiorcza SWOT dla Gminy Klonowa

Na podstawie analizy uwarunkowań rozwoju gminy oraz wyników badania ankietowego mieszkańców i wywiadu z władzami gminy przeprowadzono analizę SWOT dla Gminy Klonowa, którą przedstawiono w tabeli 36.

Tabela 35. Analiza SWOT dla Gminy Klonowa

Mocne strony Gminy	Słabe strony Gminy
<ol style="list-style-type: none"> 1. Pozytywny obraz Gminy w środowisku lokalnym i na zewnątrz 2. Akceptacja dla realizowanych zadań przez władze Gminy 3. Dobrze rozwinięta działalność kulturowa Gminy 4. Zapewnione bezpieczeństwo mieszkańców na terenie Gminy 5. Dobrze rozwinięta sieć drogowa 6. Zapewnione połączenia komunikacyjne z większymi regionami 7. Dobrze rozwinięta infrastruktura wodna na terenie Gminy 8. Występują rezerwy w istniejącej infrastrukturze technicznej (energetyka) 9. Duży potencjał siły roboczej 10. Duży wskaźnik osób w wieku produkcyjnym 11. Dobry poziom wykształcenia 12. Prawidłowo określony budżet Gminy 13. Gmina niezadłużona 14. Duża lesistość Gminy, co przekłada się na dogodne walory turystyczne 15. Wysoka kultura rolna 16. Rozwój rolnictwa 17. Bardzo dobra jakość środowiska naturalnego 18. Duże możliwości pod względem terenu dla potrzeb turystyki i rekreacji 19. Dobra baza sportowo-rekreacyjna na terenie Gminy 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost liczby bezrobotnych 2. Brak przedsiębiorstw produkcyjnych i usługowych oraz niskie tempo przyrostu miejsc pracy 3. Brak wyznaczonych terenów inwestycyjnych 4. Słaba polityka proinwestycyjna 5. Niska aktywność społeczna pod względem przedsiębiorczości 6. Rozdrobnienie rolnictwa 7. Niska bonitacja gleb 8. Spadek ogólnej liczby ludności 9. Brak lokalnego kapitału 10. Niskie dochody mieszkańców i coraz większe zubożenie mieszkańców Gminy 11. Ukryte bezrobocie w rolnictwie 12. Brak infrastruktury kanalizacyjnej 13. Utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej 14. Niski poziom dochodów własnych Gminy 15. Emigracje młodych mieszkańców w poszukiwaniu pracy 16. Zły stan nawierzchni dróg lokalnych 17. Brak bazy turystycznej i gastronomicznej
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Współpraca z sąsiednimi Gminami np. z Gminą Złoczew 2. Potencjał związany z rolnictwem oraz nieskażone środowisko jako szansa rozwoju rolnictwa ekologicznego 3. Rozwój turystyki 4. Możliwość wykorzystania wolnej i taniej siły roboczej 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niska dochodowość produkcji rolnej 2. Niska świadomość przedsiębiorczości wśród mieszkańców 3. Pauperyzacja społeczeństwa lokalnego 4. Słaba konkurencyjność produktów rolnych

5. Rozwój infrastruktury drogowej – droga S8	5. Zmniejszenie rynków zbytu na produkty lokalne
6. Rozwój przemysłu rolno-spożywczego	6. Brak inwestorów zewnętrznych
7. Tworzenie grup producenckich	7. Konkurencyjność sąsiadujących Gmin
8. Środki finansowe z Funduszy Unijnych	8. Degradacja środowiska
9. Bliskość ośrodków wielkomiejskich	9. Zmniejszenie budżetu Gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

5.3. Analiza sektorowa – SWOT

5.3.1. Poprawa warunków życia społeczności Gminy

Tabela 36. Analiza SWOT dla działania poprawa warunków życia społeczności Gminy

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Korzystny odsetek ludność w wieku przedprodukcyjnym 2. Dobry stan infrastruktury technicznej w wodociągach i telekomunikacji 3. Nowa koncepcja gospodarki odpadami 4. Brak tendencji starzenia się społeczność 5. Istnienie zorganizowanych form życia kulturowego na terenie Gminy 6. Aktywna współpraca społeczeństwa w realizacji zadań na terenie Gminy 7. Dobrze rozwinięta infrastruktura sportowa 8. Wysoki poziom w zakresie szkolnictwa, przekładający się na dobre wyniki młodzieży 9. Pozytywny obraz Gminy w oczach mieszkańców 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak rozwoju przedsiębiorczości 2. Słaba świadomość mieszkańców do działań proinwestycyjnych 3. Duża liczba osób utrzymujących się z rolnictwa 4. Bezrobocie ukryte w rolnictwie 5. Brak instytucji wspierających rozwój przedsiębiorczości 6. Zły stan dróg lokalnych 7. Niskie dochody mieszkańców 8. Brak kanalizacji oraz oczyszczalni ścieków 9. Brak perspektyw dla młodych ludzi
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa bazy agroturystycznej 2. Rozwój infrastruktury technicznej 3. Rozwój przedsiębiorczości 4. Budowa gazociągu 5. Napływ środków z Funduszy Unijnych 6. Utworzenie organizacji pozarządowych wspierających rozwój Gminy 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak zdecydowanych kroków w kierunku przyciągnięcia inwestorów i tworzenia przedsiębiorstw zapewniających zatrudnienie 2. Odływ młodych ludzi, którzy emigrują w poszukiwaniu pracy 3. Spadek zainteresowania inwestorów terenami nieuzbrojonymi 4. Brak wyznaczonych terenów inwestycyjnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

5.3.2. Aktywizacja rolnictwa na terenie Gminy

Tabela 37. Analiza SWOT dla działania aktywizacja rolnictwa na terenie Gminy

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Sprzyjające warunki klimatyczne 2. Korzystne ukształtowanie terenu 3. Specjalizacja w hodowli trzody chlewnej i bydła 4. Specjalizacja w uprawie roślin 5. Duża powierzchnia gruntów zmeliorowanych 6. Duża lesistość Gminy 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niski poziom usprzętowania w rolnictwie 2. Brak specjalizacji w rolnictwie 3. Niska bonitacja gleby 4. Brak zainteresowania prowadzeniem gospodarstw ze strony ludzi młodych 5. Brak działań w realizacji produkcji ekologicznej 6. Deficyt wód powierzchniowych w przeważającej powierzchni Gminy 7. Duża liczba osób utrzymujących się z rolnictwa 8. Niski poziom środków własnych na inwestycje wśród rolników 9. Nieumiejętność dostosowania się rolników do nowych warunków rynkowych 10. Ograniczony zbył na produkty rolne 11. Niska konkurencyjność produkcji 12. Niski poziom inicjatyw gospodarczych
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost świadomości gospodarczej wśród rolników 2. Rozwój produkcji ekologicznej 3. Nowe rynki zbytu związane z otwarciem granic 4. Powstanie Związków Producentów Rolnych 5. W związku z dużą lesistością 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak możliwości pozyskania środków Unijnych 2. Wysokie bariery pozyskania dofinansowania w formie niskoprocentowych kredytów 3. Ograniczony rynek zbytu 4. Niska konkurencyjność produkcji rolnej

powstanie produkcji tartacznej 6. Możliwość uzyskania niskoprocentowych kredytów 7. Dotacje Unijne 8. Powstanie gospodarstw agroturystycznych 9. Wzrost cen bydła i trzody chlewnej 10. Poprawa jakości produkcji rolnej	5. Malejąca dochodowość pracy w rolnictwie 6. Zmienna polityka w zakresie hodowli i upraw rolnych
---	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

5.3.3. Stworzenie warunków do inwestowanie oraz rozwoju przedsiębiorczości na obszarze Gminy

Tabela 38. Analiza SWOT dla działania stworzenie warunków do inwestowanie oraz rozwoju przedsiębiorczości na obszarze Gminy

Mocne strony	Słabe strony
1. Uwarunkowania przyrodnicze sprzyjające rozwojowi agroturystyki 2. Rozbudowa dróg krajowych w sąsiedztwie Gminy (droga S8) 3. Istnienie wolnych obiektów do zagospodarowania 4. Dobry stan infrastruktury technicznej w wodociągach i telekomunikacji	1. Niska ilość przedsiębiorstwa 2. Brak wydzielonych terenów pod działalność inwestycyjną 3. Brak polityki wspierającej rozwój przedsiębiorczości 4. Brak oferty inwestycyjnej 5. Brak promocji walorów Gminy pod względem inwestycyjnym 6. Zły stan infrastruktury drogowej
Szanse	Zagrożenia
1. Bliskość dużych aglomeracji miejskich 2. Budowa bazy turystycznej 3. Modernizacja i rozwój infrastruktury drogowej 4. Rozwój przedsiębiorstw w branży logistycznej 5. Rozwój przedsiębiorstwa z branży tartacznej	1. Działalność inwestycyjna sąsiednich gmin 2. Brak inwestorów zewnętrznych 3. Brak zainteresowania przez inwestorów terenami nieuzbrojonymi

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

5.3.4. Rozwój turystyki i agroturystyki

Tabela 39. Analiza SWOT dla działania Rozwój turystyki i agroturystyki

Mocne strony	Słabe strony
---------------------	---------------------

<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobre walory przyrodniczo-turystyczno-historyczne 2. Bliskość dużych aglomeracji 3. Powstawanie gospodarstw agroturystycznych 4. Dobry stan środowiska naturalnego – czyste powietrze oraz występujące wody powierzchniowe 5. Brak przemysłu uciążliwego dla środowiska 6. Wydzielony teren w planie zagospodarowania przestrzennego pod turystykę 7. Budowa zbiorników retencyjnych 8. Występowanie obszarów chronionych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Słabo rozwinięta baza turystyczna 2. Brak doświadczenia obsługi turystów 3. Brak zintegrowanego programu turystycznego Gminy 4. Niska ilość gospodarstw turystycznych 5. Brak promocji walorów turystycznych Gminy
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Planowana budowa zbiorników retencyjnych 2. Wzrost zainteresowania agroturystyką 3. Możliwość pozyskania funduszy na rozwój działalności agroturystycznej 4. Moda na wypoczynek weekendowy 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój agroturystyki w gminach sąsiadujących 2. Brak działań promocyjnych walorów Gminy w stosunku do działań sąsiednich gmin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Gmina Klonowa spełnia wszelkie warunki konieczne, aby pobudzać rozwój gospodarczy oparty na działalności rolniczej oraz turystyce. Analiza mocnych i słabych stron wykazuje, że warunki przyrodnicze, społeczne i komunikacyjne są korzystne, ale dotychczas wykorzystane w niewielkim stopniu. Warto więc w sposób jak najbardziej optymalny aktywizować działalność turystyczną na terenie Gminy. Należy zwrócić uwagę na korzystne warunki glebowe i klimatyczne rozwoju rolnictwa. Rozwój gospodarczy powinien bezpośrednio wpływać z rozwoju sektora rolniczego oraz przemysłu przetwórczego.

5.4. Analiza scenariuszowa

Scenariusz zalecany

Poprawa warunków życia mieszkańców Gminy Klonowa poprzez restrukturyzację i aktywizację rolnictwa oraz stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości na obszarze gminy.

Scenariusz optymalny

Na terenie Gminy Klonowa konieczne jest ograniczenie wskaźnika bezrobocia oraz emigracji młodych ludzi do większych aglomeracji miejskich, jak np. Łódź za poszukiwaniem pracy. Ważnym kierunkiem zmian są zmiany w rolnictwie, które powinny zmierzać w kierunku rozwijania produkcji rolnej optymalnej wobec istniejących uwarunkowań, tzn.

hodowli trzody chlewnej oraz bydła, produkcji mleka, uprawy zbóż, a także produkcji ekologicznej. Należy poszukiwać nowych możliwości uruchamiania produkcji rolnej wg zapotrzebowania na rynku. Konieczna jest nowa organizacja produkcji rolnej w grupach producenckich, a także stworzenie przetwórstwa produktów rolnych na miejscu oraz uruchomienie rynków zbytu w kraju i za granicą. Warunkiem koniecznym jest również rozbudowa infrastruktury technicznej oraz stworzenie warunków do inwestowania na terenie Gminy. Dobra polityka proinwestycyjna pozwoli pozyskać nowych inwestorów, którzy uruchomią nowe miejsca pracy. Właściwym kierunkiem rozwoju z punktu widzenia posiadanych walorów przyrodniczych jest rozwój turystyki. Koniecznym warunkiem w miarę szybkiego zachodzenia pozytywnych zmian w tych obszarach jest integracja i uaktywnienie przedsiębiorczości mieszkańców.

Scenariusz pesymistyczny

Zakorzeniona mentalność społeczeństwa Gminy jeszcze przez długie lata nie ulegnie zmianie. Właściciele drobnych gospodarstw rolnych nie będą chętni do zmian. Takie nastawienie rolników może przyczynić się do straty wartości dodanej z przetwórstwa swoich produktów. Zostanie zaniedbana możliwość tworzenia gospodarstw agroturystycznych i pozyskania nowych miejsc pracy. Nie ujawni się chęć współpracy i działań wśród mieszkańców. Poziom przedsiębiorczości pozostanie na niezmiennym poziomie z powodu obaw jakie niesie nowa rzeczywistość. Rozwój Gminy będzie spoczywał w dalszym ciągu na władzach Gminy. Społeczeństwo będzie czekało na działania władz w kierunku poprawy sytuacji na rynku pracy.

6. Wizja i misja strategicznego rozwoju Gminy

Wizja to zbiór nadrzędnych założeń zgodnych z oczekiwaniami wszystkich uczestników rozwoju lokalnego. Treść wizji powinna określać jaki jest pożądaný efekt końcowy wszelkich podejmowanych aktualnie i w przyszłości działań w gminie. Wizja jak i misja określają pewne ramy, w których powinna być realizowana strategia. Określając wizję oraz misję określamy kierunki rozwoju gminy w przyszłości. Wizja określa pewną sytuację w jakiej powinna znaleźć się gmina po upływie wskazanego czasu oraz zrealizowanych działań strategicznych. Wizja i misja stanowią w ogólnym ujęciu fundamentalne elementy strukturalne systemu zarządzania strategicznego współczesną gminą. To te elementy umożliwiają efektywną kontrolę nad kierunkiem rozwoju i tempa wzrostu. Wizja to obraz nowej i lepszej przyszłości, jaką gmina zamierza osiągnąć, wskazuje trwałe wartości i misje lub cel strategiczny, który należy zachować. Sformułowanie wizji traktuje się jako warunek i siłę napędową każdej zmiany. Każda gmina musi wiedzieć, dokąd zmierza i jaki ma być przyszły jej obraz.

Formułując wizję i misję należy wziąć pod uwagę atuty gminy i szanse na dalszy rozwój, a także możliwość ograniczenia problemów i zagrożeń. Wizja przyszłości Gminy Klonowa została opracowana w oparciu o wyobrażenia mieszkańców Gminy. Wypracowane

misje przez poszczególnych mieszkańców były ze sobą zbieżne co oznacza, że istnieje duża zgodność wyobrażeń i oczekiwań mieszkańców Gminy Klonowa na temat jej przyszłości.

Analiza sytuacji obecnej Gminy Klonowa przy uwzględnieniu uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych rozwoju, a także analiza aktualnych dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym i krajowym, oraz wnioski z badań sondażowych, pozwoliły na opracowanie misji i wizji Gminy Klonowa.

Misją Gminy Klonowa jest wspieranie działań zmierzających do budowy gminy dającej zadowolenie wszystkim żyjącym w niej mieszkańcom oraz stwarzającej warunki do rozwoju społecznego i gospodarczego przy zachowaniu poszanowania dla środowiska naturalnego.

Zdefiniowana misja pozwala wskazać kierunek w jakim powinna zmierzać Gmina Klonowa. Określa kierunek działań dla władz Gminy, których głównym celem powinno być poprawa warunków życia oraz zwiększenie zadowolenia wśród mieszkańców żyjących na terenie Gminy. Realizowane działania powinny zmierzać do wzrostu społeczno-gospodarczego w oparciu o istniejący potencjał Gminy. Realizacja wyżej sprecyzowanej misji pozwoli na realizację **przyszłych wizji Gminy**, które przedstawiają się następująco:

- 1. Gmina dbająca o wysoką jakość życia mieszkańców. Gmina gdzie warto mieszkać, pracować oraz wypoczywać.**
- 2. Gmina nowoczesna, otwarta dla nowych inwestorów, dbająca o dobre warunki do rozwoju przedsiębiorczości.**
- 3. Gmina stwarzająca warunki do rozwoju nowoczesnego rolnictwa, dbająca o wysoką opłacalność działalności rolniczej.**
- 4. Gmina o bardzo dobrych walorach turystycznych, wykorzystująca dziedzictwa przyrodniczego i tworząca region atrakcyjny dla turystów.**
- 5. Gmina wykorzystująca wszystkie szanse rozwojowe wynikające z wykorzystania zewnętrznych źródeł finansowania. Gmina cechująca się gospodarnością i zaradnością.**
- 6. Gmina aktywizująca mieszkańców do innowacyjnych działań i przedsiębiorczości.**
- 7. Gmina przyjazna mieszkańca dzięki rozsądnemu gospodarowaniu zasobami i poszanowaniu środowiska naturalnego.**

Zaakceptowanie i przyjęcie do realizacji każdej z zaproponowanych powyżej wizji oznacza zorientowanie na rozwój Gminy. Określone wizje uwzględniają rozwój zarówno przedsiębiorczości, rolnictwa, a także pozostałe dziedziny życia człowieka, w tym także rozwój kulturowy. Tak sprecyzowane wizje obejmują takie elementy jak potencjał przyrodniczy do rozwoju agroturystyki i rolnictwa oraz istniejący potencjał do rozwoju przedsiębiorstw lokalnych w zakresie przetwórstwa rolnego.

Określone wizje są dość konkretne, aby dostrzec ich realność oraz atrakcyjne, aby zaangażować mieszkańców, zespolić ich wysiłki i energię do realizacji określonych celów strategicznych. Tak określona misja i wizja Gminy stanowi kryterium oceny efektywności całej Gminy i jej poszczególnych elementów.

7. Kierunki rozwoju Gminy Klonowa

Określona misja i wizja Gminy Klonowa jest kierunkiem w jakim powinny zmierzać władze Gminy oraz jej mieszkańcy. Cele strategiczne są celami, których osiągnięcie warunkuje wypełnienie misji samorządu Gminy Klonowa polegające na urzeczywistnieniu wizji Gminy. Są najważniejsze i nie mogą podlegać modyfikacji, aż do ponownej zmiany strategii. Analiza obecnej sytuacji Gminy Klonowa na podstawie analizy materiałów przedstawionych przez zespoły do prac nad strategią Gminy oraz opinii społeczności Gminy, a także wstępnej analizy uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, pozwala na ustalenie następujących propozycji strategicznych celów rozwojowych:

- 1. Poprawa warunków życia mieszkańców Gminy.**
- 2. Restrukturyzacja i aktywizacja rolnictwa poprzez poprawę warunków do rozwoju rolnictwa.**
- 3. Stworzenie warunków do inwestowanie oraz rozwoju przedsiębiorczości na obszarze Gminy z zachowaniem zasad ochrony środowiska.**
- 4. Aktywizacja turystyki i agroturystyki jako podstawa rozwoju Gminy Klonowa.**
- 5. Ochrona środowiska naturalnego.**

Głównym celem dla władz Gminy Klonowa jest poprawa warunków życia mieszkańców poprzez rozwój rolnictwa i poprawę warunków do rozwoju przedsiębiorczości na terenie Gminy. Główne kierunki rozwoju dla Gminy zostały określone przez zespół w trakcie formułowania założeń rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy. Określone cele powinny uwzględniać zasoby jakimi dysponuje Gmina, w tym również finansowe. Gmina Klonowa posiada niewielkie zasoby własne, dlatego określone cele muszą spełniać jedno z podstawowych kryteriów, a mianowicie, muszą być możliwe do osiągnięcia.

W trakcie przygotowania celów strategicznych, opracowano również cele operacyjne, które są rozwinięciem celu priorytetowego. Cele operacyjne pozwolą osiągnąć określone, kierunki dla rozwoju Gminy. Opracowane cele operacyjne stanowią propozycję realizowanych działań i w ramach realizacji strategii mogą ulegać zmianie.

8. Strategiczne i operacyjne cele Gminy

Cel strategiczny I

Cel strategiczny I Poprawa warunków życia mieszkańców Gminy obejmuje następujące cele operacyjne:

Cel operacyjny I - Zapewnienie wysokiego poziomu edukacji dzieci i młodzieży oraz dorosłych realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z terenów wiejskich na terenie Gminy poprzez większy dostęp do bazy naukowo dydaktycznej,
- 2) poprawa infrastruktury placówek oświatowych poprzez np. remonty budynków szkolnych,
- 3) wprowadzenie zajęć dodatkowych dla młodzieży z zakresu potrzeb zgłaszanych przez lokalny rynek, np. zajęcia z usług turystycznych,
- 4) podnoszenie sprawności fizycznej dzieci i młodzieży poprzez rozbudowę zaplecza sportowo- rekreacyjnego,
- 5) stworzenie systemu stypendialnego dla najzdolniejszych uczniów w Gminie,
- 6) organizowanie wymiany młodzieży,
- 7) wykwalifikowana kadra pedagogiczna,
- 8) nauka języków obcych w szkołach i przedszkolach na terenie Gminy,
- 9) zapewnienie dostępu do bezpłatnego Internetu na terenie Gminy,
- 10) umożliwienie młodzieży realizację własnych pomysłów w sferze kulturalno-oświatowej,
- 11) rozwój edukacji i dokształcania dorosłych,
- 12) współpraca środowisk oświatowych, gospodarczych i społecznych w zakresie poprawy warunków edukacji na terenie Gminy,
- 13) działania w kierunku pozyskania środków zewnętrznych na poprawę warunków edukacji dzieci i młodzieży z terenów Wiejskich.

Cel operacyjny II - Edukacja i dokształcanie dorosłych realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) pobudzenie świadomości dokształcania wśród dorosłych mieszkańców Gminy,
- 2) organizacja kursów i szkoleń komercyjnych dla dorosłych w zakresie potrzebnych kwalifikacji zgłaszanych przez rynek pracy,
- 3) zwiększenie możliwości dostępu do bezpłatnych kursów i szkoleń dla dorosłych mieszkańców Gminy,
- 4) współpraca ze szkołami i uczelniami wyższymi,
- 5) rozpoczęcie współpracy z ośrodkami akademickimi o profilu rolniczym,
- 6) nawiązanie współpracy ze środowiskami oświatowymi, gospodarczymi i społecznymi w sprawie prac interwencyjnych, praktyk, staży dla młodzieży z terenu Gminy.

Cel operacyjny III Poprawa jakości usług ochrony zdrowia realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) analiza potrzeb mieszkaniowych w zakresie potrzeb lekarzy specjalistów,
- 2) zwiększenie dostępności do usług medycznych – większa ilość lekarzy pierwszego kontaktu i lekarzy specjalistów np. stomatologów,
- 3) zwiększenie profilaktyki zdrowia w szkołach,

- 4) promocja zdrowego trybu życia – wśród dorosłych mieszkańców Gminy oraz dzieci i młodzieży,
- 5) otwarcie kolejnego ośrodka zdrowia lub nawiązanie współpracy ośrodkami zdrowia w sąsiednich gminach,
- 6) zwiększenie dostępności do lekarzy dla osób starszych i osób niepełnosprawnych,
- 7) nawiązanie współpracy z Warsztatami Terapii dla osób niepełnosprawnych,
- 8) stworzenie ośrodka opieki dla osób starszych lub niepełnosprawnych.

Cel operacyjny IV - Zaspokojenie potrzeb kulturalnych realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) promocja Gminy w prasie lokalnej i Internecie,
- 2) organizacja Dni Gminy Klonowa,
- 3) upowszechnienie czytelnictwa wśród mieszkańców Gminy,
- 4) organizowanie imprez kulturalnych i środowiskowych,
- 5) organizacja konkursów aktywizujących mieszkańców Gminy,
- 6) upowszechnianie i rozwój cyklicznych imprez kulturalnych,
- 7) zadania inwestycyjne zmierzające do poprawy infrastruktury kultury na terenie Gminy,
- 8) poszukiwanie sponsorów do organizacji imprez okolicznościowych,
- 9) współpraca Ośrodka Kultury z Klonowej z podobnymi ośrodkami na terenie Powiatu Sieradzkiego i Województwa Łódzkiego,
- 10) ułatwienie aktywnym mieszkańcom realizacji własnych pomysłów w sferze kultury,
- 11) wydzielenie w budżecie Gminy funduszy na projekty kulturalne mieszkańców,
- 12) pozyskiwanie środków pozabudżetowych na rozwój działań kulturalnych na terenie Gminy,
- 13) upowszechnienie wartości lokalnej przez Dom Kultury, Biblioteki Publiczne, Kluby Sportowe,
- 14) budowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej poprzez budowę nowych obiektów sportowych.

Cel operacyjny V - Zwiększenie aktywności społecznej w zakresie zainteresowania sprawami Gminy realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) promocja Gminy,
- 2) analiza potrzeb mieszkańców w zakresie poprawy warunków życia,
- 3) angażowanie mieszkańców Gminy w zadania realizowane przez władze Gminy,
- 4) organizacja spotkań informacyjnych z zakresu realizowanych działań na terenie Gminy,
- 5) organizacja imprez okolicznościowych,
- 6) promowanie uczestnictwa w życiu społecznym gminy, sołectwa czy miejscowości (udział w zebraniach wiejskich i sołeckich, sesjach Rady Gminy itp.),
- 7) zamieszczenie informacji o sprawach Gminy na stronach internetowych i popularyzacja strony internetowej gminy,

- 8) zapewnienie mieszkańca Gminy możliwości przedstawienia swojego punktu widzenia w sprawie.

Cel operacyjny VI - Zmniejszenie bezrobocia realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) aktywizacja i doradztwo zawodowe,
- 2) organizowanie prac interwencyjnych, społecznie użytecznych i robót publicznych,
- 3) zwiększenie dostępności do bezpłatnych szkoleń dla osób bezrobotnych,
- 4) nawiązanie współpracy z przedsiębiorcami z terenów Gminy i z sąsiednich gmin w celu organizacji praktyk i staży.

Cel operacyjny VII - Zmniejszenie patologii i uzależnień realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) zwiększenie działań w walce z patologią i uzależnieniami,
- 2) tworzenie programów profilaktyki walki z alkoholizmem,
- 3) zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży mówiące o skutkach stosowania używek.

Cel operacyjny VIII - Podniesienie poczucia bezpieczeństwa realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) zwiększenie patroli policyjnych na terenie Gminy,
- 2) poprawa infrastruktury drogowej Gminy,
- 3) poprawa infrastruktury chodnikowej i ścieżek rowerowych.

Cel operacyjny IX - Poprawa infrastruktury technicznej realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) budowa oczyszczalni i kanalizacji na terenie Gminy,
- 2) poprawa infrastruktury drogowej,
- 3) budowa ścieżek rowerowych,
- 4) budowa zbiorników zalewowych,
- 5) budowa sieci wodociągowej,
- 6) zwiększenie dostępu do internetu,
- 7) rozwiązanie systemu zbiórki i segregacji odpadów,
- 8) remont obiektów pełniących funkcje użyteczności publicznej,
- 9) rozbudowa infrastruktury turystycznej.

Cel strategiczny II

Cel strategiczny II - Restrukturyzacja i aktywizacja rolnictwa poprzez poprawę warunków do rozwoju rolnictwa opiera się na posiadanych przez Gminę zasobach w postaci dobrej jakości gruntów rolnych oraz czystym środowisku. Bardzo mocno rozdrobnione rolnictwo oraz niska produktywność prowadzi do konieczności podjęcia działań umożliwiających podnoszenia kwalifikacji rolników, zmiany profilu produkcji rolnej (produkcja ekologiczna), modernizacji posiadanego parku maszynowego, co w konsekwencji przełoży się na wzrost dochodowości społeczności wiejskiej oraz zwiększenie miejsc pracy. Gospodarstwo rolne powinno stanowić źródło utrzymania dla osób w nim pracujących. W

dzisiejszej rzeczywistości obserwuje się ubożenie większej części społeczności rolniczej, co warunkowane jest zmianą koniunktury na rynku, wysokimi wymaganiami wprowadzanymi przez Unię Europejską i dużą konkurencją na rynku płodów rolnych. Na terenie Gminy istnieje potrzeba zwiększenia świadomości wśród rolników, o konieczności dostosowania się do dzisiejszych realiów.

Cel strategiczny II - Restrukturyzacja i aktywizacja rolnictwa poprzez poprawę warunków do rozwoju rolnictwa obejmuje następujące cele operacyjne:

Cel operacyjny I - Podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) organizowanie szkoleń dla rolników w zakresie nowoczesnych technologii produkcji roślinnej i zwierzęcej, prowadzenia rachunkowości rolnej, zwiększenia znajomości prawa rolnego, pozyskiwania środków pomocowych między innymi z Unii Europejskiej,
- 2) stworzenie punktu doradczo-informacyjnego dla rolników,
- 3) pomoc Urzędu Gminy w pozyskiwaniu środków unijnych.

Cel operacyjny II - Rozwój przetwórstwa rolnego i wzrost dochodowości rolnictwa realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) rozwój produkcji ekologicznej,
- 2) pomoc w organizowaniu grup producenckich,
- 3) stymulowanie wzajemnej współpracy pomiędzy rolnikami a producentami
- 4) modernizacja sprzętu i budynków za pomocą środków z funduszy unijnych,
- 5) poszukiwanie rynków zbytu.

Cel operacyjny III - Wzrost konkurencyjności obszarów wiejskich realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) rozwój agroturystyki,
- 2) podnoszenie efektywności i opłacalności produkcji rolnej,
- 3) specjalizacja produkcji rolnej,
- 4) tworzenie, rozwój i promocja gospodarstw ekologicznych,
- 5) promocja produktów lokalnych,
- 6) organizacja imprez handlowo-informacyjnych w celu sprzedaży produktów.

Cel strategiczny III

Cel strategiczny III - Stworzenie warunków do inwestowanie oraz rozwoju przedsiębiorczości na obszarze Gminy z zachowaniem zasad ochrony środowiska zmierza do zapewnienia rozwoju przedsiębiorczości, stworzenia odpowiednich warunków do prowadzenia działalności gospodarczej, wpłynie na spadek bezrobocia oraz dochodowość mieszkańców Gminy. Posiadane zasoby Gminy w postaci lasów, dobrych gleb, taniej siły roboczej, korzystnej lokalizacji przy drodze krajowej S8, centralne położenie w zakresie dostępności do dużych aglomeracji miejskich, takich jak Kalisz, Łódź, Wrocław oraz czystego środowiska, może świadczyć o potencjale inwestycyjnym. Dobrze przygotowana

oferta inwestycyjna dla potencjalnych inwestorów, odpowiednia polityka promocji Gminy, może spowodować napływ inwestorów zewnętrznych. Jednocześnie rozwój przedsiębiorczości lokalnej poprzez pobudzanie rozwoju handlu i usług, przede wszystkim turystycznych, właściwa polityka ukierunkowań na organizację różnego rodzaju kursów, szkoleń, doradztwo w planowanych przedsięwzięciach, możliwości pozyskania kapitału na rozpoczęcie działalności, będzie wpływać na rozwój społeczno-gospodarczy mieszkańców.

Cel strategiczny III - Stworzenie warunków do inwestowanie oraz rozwoju przedsiębiorczości na obszarze Gminy z zachowaniem zasad ochrony środowiska obejmuje następujące cele operacyjne:

Cel operacyjny I - Przeciwdziałanie bezrobociu oraz tworzenie nowych miejsc pracy realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) pomoc przy tworzeniu miejsc pracy poprzez opracowanie programu np. „Gmina przyjazna dla inwestora”,
- 2) organizowanie prac interwencyjnych,
- 3) aktywizacja mieszkańców do udziału w kursach i szkoleniach poprzez likwidację barier ograniczających,
- 4) podnoszenie kwalifikacji zawodowych poprzez organizacja szkoleń zawodowych przy współpracy z ośrodkami edukacyjnymi oraz Urzędem Pracy,
- 5) szkolenia w zakresie pozyskiwania pomocy z UE
- 6) pomoc dla początkujących w zakresie rozpoczęcia działalności gospodarczej, założenia firmy,
- 7) ułatwienie dostępu do usług teleinformatycznych,
- 8) doradztwo w zakresie pisania tzw. biznes planów,
- 9) zbieranie i udzielanie informacji na temat preferencyjnych kredytów dla młodych przedsiębiorców.

Cel operacyjny II - Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej oraz aktywizacja gospodarcza mieszkańców Gminy realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) stworzenie zasad i kryteriów gospodarki gruntami na terenie Gminy,
- 2) wydzielenie terenów inwestycyjnych na terenie Gminy,
- 3) uruchomienie systemu ulg i zachęt dla inwestorów podejmujących działalność na terenie Gminy.
- 4) zagospodarowanie wolnych terenów oraz adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby małej przedsiębiorczości,
- 5) tworzenie małych zakładów przetwórstwa rolnego
- 6) stworzenie warunków i środków do zmiany kwalifikacji zawodowych,
- 7) stworzenie warunków do rozwoju dla ludzi z inicjatywa poprzez pomoc np. Doradztwo,
- 8) nawiązanie współpracy z przedsiębiorstwami działającymi w branży tartacznej i meblarskiej – wykorzystanie zasobów lasów.

Cel operacyjny III - Poprawa infrastruktury technicznej i ochrona środowiska realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) poprawa jakości dróg, w szczególności dróg dojazdowych do krajowej drogi S8,
- 2) budowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej, a także przydomowych oczyszczalni w związku zabudową rozproszoną na terenie Gminy,
- 3) rozbudowa sieci energetycznej niezbędnej do działalności przedsiębiorstw,
- 4) uregulowanie gospodarki odpadami zgodnie z wymogami UE.

Cel operacyjny IV - Promocja Gminy Klonowa realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) udzielenie szerokiej informacji na temat zasobów i walorów Gminy Klonowa,
- 2) udział przedstawicieli Gminy Klonowa w targach branżowych dla przedsiębiorców z ofertą inwestycyjną skierowaną dla potencjalnych inwestorów np. Produkcję tartaczną, turystyczną,
- 3) tworzenie organizacji lokalnych promujących przedsiębiorczość,
- 4) integracja środowisk biznesowych na terenie Gminy w celu rozwoju gospodarczego Gminy,
- 5) uruchomienie komórki na terenie Urzędu Gminy odpowiedzialnej za pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych.

Cel strategiczny IV

Cel strategiczny IV Aktywizacja turystyki i agroturystyki jako podstawa rozwoju Gminy Klonowa przyjęto w związku z walorami które posiada gmina. Gmina Klonowa z racji dużego zalesienia oraz czystości środowiska wynikającego z braku przedsiębiorstw przemysłowych, posiada duże predyspozycje do rozwoju działalności turystycznej. Na terenie Gminy znajdują się obszary chronione, jak również bogata flora i fauna. Gmina posiada również szereg zabytków architektonicznych i pomników przyrody, które mogą stanowić atrakcję turystyczną. Rozwój gospodarstw agroturystycznych może być rozwiązaniem, które doprowadzi do poprawy warunków życia mieszkańców. Warunkiem koniecznym jednak jest poprawa istniejącej infrastruktury technicznej poprzez modernizację dróg, budowę ścieżek rowerowych oraz organizację zaplecza turystycznego (noclegownie, punkty gastronomiczne). Rozwój turystyki w regionie jest okazją dla Gminy Klonowa, w szczególności z racji coraz większej mody na odpoczynek weekendowy oraz tzw. turystyki aktywnej wśród mieszkańców dużych miast. Rozpowszechnienie walorów przyrodniczych i krajobrazowych poprzez promocję i reklamę pozwoli przyciągnąć potencjalnych turystów. Powinno to przełożyć się na wzrost przedsiębiorczości wśród mieszkańców Gminy oraz na powstawaniu nowych miejsc pracy na bazie turystyki, a co za tym idzie wzrost dochodów ludności oraz wzrost jakości życia.

Cel strategiczny IV Aktywizacja turystyki i agroturystyki jako podstawa rozwoju Gminy Klonowa obejmuje następujące cele operacyjne:

Cel operacyjny I - Rozwój agroturystyki realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) wspieranie istniejących oraz tworzenie nowych gospodarstw agroturystycznych, jako dodatkowej formy działalności gospodarstw rolnych,
- 2) opracowanie oferty szkoleniowej dla przyszłych przedsiębiorców,
- 3) tworzenie punktów konsultacyjno-szkoleniowych oferujących pomoc rolnikom prowadzącym gospodarstwa agroturystyczne,
- 4) darmowe doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej,
- 5) pomoc w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych na realizację działań agroturystycznych,
- 6) tworzenie nowych produktów turystycznych, np. powstanie stadnin konnych, wypożyczalni rowerów,
- 7) promocja już istniejących gospodarstw agroturystycznych na terenie Gminy.

Cel operacyjny II - Rozwój szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) wyznaczenie szlaków turystycznych i tras rowerowych,
- 2) wykorzystanie naturalnych walorów do uprawiania turystyki kwalifikowanej,
- 3) wytyczenie miejsc pod zabudowę gastronomiczną,
- 4) budowa zbiorników zalewowych z możliwością korzystania przez turystów,
- 5) przygotowanie dobrze wyposażonych kąpielisk,
- 6) przygotowanie pól biwakowych,
- 7) wytyczenie parkingów,
- 8) utrzymanie stabilnego poziomu wód w rzekach,
- 9) oznakowanie szlaków turystycznych,
- 10) rozwój infrastruktury komunikacji miejskiej z większymi aglomeracjami miejskimi.

Cel operacyjny III - Rozwój produkcji ekologicznej realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) produkcja naturalnej i zdrowej żywności,
- 2) promocja walorów smakowych produkowanej żywności,
- 3) działania w kierunku pozyskania certyfikacji produkcji ,
- 4) organizacja imprez promocyjnych lokalną żywność.

Cel operacyjny IV - Lepszy poziom promocji Gminy realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) budowa wizerunku Gminy Klonowa jako gminy z czystym środowiskiem i szeroka gamą walorów turystycznych,
- 2) działania promocyjne i informacyjne prowadzone przez władze Gminy
- 3) opracowanie szczegółowych informatorów obejmujących wszystkie walory Gminy: turystyczne, krajobrazowe, inwestycyjne, usługi agroturystyczne,
- 4) tworzenie kalendarza imprez kulturalnych i sportowych,
- 5) słała aktualizacja informacji na stronie internetowej i w broszurach promocyjnych na temat turystyki w Klonowej,
- 6) stworzenie listy ciekawych miejsc i zabytków na terenie Gminy,

- 7) współpraca Urzędu Gminy ze środowiskiem przedsiębiorstw, instytucji, organizacjami pozarządowymi, osób na terenie Gminy w zakresie tworzenia kompleksowej obsługi turystycznej,
- 8) opracowanie strategii rozwoju turystyki dla Gminy Klonowa,
- 9) opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego gminy,
- 10) opracowanie programu ochrony środowiska.

Cel operacyjny V - Rozwój obiektów sportowych i rekreacyjnych realizowany poprzez następujące zadania:

- 1) udostępnienie istniejącej infrastruktury sportowo rekreacyjnej do działalności turystycznej,
- 2) organizacja imprez sportowych,
- 3) budowa nowych obiektów sportowych, np. kortu tenisowego.

Cel strategiczny V

Ochrona środowiska naturalnego jest bardzo ważną kwestią w zakresie funkcjonowania gmin w szczególności, gdy samorzady przejmują na swoje barki obowiązek zbiórki odpadów. Dlatego utworzenie sprawnego systemu zbiórki i odbioru odpadów komunalnych, poprzez zwiększenie liczby koszy na śmieci we wszystkich sołectwach gminy, opracowanie i wdrożenie programów segregacji śmieci oraz pozyskiwania surowców wtórnych, likwidacja „dzikich wysypisk śmieci” na terenie Gminy, a także edukacja proekologiczna mieszkańców Gminy i preferowanie inwestycji o technologii przyjazdnej dla środowiska, jest jednym z celów, które Gmina powinna realizować konsekwentnie .

Cel strategiczny V - Ochrona środowiska naturalnego obejmuje następujące cele operacyjne:

Cel operacyjny I - Preferowanie inwestycji o technologii przyjaznej dla środowiska.

Cel operacyjny II - Wspieranie edukacji ekologicznej i promocja postaw proekologicznych wśród mieszkańców Gminy.

Cel operacyjny III - Zwiększenie obszaru zadrzewień i terenów zielonych na terenie Gminy.

Cel operacyjny IV - Dbalność o pomniki przyrody istniejące na terenie Gminy.

Cel operacyjny V - Wprowadzanie instrumentów prawnych, które zminimalizują zjawisko „dzikich wysypisk”.

9. Zestawienie misji, wizji oraz celów strategicznych i operacyjnych.

Tabela 40 Misja, wizje, cele operacyjne i strategiczne Gminy Klonowa

Misją Gminy Klonowa jest wspieranie działań zmierzających do budowy gminy dającej zadowolenie wszystkim żyjącym w niej mieszkańcom oraz stwarzającej warunki do

rozwoju społecznego i gospodarczego przy zachowaniu poszanowania dla środowiska naturalnego.	
Wizje	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Gmina dbająca o wysoka jakość życia mieszkańców. Gmina gdzie warto mieszkać, pracować oraz wypoczywać. 2. Gmina nowoczesna, otwarta dla nowych inwestorów, dbająca o dobre warunki do rozwoju przedsiębiorczości. 3. Gmina stwarzająca warunki do rozwoju nowoczesnego rolnictwa, dbająca o wysoką opłacalność działalności rolniczej. 4. Gmina o bardzo dobrych walorach turystycznych, wykorzystująca dziedzictwa przyrodniczego i tworząca region atrakcyjny dla turystów. 5. Gmina wykorzystująca wszystkie szanse rozwojowe wynikające z wykorzystania zewnętrznych źródeł finansowania. Gmina cechująca się gospodarnością i zaradnością. 6. Gmina aktywizująca mieszkańców do innowacyjnych działań i przedsiębiorczości. 7. Gmina przyjazna mieszkańca dzięki rozsądnemu gospodarowaniu zasobami i poszanowaniu środowiska naturalnego. 	
Cele strategiczne	Cele operacyjne
1. Poprawa warunków życia mieszkańców gminy	1.1. Zapewnienie wysokiego poziomu edukacji dzieci i młodzieży oraz dorosłych
	1.2. Edukacja i doksztalcanie dorosłych
	1.3. Poprawa jakości usług ochrony zdrowia
	1.4. Zaspokojenie potrzeb kulturalnych
	1.5. Zwiększenie aktywności społecznej w zakresie zainteresowania sprawami Gminy
	1.6. Zmniejszenie bezrobocia
	1.7. Zmniejszenie patologii i uzależnień
	1.8. Podniesienie poczucia bezpieczeństwa
	1.9. Poprawa infrastruktury technicznej
2. Restrukturyzacja i aktywizacja rolnictwa poprzez poprawę warunków do rozwoju rolnictwa	2.1. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników
	2.2. Rozwój przetwórstwa rolnego i wzrost dochodowości rolnictwa
	2.3. Wzrost konkurencyjności obszarów wiejskich
3. Stworzenie warunków do inwestowanie oraz rozwoju przedsiębiorczości na obszarze gminy z zachowaniem zasad	3.1. Przeciwdziałanie bezrobociu oraz tworzenie nowych miejsc pracy
	3.2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej oraz aktywizacja gospodarcza mieszkańców Gminy

ochrony środowiska.	3.3. Poprawa infrastruktury technicznej i ochrona środowiska
	3.4. Promocja Gminy Klonowa.
4. Aktywizacja turystyki i agroturystyki jako podstawa rozwoju Gminy Klonowa	4.1. Rozwój agroturystyki
	4.2. Rozwój szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych
	4.3. Rozwój produkcji ekologicznej
	4.4. Lepszy poziom promocji Gminy
	4.5. Rozwój obiektów sportowych i rekreacyjnych.
5. Ochrona środowiska naturalnego	5.1. Preferowanie inwestycji o technologii przyjaznej dla środowiska.
	5.2. Wspieranie edukacji ekologicznej i promocja postaw proekologicznych wśród mieszkańców Gminy.
	5.3. Zwiększenie obszaru zadrzewień i terenów zielonych na terenie Gminy.
	5.4. Dbalność o pomniki przyrody istniejące na terenie Gminy.
	5.5. Wprowadzanie instrumentów prawnych, które zminimalizują zjawisko „dzikich wysypisk”.

10. Finansowanie Strategii Rozwoju Gminy

Gmina Klonowa już w chwili obecnej może poszczycić się profesjonalizmem w podejmowaniu decyzji związanych z finansami. Budżet Gminy jest szczegółowo zaplanowany i przeanalizowany. Stałą rolą samorządu jest właściwa stymulacja inicjatyw regionalnych, poprzez ich inspirowanie, koordynację i pomoc w pozyskiwaniu środków na dalszy rozwój. Bardzo ważne jest, że Gmina Klonowa dzięki swojej polityce finansowej na dzień 31.12.2012 roku nie jest Gminą zadłużona. Zgodnie ze sprawozdaniem rocznym z wykonania budżetu Gminy Klonowa w 2012 roku budżet Gminy Klonowa na 2012 rok został uchwalony na sesji w dniu 28 grudnia 2011 roku Uchwałą Rady Gminy Klonowa Nr XII/73/2011 na ogólne kwoty :

- po stronie dochodów – 8.478.378 zł
- po stronie wydatków – 11.303.776 zł,
- planowany deficyt budżetu roku 2012 - 2.825.398 zł,
- przychody z kredytów i pożyczek w wysokości 2.825.398 zł.

W ciągu roku następowały zmiany w planie dochodów i wydatków w wyniku uzyskanych refundacji wydatków inwestycyjnych (z 2010 roku) z udziałem środków

unijnych, dotacji i dochodów, wprowadzenia przychodów do budżetu oraz innych okoliczności. Na skutek wprowadzonych zmian na 31 grudnia 2012 roku planowany budżet Gminy Klonowa na rok 2012 przedstawiał się następująco :

- dochody – 10.262.354,06 zł (bieżące - 8.587.342,06 zł, majątkowe - 1.675.012,00 zł),
- wydatki – 11.523.895,95 zł (bieżące - 8.721.516,95 zł, majątkowe - 2.802.379,00 zł),
- planowany deficyt budżetu – 1.261.541,89 zł, pokryty nadwyżką budżetu z lat ubiegłych.

Na 31.12.2012 roku wykonania podstawowych wielkości budżetu w 2012 roku:

- dochody – 10.316.366,71 zł (bieżące - 8.633.045,68 zł, majątkowe - 1.683.321,03 zł),
- wydatki – 10.439.057,05 zł (bieżące - 8.198.167,97 zł, majątkowe – 2.240.889,08 zł),
- deficyt budżetu roku 2012 – 122.690,34 zł,
- nadwyżka z lat ubiegłych – 1.261.541,89 zł.

Zadania gmin realizowane są z dochodów własnych i subwencji należnych z tytułu prawa oraz ze środków otrzymanych z innych źródeł finansowych. Ilość pozyskanych środków zależna jest od zaangażowania Gminy w politykę poszukiwania i pozyskiwania tych środków. Całość celów opracowanych w niniejszej strategii może być finansowana z dochodów własnych Gminy, a także ze środków zewnętrznych. Należy zakładać, że budżet Gminy Klonowa w najbliższych latach nie ulegnie poważnym zmianom zarówno po stronie dochodów jak i wydatków. Zasadniczy wpływ będą miały w tym względzie zewnętrzne bezzwrotne źródła dochodu, a więc przede wszystkim możliwość pozyskania środków z Unii Europejskiej.

Wśród środków zewnętrznych wyróżnić można:

- środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego,
- środki z programów krajowych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego,
- środki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska,
- pożyczki i kredyty bankowe,
- pożyczki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Wsi Polskiej,
- środki z krajowych programów rządowych (np. NPPDL – Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych lub Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych Woj. Łódzkiego);
- PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Woj. Łódzkiego.

11. Zespół do wdrażania Strategii Gminy Klonowa

Wójt i Rada Gminy są głównymi inicjatorami i pomysłodawcami opracowania strategii Gminy. Rola władz Gminy jest szczególnie ważna przy opracowywaniu programów

lub zadań operacyjnych będących podstawą funkcjonowania Gminy na szczeblu lokalnym jak i poza granicami Gminy.

Efektywne wdrożenie Strategii Rozwoju Gminy Klonowa wymaga powołania zespołu osób realizujących szereg funkcji w ramach organizacji i monitorowania realizowanej Strategii. Zespół powinien zostać powołany zarządzeniem Wójta po przyjęciu Strategii przez Radę Gminy. W skład Zespołu powinni wejść: Wójt, przedstawiciel Rady Gminy, Skarbnik Gminy, wybrani pracownicy Urzędu Gminy, a także kierownicy wybranych jednostek organizacyjnych Gminy. Zespół ten powinien składać się z osób charakteryzujących się wysokimi kwalifikacjami i szeroką znajomością problematyki Gminy, planowania, warunków realizacji poszczególnych zadań, funkcjonowania i współpracy poszczególnych podmiotów oraz praktyczną i teoretyczną wiedzą o zasadach współpracy poszczególnych jednostek administracyjnych. Do funkcji realizowanych przez powołany zespół do spraw wdrożenia Strategii Rozwoju Gminy należą:

– ***funkcja planistyczna***

Funkcja ta polega na udziale Zespołu w opracowaniu wszelkiego rodzaju szczegółowych planów, projektów, programów oraz uchwał, odnoszących się do określonych działań realizowanych na terenie Gminy. Powołany Zespół będzie nadzorował zgodność tworzonych dokumentów z celami strategicznymi określonymi w Strategii Rozwoju Gminy oraz innymi dokumentami planistycznymi, co jest konsekwencją zapewnienia zgodności zamierzeń planistycznych we wszystkich tworzonych dokumentach. Zespół będzie oceniał powstające projekty dokumentów oraz dokonywał wymaganych korekt.

– ***funkcja monitoringu***

Monitoring jest jednym z najważniejszych elementów procesu wdrażania Strategii. Rola całego Zespołu lub poszczególnych jego członków polega na prowadzeniu monitoringu wdrożenia Strategii poprzez ocenę stopnia osiągnięcia określonych celów. Zadaniem Zespołu jest przygotowanie analizy pozycji strategicznej Gminy, poprzez identyfikację czynników zewnętrznych i wewnętrznych wywierających wpływ na funkcjonowanie Gminy oraz szans i zagrożeń dla Gminy. Działania w ramach wyżej wymienionej funkcji powinny być realizowane na podstawie analizy dokumentów źródłowych, wyników badań ankietowych, analizy statystycznej, a także z materiałów opracowanych podczas realizowanych spotkań dotyczących prac nad wdrożeniem strategii Gminy. Zespół powinien dokonywać okresowych analiz zadań strategicznych pod względem terminowości oraz właściwości realizacji. Wynikiem prac Zespołu do spraw wdrożenia strategii powinno być Sprawozdanie z Realizacji Strategii Rozwoju Gminy Klonowa oraz identyfikacja nowych, bardziej efektywnych koncepcje realizacji poszczególnych zadań strategicznych.

– ***funkcja informacyjna***

Realizacja powyższej funkcji jest wynikiem realizacji funkcji monitorowania procesu wdrażania Strategii. Uzyskane informacje z wszelkiego rodzaju analiz i opracowań pozwalają

wyciągnąć wnioski, które powinny być podstawą dokonywania ewentualnych zmian w tworzonych planach lub realizowanych przedsięwzięciach. Wyniki monitoringu realizacji zadań strategicznych i operacyjnych, mogą wskazywać na zmianę szeregu czynników, które determinują funkcjonowanie Gminy, co jednocześnie ma przełożenie na skuteczność i efektywność realizacji zadania w przyszłości. Dlatego powołany Zespół może na podstawie zebranych informacji wnioskować o dokonanie zmian w Strategii Rozwoju Gminy, a także o konieczności dokonania zmian w innych dokumentach planistycznych.

– ***funkcja promocyjna***

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy wymaga zaangażowania również mieszkańców Gminy. Dlatego bardzo ważne jest, aby mieszkańcy Gminy oraz zainteresowane organizacje i przedsiębiorstwa otrzymywały informację na temat dokonywanych prac nad Strategią Rozwoju Gminy oraz w późniejszym okresie informacji o realizacji celów określonych w Strategii. Promocja Strategii pozwoli zaangażować społeczność w realizację zadań a także pozwoli uzyskać informację od społecznym.

– ***funkcja kooperacyjna***

Budowa Strategii oraz jej realizacja wymaga współpracy z wieloma podmiotami, jak: samorządy (samorząd województwa, samorząd powiatu), lokalne przedsiębiorstwa, instytucje użytku publicznego, itp. realizowana współpraca pozwala osiągnąć wyższe efekty wdrażania Strategii, nowe pomysły realizacji zamierzeń czy dodatkowe środki pieniężne dla Gminy. Powołany Zespół powinien identyfikować podmioty do współpracy a także inicjować realizację wspólnych prac i przedsięwzięć.

– ***funkcja doradcza***

Powołani członkowie Zespołu do spraw wdrożenia Strategii posiadają dużą wiedzę na temat Gminy, dlatego Zespół powinien wspomagać władze Gminy jak i członków Rady Gminy w zakresie tworzonych projektów oraz uchwał związanych ze Strategią.

Zespół do spraw wdrażania Strategii odpowiedzialny jest za monitoring i koordynację wdrażania strategii. Realizacja poszczególnych zadań operacyjnych wymaga ich merytorycznego przygotowania. Powołany Zespół odpowiada za przygotowanie i opracowanie działań, które są wstępem do osiągnięcia założonych celów strategicznych. Zespół składa propozycje dotyczące poszczególnych celów operacyjnych, które powinny zostać szczegółowo przeanalizowane, przez powołane komórki organizacyjnej do realizacji poszczególnych zadań.

Zespół powinien składać się z przedstawicieli samorządu gminnego, przedstawicieli innych instytucji i organizacji funkcjonujących na terenie Gminy, a także indywidualnych przedsiębiorców, konsultantów i ekspertów zaangażowanych w realizację strategii. Praca Zespołu do wdrożenia strategii będzie obejmować zadania:

- planowanie i opracowanie projektów realizacji zadań operacyjnych,

- weryfikacja i ocena realizowanych działań,
- aktualizacja programów i zadań operacyjnych,
- tworzenie harmonogramu realizacji zadań operacyjnych,
- analiza i korekta własnych zadań,
- zbieranie i przetwarzanie informacji na temat realizacji Strategii Rozwoju Gminy,
- bieżące śledzenie sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie Gminy, powiatu i całego kraju.

Powołany Zespół będzie realizował swoje zadania na posiedzeniach Zespołu, jak również poza posiedzeniami. Zespół będzie współpracował z władzami Gminy, instytucjami jak i środowiskiem przedsiębiorstw oraz całą społecznością lokalną. Funkcjonowanie Zespołu będzie wymagało poniesienia kosztów, chociażby związanych z obsługą prawną i informatyczną. Środki powinny zostać wygospodarowane w budżecie Gminy.

12. Wdrożenie i monitorowanie strategii

12.1. Wdrożenie strategii

Wdrożenie strategii jest często dużym wyzwaniem, bo teoria zderza się z rzeczywistością, a Władze Gminy muszą wiedzieć nie tylko jak zapewnić skuteczną realizację celów strategicznych, ale także w jaki sposób zapewnić przy tym wysoki poziom motywacji i zaangażowania wszystkich zainteresowanych. Dlatego ważnym elementem procesu wdrożenia strategii są wszelkiego rodzaju działania dotyczące promocji i upowszechniania informacji na temat Strategii Rozwoju Gminy.

Wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy powinno opierać się na następujących założeniach:

- osiągnięciu określonych w strategii celów,
- kontrola i koordynacja w czasie realizowanych celów,
- weryfikacja stopnia osiągnięcia postawionych założeń,
- bieżące monitorowanie oraz korygowanie zadań w ramach wdrażania strategii.

Wdrażanie strategii to nie tylko osiąganie stanu docelowego w niej określonego, ale również obserwacja i modyfikacja Strategii. Do podstawowych elementów procesu wdrażania strategii należą:

- określenie komórki odpowiedzialnej za organizację procesu wdrażania strategii,
- przypisanie zadania i odpowiedzialności poszczególnym komórka w zakresie wdrażania strategii,
- ustalanie parametrów ilościowych oraz jakościowych oraz częstotliwości monitorowania,
- ewentualne zmiany struktury działań,
- przypisanie wypracowanym celom projektów do realizacji.

- organizacyjnej jednostek organizacyjnych samorządu,
- określenie źródeł finansowania realizacji zadań mających doprowadzić do osiągnięcia postawionych w strategii celów.

W Gminie Klonowa do realizacji prac wdrożeniowych zostanie wyznaczony Zespół ds. wdrożenia i monitorowania strategii. Jednocześnie zostaną określone formalne zależności, a także lista wdrożeniowych zadań i metody ich realizacji. W ramach określonych zadań wyznaczony zespół będzie wspomagać władze Gminy w budowie dokumentów planistycznych, monitorowaniu procesu wdrażania strategii, obserwacji najistotniejszych zmian czynników zewnętrznych i wewnętrznych, monitorowaniu poziomu osiągnięcia celów strategicznych lub operacyjnych, a także w miarę potrzeb aktualizacji strategii, promowaniu strategii i współpracy z partnerami współdziałania strategicznego.

Skuteczność strategii będzie poddawana bieżącej ocenie na podstawie wskaźników postępu realizacji i oceny skuteczności wdrażanych projektów, określonych w poszczególnych programach operacyjnych.

12.2. Monitorowanie strategii

Monitorowanie Strategii Rozwoju Gminy Klonowa jest ściśle związane z procedurą wdrożenia. Władze Gminy Klonowa muszą dysponować aktualnymi i wiarygodnymi informacjami na temat postępów we wdrożeniu Strategii Rozwoju Gminy. Dlatego monitorowanie strategii jest procesem, który opiera się na analizie postępów w realizacji określonych celów, poprzez:

- systematyczne gromadzenie danych dotyczących realizacji celów strategicznych,
- analizę i interpretację uzyskanych danych,
- porównanie uzyskanych danych z założeniami przyjętymi w strategii oraz przygotowanie raportów z osiągniętych rezultatów,
- ocenę pozytywną lub negatywną osiągniętych rezultatów oraz określenie stopnia wykonania przyjętych celów w strategii,
- ewentualne zmiany i realizacja korekty.

Monitoring strategii rozwoju powinien być ciągłym procesem obserwacji ilościowych i jakościowych zmian wybranych mierników, mającym na celu zapewnienie dopływu informacji na temat realizowanych działań oraz ich ewentualną zmianę w przypadku rozbieżności pomiędzy założeniami a sytuacją rzeczywistą. Monitoringiem objęte zostaną podstawowe obszary życia społeczno-gospodarczego Gminy Klonowa. Poprzez ustalenie zasad procesu monitoringu zapewniona zostanie bieżąca i etapowa kontrola realizacji strategii, która w Gminie Klonowa będzie realizowana w cyklach corocznych. Do realizacji monitoringu zostaną wyznaczone osoby, których zadaniem będzie ocena dotychczasowych rezultatów wdrażania strategii.

W celu zapewnienia możliwości oceny poziomu realizacji celów strategicznych wyznaczono mierniki ich osiągnięcia. Określone mierniki to wskaźniki ilościowe, przedstawiające zachodzące zmiany na terenie Gminy Klonowa. Dla działań, które nie poddają się bezpośredniemu określeniu liczbowemu, podano wskaźniki jakościowe. W przypadku gdy proces realizacji określonych celów w strategii zostanie oceniony negatywnie, należy dokonać identyfikacji przyczyn oraz źródeł powstałych rozbieżności pomiędzy zamierzeniami określonymi w strategii a osiągniętymi rezultatami, a także należy wypracować działania korygujące.

12.3. Wskaźniki osiągnięć planu rozwoju Gminy

Monitoring wdrażania strategii prowadzony powinien być w celu kontrolowania procesu wdrożenia oraz korekty powstających odchyleń pomiędzy realizowanymi celami operacyjnymi a celami strategicznymi. Elementem kończącym monitoring strategii jest coroczna **ewaluacja efektów realizacji strategii**. Monitoring i ewaluacja powinny być oparte na wskaźnikach weryfikujących efekty realizowanych zadań. Analiza wskaźnikowa powinna dotyczyć określenia efektywności realizacji poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych. Przykład wskaźników monitoringu i ewaluacji przedstawia tabela 41.

Tabela 41. Wskaźniki efektywności realizacji wybranych celów operacyjnych

Cel operacyjny	Wskaźnik	Zakładany poziom	Rzeczywisty poziom	Odchylenie
Edukacja i doksztalcanie dorosłych	<ol style="list-style-type: none"> Liczba zrealizowanych szkoleń dla osób bezrobotnych. Liczba podpisanych umów z ośrodkami akademickimi na doksztalcanie o profilu rolniczym. 			
Poprawa jakości usług ochrony zdrowia	<ol style="list-style-type: none"> Liczba zrealizowanych świadczeń medycznych lekarzy specjalistów. Zakres merytoryczny świadczonych usług medycznych na terenie Gminy. Liczba osób, które wzięły udział w zajęciach dotyczących profilaktyki zdrowia. 			
Zmniejszenie bezrobocia	<ol style="list-style-type: none"> Liczba bezrobotnych na terenie Gminy. Liczba zorganizowanych kursów zawodowych. Liczba prac interwencyjnych na terenie Gminy. Zakres merytoryczny podpisanych umów dotyczących aktywizacji zawodowej młodzieży. Spadek liczby absolwentów szkół bez pracy. 			
Profilaktyka walki z uzależnieniami	<ol style="list-style-type: none"> Zakres merytoryczny programów profilaktyki walki z alkoholizmem. 			

	2. Ilość uruchomionych programów walki z patologią w rodzinie.			
Poprawa infrastruktury technicznej	1. Ilość zmodernizowanych dróg gminnych (w km). 2. Ilość zrealizowanych ścieżek rowerowych. 3. Długość zbudowanej sieci kanalizacyjnej.			
Rozwój przedsiębiorczości	1. Liczba nowo zarejestrowanych na terenie Gminy działalności gospodarczych. 2. Wysokość przyznanych ulg podatkowych. 3. Wysokość przyznanej pomocy de minimis.			
Rozwój turystyki	1. Liczba turystów odwiedzających w bieżącym roku kalendarzowym tereny Gminy. 2. Liczba świadczonych usług turystycznych na terenie Gminy. 3. Liczba udzielonych noclegów na terenie Gminy.			

Rada Gminy powinna okresowo oceniać bieżący stan i efekty realizacji Strategii Rozwoju Gminy oraz skuteczność jej wdrażania przez Wójta Gminy.